OCENA BEZPIECZEŃSTWA SANITARNEGO POWIATU ŻARSKIEGO ZA ROK 2023

Powiatowa Stacja Sanitarno-Epidemiologiczna w Żarach

SPIS TREŚCI

WSTĘP ***str.2***

SYTUACJA EPIDEMIOLOGICZNA W ZAKRESIE CHORÓB ZAKAŹNYCH ***str.4***
opr. mgr Agnieszka Kiedrowska

STAN SANITARNY OBIEKTÓW SŁUŻBY ZDROWIA ***str.12***
opr. mgr inż. Edyta Wójcicka

OCENA STANU SANITARNEGO OBIEKTÓW ŻYWNOŚCIOWO-ŻYWIENIOWYCH ***str.15***
opr. mgr inż. Magdalena Pietek

ZWODOCIĄGOWANIE POWIATU ŻARSKIEGO, JAKOŚĆ WODY PRZEZNACZONEJ DO SPOŻYCIA PRZEZ LUDZI ***str.20***
opr. mgr Adrian Mazurek

OBIEKTY UŻYTECZNOŚCI PUBLICZNEJ ***str.25***
opr. mgr Adrian Mazurek

WARUNKI HIGIENICZNO-SANITARNE ŚRODOWISKA PRACY ***str.29***
opr. mgr Aleksandra Śnieżek

CHOROBY ZAWODOWE ***str.36***
opr. mgr Aleksandra Śnieżek

ŚRODKI ZASTĘPCZE ***str.38***
opr. mgr Aleksandra Śnieżek

WARUNKI SANITARNO-HIGIENICZNE PLACÓWEK OŚWIATOWO-WYCHOWAWCZYCH ***str.39***
opr. Klaudia Kubik

DZIAŁALNOŚĆ W ZAKRESIE ZAPOBIEGAWCZEGO NADZORU SANITARNEGO ***str.48***
opr. Beata Gałęzowska, mgr inż. Adrianna Palewska-Mazurek

PROMOCJA ZDROWIA I OŚWIATA ZDROWOTNA ***str.52***
opr. mgr Katarzyna Bernagiewicz

DZIAŁALNOŚĆ INTERWENCYJNA ***str.60***
opr. Beata Kiewra

WSTĘP

Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Żarach przekazuje cykliczne opracowanie sprawozdania pod nazwą „OCENA BEZPIECZEŃSTWA SANITARNEGO POWIATU ŻARSKIEGO", przedstawiające sytuację sanitarno-epidemiologiczną powiatu na tle wyników pracy Powiatowej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Żarach.

W opracowaniu przedstawiono dane, zebrane ze wszystkich obszarów objętych nadzorem bieżącym i zapobiegawczym Powiatowej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Żarach.
Działalność Powiatowej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Żarach prowadzona jest w oparciu o tworzony corocznie, na podstawie wytycznych Lubuskiego Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego, PLAN ZASADNICZYCH ZAMIERZEŃ, w którym określany jest cel, główne kierunki działania i zasadnicze zamierzenia przyjęte do realizacji dla poszczególnych komórek organizacyjnych, harmonogram nadzoru nad obiektami oraz harmonogramy poboru próbek i wykonywania pomiarów. Podstawowym celem działalności Powiatowej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Żarach w roku 2023 było:

- nadzór nad bezpieczeństwem żywności i żywienia oraz materiałami i wyrobami przeznaczonymi do kontaktu z żywnością zgodnie z obowiązującymi przepisami prawa żywnościowego,
- nadzór nad bezpieczeństwem zdrowotnym wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi, wody w kąpieliskach, miejscach okazjonalnie wykorzystywanych do kąpieli, w pływalniach oraz nad obiektami użyteczności publicznej, szczególnie nad podmiotami wykonującymi działalność leczniczą,
- eliminowanie zagrożeń stwarzanych przez środki zastępcze i nowe substancje psychoaktywne oraz sprawowanie nadzoru nad substancjami chemicznymi, ich mieszaninami, produktami biobójczymi, detergentami, prekursorami narkotyków kat. 2 i 3 oraz produktami kosmetycznymi,
- ochrona zdrowia pracowników przed niekorzystnym oddziaływaniem szkodliwych, uciążliwych czynników występujących w miejscu pracy poprzez nadzór nad warunkami zdrowotnymi środowiska pracy, w oparciu o analizę ryzyka zagrożenia zdrowia i życia człowieka,
- prowadzenie działalności zapobiegawczej i przeciwepidemicznej w zakresie chorób zakaźnych,
- nadzór nad szczepieniami ochronnymi, które ograniczają lub uniemożliwiają szerzenie się chorób zakaźnych i zakażeń, co prowadzi do zmniejszenia zapadalności na groźne i powszechne niegdyś choroby (np. krztusiec),
- sprawowanie nadzoru nad warunkami nauczania, wychowania, opieki oraz wypoczynku i rekreacji dzieci i młodzieży,
- inicjowanie, organizowanie, koordynowanie i monitorowanie działalności w zakresie promocji zdrowia i profilaktyki chorób, promowanie zdrowotnego stylu życia.

Prowadząc działalność w zakresie zapobiegawczego i bieżącego nadzoru sanitarnego współpracowano z Powiatowym Lekarzem Weterynarii, Komendantem Powiatowym, Policji, Powiatowym Inspektorem Nadzoru Budowlanego, przedstawicielami Państwowej Inspekcji Ochrony Roślin i Nasiennictwa, Inspekcji Ochrony Środowiska, Państwowej Inspekcji Pracy, Wojewódzkim Ośrodkiem Medycyny Pracy oraz przedstawicielami samorządów.

Powiat Żarski, o powierzchni 1393 km^2, zamieszkuje 91530 osób (47195 kobiet i 44335 mężczyzn). Powiat jest jednym z największych powiatów na terenie województwa lubuskiego, położonym w południowo-zachodniej części województwa lubuskiego przy granicy polsko-niemieckiej na Nysie Łużyckiej.

Dane statystyczne wg GUS - Stan na 30.06.2023 rok

Powiat żarski	**Ogółem 91530 mieszkańców**		Miasto			Wieś		
	mężczyźni	kobiety	Razem	Mężczyźni	Kobiety	Razem	Mężczyźni	Kobiety
	44335	**47195**	**54248**	**25800**	**28448**	**37282**	**18535**	**18747**

Działalność kontrolno-represyjna prowadzona w roku 2023 (na podstawie sprawozdania rocznego MZ-45)

Ilość obiektów pod nadzorem	Przeprowadzone kontrole/ wizytacje	Wydane decyzje merytoryczne	Wydane decyzje płatnicze	Wydane postanowienia	Wydane tytuły wykonawcze	Nałożone mandaty	Kwota nałożonych mandatów	Liczba pobranych próbek	Liczba badań ogółem
2007	**2733**	**464**	**583**	**97**	**5**	**164**	**63750**	**433**	**14954**

Liczba obiektów pod nadzorem PPIS w Żarach

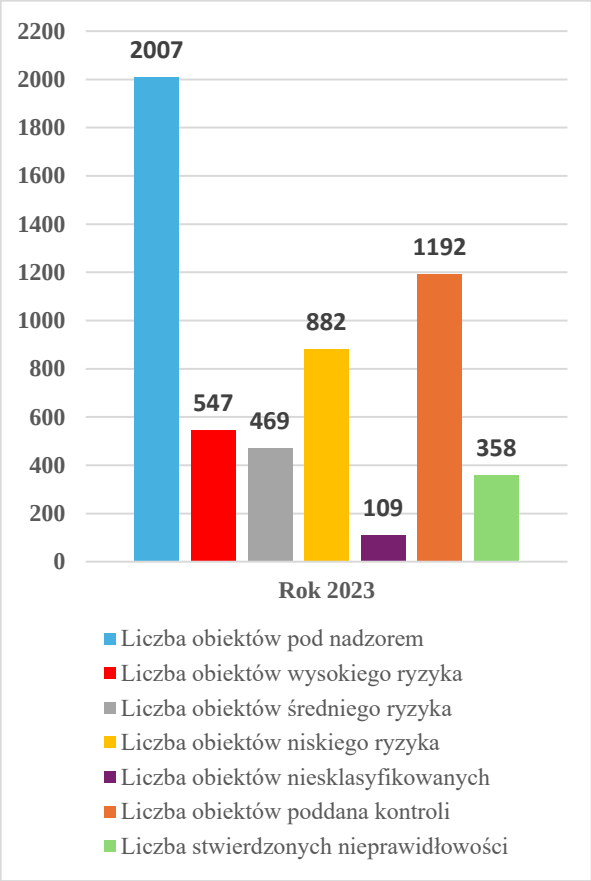

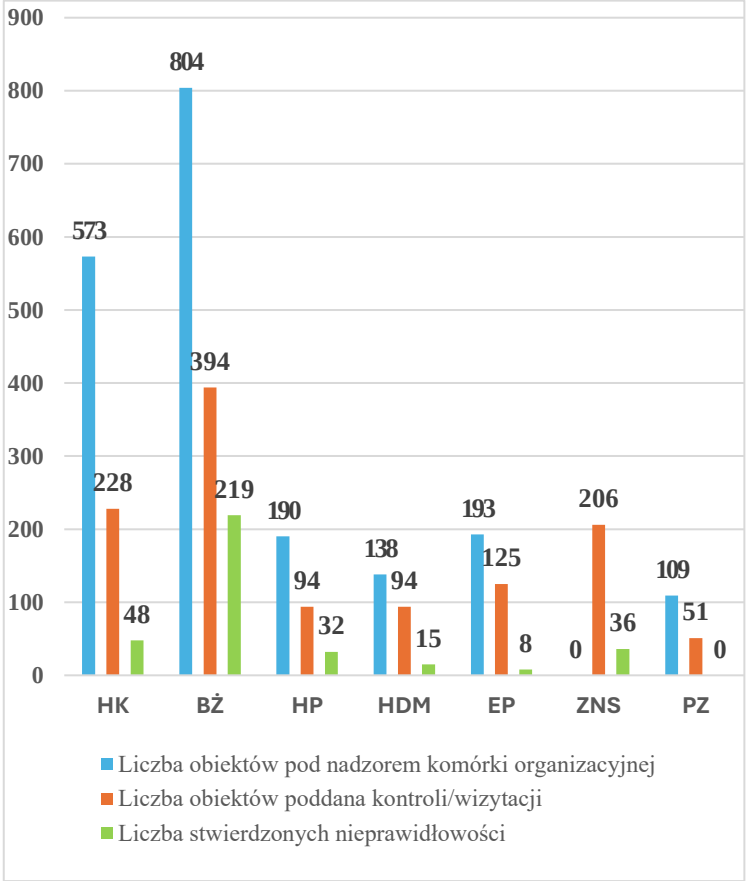

SYTUACJA EPIDEMIOLOGICZNA CHORÓB ZAKAŹNYCH

Analizie poddano zgłoszone do PSSE w Żarach wybrane choroby zakaźne, które w 2023 roku podlegały rejestracji. Od lat na terenie powiatu nie są rejestrowane zachorowania na tężeć, błonicę, brucellozę, poliomyelitis. W dalszym ciągu odnotowuje się zachorowania na COVID-19 wywołane koronawirusem SARS-CoV-2. Zachorowania grypopodobne wcześniej rozpoznawane tylko na podstawie objawów klinicznych, obecnie w znacznej części rejestrowane są pod postacią grypy potwierdzonej testem PCR lub szybkim testem antygenowym oraz pod postacią zakażeń wywołanych wirusem RSV. Powiatowe wskaźniki zachorowalności większości rejestrowanych chorób zakaźnych kształtują się na znacznie niższym poziomie niż w ubiegłych latach. Przyczynił się do tego wybuch w 2020 r. pandemii koronawirusa SARS-CoV-2.

Porównanie wielkości zachorowań na choroby zakaźne oraz zapadalność (na 100 000 mieszkańców) w latach 2020 – 2023 przedstawia poniższa tabela.

Lp.	*Jednostki chorobowe*	*2020*		*2021*		*2022*		*2023*	
		Liczba zachorowań	*Wskaźnik*	*Liczba zachorowań*	*Wskaźnik*	*Liczba zachorowań*	*Wskaźnik*	*Liczba zachorowań*	*Wskaźnik*
1.	Salmonellozy – zatrucia pokarmowe	8	8,32	8	**8,32**	52	**56,06**	9	**9,70**
2.	Inne bakteryjne zakażenia jelitowe - ogółem	3	3,12	5	**5,20**	7	**7,55**	18	**19,41**
3.	Inne bakteryjne zakażenia jelitowe u dzieci do lat 2	0	**0**	0	**0**	0	**0**	2	**2,16**
4.	Wirusowe i inne określone zakażenia jelitowe	7	7,28	9	**9,36**	79	**85,17**	13	**14,02**
5.	Biegunka i zapalenie żołądkowo jelitowe o prawdopodobnie zakaźnym pochodzeniu - ogółem	45	46,82	31	**32,25**	383	**412,92**	302	**325,60**
6.	Biegunki dzieci do lat 2	7	7,28	5	**5,20**	48	**51,75**	57	**61,45**
7.	Krztusiec	0	0,0	0	**0**	0	**0**	0	**0,00**
8.	Płonica	5	5,2	0	**0**	18	**19,41**	176	**189,8**
10.	Bakteryjne zapalenie opon mózgowych i/lub mózgu	0	**0**	0	**0**	0	**0**	1	**1,08**
11.	Wirusowe zapalenie opon mózgowych	0	**0**	0	**0**	0	**0**	0	**0,00**
12.	Zapalenie mózgu inne i nieokreślone	0	**0**	0	**0**	0	**0**	0	**0,00**
13.	Zapalenie opon mózgowych inne i nieokreślone	0	**0**	0	**0**	0	**0**	0	**0,00**
14.	Choroba meningokokowa	0	**0**	0	**0**	0	**0**	1	**1,08**
15.	Borelioza	28	29,13	49	**50,98**	120	**129,38**	127	**136,92**
16.	Pokąsania przez zwierzęta podejrzane o wściekliznę-podjęte szczepienia p/wściekliźnie	6	6,24	34	**35,38**	20	**21,56**	19	**20,48**
17.	Ospa wietrzna	285	296,53	114	**118,61**	739	**796,75**	290	**312,66**
18.	Różyczka	0	**0**	0	**0**	0	**0**	0	**0,00**
19.	WZW typu A	0	0,0	0	**0**	0	**0**	0	**0,00**
20.	WZW typu B	6	6,24	6	**6,24**	12	**12,93**	2	**2,16**
21.	WZW typu C	10	10,4	7	**7,28**	22	**23,72**	21	**22,64**
22.	Świnka	3	3,12	0	**0**	1	**1,07**	13	**14,02**
23.	Odra	0	**0**	0	**0**	0	**0**	1	**1,08**
24.	Róża	4	4,16	0	**0**	18	**19,40**	19	**20,48**
25.	Choroba wywołana przez Haemophilus influenzae	0	**0**	0	**0**	0	**0**	0	**0,00**
26.	Choroba wywołana przez Streptococcus pneumoniae	0	0,0	2	**2,08**	6	**6,46**	4	**4,31**

27.	HIV	5	5,2	0	**0**	8	**8,62**	4	**4,31**
28.	AIDS	1	1,04	0	**0**	1	**1,07**	1	**1,08**
29.	Grypa potwierdzona PCR, grypa potwierdzona szybkim testem antygenowym	0		0		0		549	**591,90**
30.	Grypa i zachorowania grypopodobne	13086	13615,51	6949	**7230,18**	21227	**22 885, 76**	19510	**21034,59**
31.	SARS-CoV-2	2669	2777	5546	**5770,41**	5 346	**5 763, 76**	1120	**1207,52**
32.	Zakażenia wywołane wirusem RSV	0	0	0	**0**	0	**0**	65	**70,08**
33.	Zakażenia wywołane wirusem RSV u dzieci do lat 2	0	0	0	**0**	0	**0**	20	**21,56**

CHOROBY SZERZĄCE SIĘ DROGĄ POKARMOWĄ

Salmonellozy

W omawianym okresie sprawozdawczym na terenie powiatu zarejestrowano 9 przypadków zakażenia przewodu pokarmowego wywołane pałeczkami *Salmonella***.** Hospitalizacji wymagało 8 pacjentów. Teren miejski zamieszkiwało 8 osób, natomiast teren wiejski 1 osoba. W podziale na płeć, zachorowania dotyczyły w 4 przypadkach mężczyzn, w 5 następnych kobiet. Czynnikiem etiologicznym odpowiedzialnym za zakażenia przewodu pokarmowego była pałeczka *Salmonella Enteritidis*.

W rejestrze nosicieli zarejestrowanych zostało 7 osób – 5 osób to osoby po przechorowaniu, 1 to osoba ze styczności z chorym i 1 osoba wykonywała badania do celów sanitarno-epidemiologicznych. Dynamikę zachorowań na przestrzeni lat przedstawia poniższy wykres.

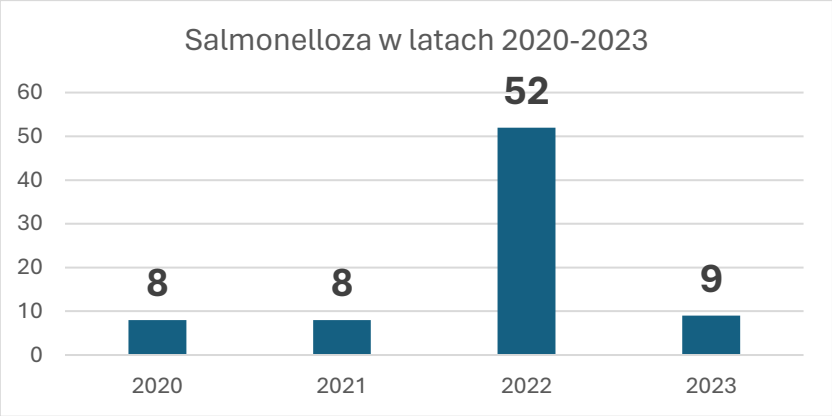

Inne bakteryjne zakażenia jelitowe

W roku sprawozdawczym 2023 zarejestrowano ogółem 18 bakteryjnych zakażeń jelitowych. Odnotowano również 2 zakażenia u dzieci do lat 2. Wszystkie osoby były hospitalizowane. Teren miejski zamieszkiwało 8 osób, natomiast teren wiejski 10 osób. Wśród chorych było 7 mężczyzn i 11 kobiet. W 10 przypadkach czynnikiem chorobotwórczym było *Clostridium difficile*, 7 zachorowań wywołała *Yersinia enterocolitica*, a 1 *Escherichia coli*. Na przestrzeni lat zauważalny jest wzrost zakażeń jelitowych wywołanych przez bakterie.

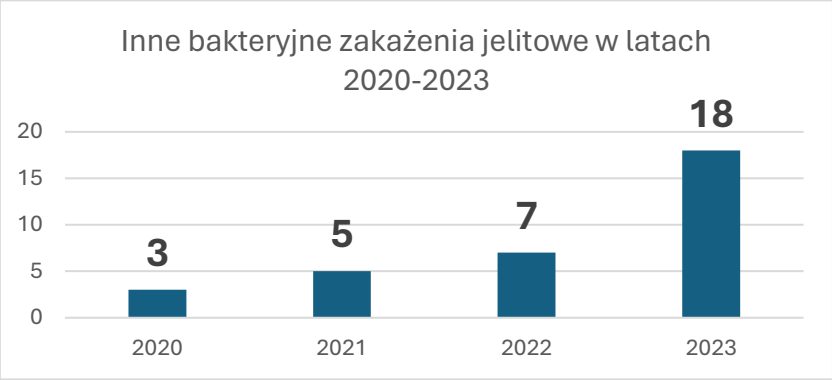

Biegunka i zapalenie żołądkowo – jelitowe o prawdopodobnie zakaźnym pochodzeniu

W 2023 roku zarejestrowano 302 przypadki biegunki – 57 zachorowań dotyczyło dzieci do lat 2. W podziale „miasto-wieś" 13% ogółu zachorowań przypadało na mieszkańców miast, natomiast 87% na mieszkańców wsi powiatu żarskiego. Przy podziale na płeć odsetek zachorowań wśród mężczyzn dotyczy 52% ogółu, natomiast wśród kobiet wynosi 48 %. W ogólnej grupie chorych leczenia szpitalnego wymagało 82 pacjentów, pozostali leczeni byli ambulatoryjnie. Wśród zachorowań dotyczących dzieci do lat 2 leczenia szpitalnego wymagało 29 dzieci.
W porównaniu do poprzedniego roku, zauważalny jest niewielki spadek liczby zarejestrowanych przypadków. Dynamikę zachorowań na przestrzeni lat przedstawia poniższy wykres.

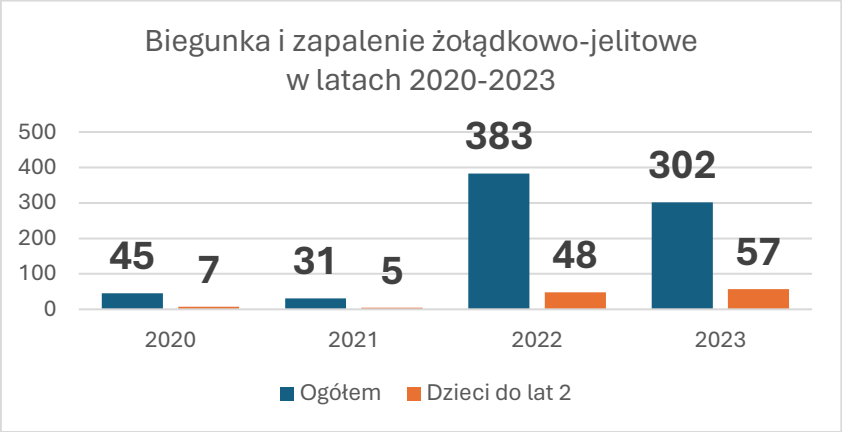

Wirusowe zakażenia jelitowe

Ogółem w roku sprawozdawczym zarejestrowano 13 zachorowań. Zachorowania dzieci do lat 2 stanowiły 23% wszystkich zachorowań. W większości przypadków czynnikiem chorobotwórczym był Rotawirus**.** W porównaniu do poprzedniego roku zauważalny jest znaczący spadek liczby zakażeń jelitowych wywołanych przez wirusy.

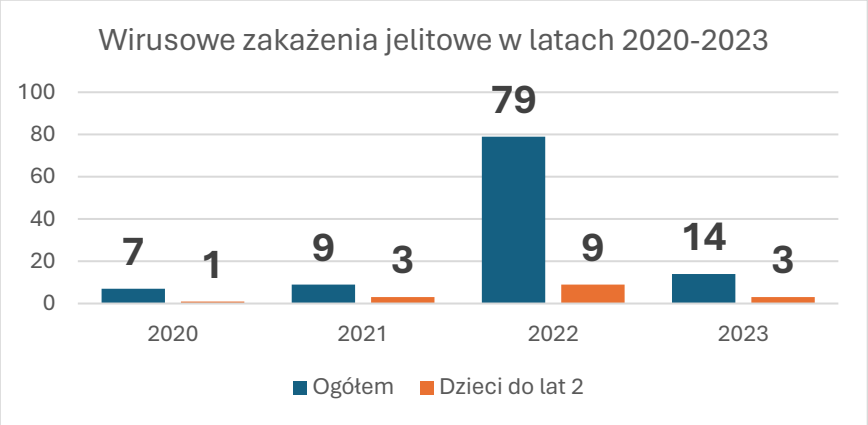

REALIZACJA PROGRAMU ERADYKACJI ZACHOROWAŃ NA POLIOMYELITIS

W omawianym okresie sprawozdawczym do PSSE w Żarach wpłynęło zgłoszenie dotyczące zachorowania na Zespół Guillanina Barrego. Osoba chora – 13-letnie dziecko, było hospitalizowane w szpitalu we Wrocławiu. Dziecko szczepione było według kalendarza szczepień. W badanym w szpitalu materiale (kale) nie potwierdzono obecności wirusa Polio.

ZACHOROWANIA I ZAKAŻENIA SZERZĄCE SIĘ DROGĄ NARUSZENIA CIĄGŁOŚCI TKANEK

Wirusowe Zapalenie Wątroby typu B

W okresie sprawozdawczym nie odnotowano zachorowań na ostre WZW typu B. Zarejestrowano natomiast przypadki zachorowań o charakterze przewlekłym i bliżej nieokreślonym u 2 osób. Zachorowania dotyczyły 1 kobiety i 1 mężczyzny. Obie osoby pochodziły z terenu miejskiego.

W wyniku przeprowadzonego dochodzenia epidemiologicznego ustalono, że osoby te nie były szczepione przeciwko wirusowemu zapaleniu wątroby typu B przed zachorowaniem. Jako źródło zakażenia podaje się kontakty z placówkami służby zdrowia. W ramach sprawowanego nadzoru epidemiologicznego osoby ze styczności z osobami zakażonymi wirusem zapalenia wątroby typu B skierowano do nadzoru lekarskiego.

Wirusowe Zapalenie Wątroby typu C

Zarejestrowano 21 zachorowań na przewlekłe WZW typ C. Zachorowania dotyczyły 7 kobiet i 14 mężczyzn. Teren miejski zamieszkiwało 18 osób, natomiast teren wiejski 3 osoby. Osoby ze styczności z chorymi skierowano do nadzoru lekarskiego. Jako źródło zakażenia podaje się kontakty z placówkami służby zdrowia.

Raport z sytuacji epidemiologicznej w zakresie zachorowań na WZW typu C na terenie powiatu żarskiego przesyłano do WSSE w Gorzowie Wlkp. w sprawozdaniach półrocznych.

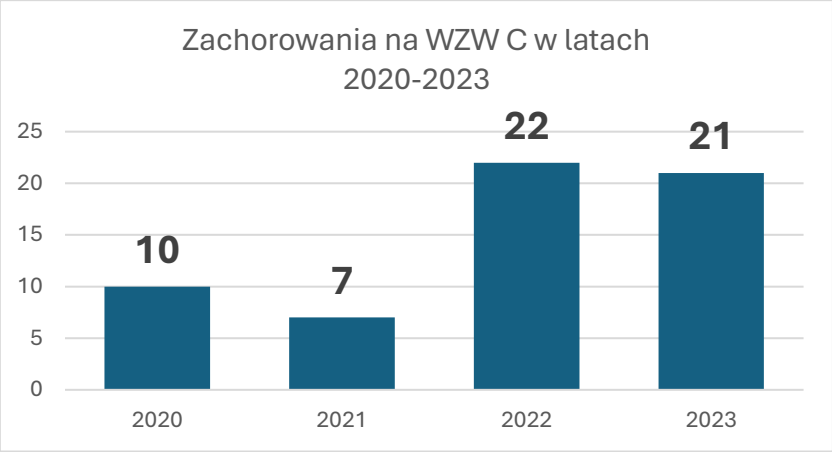

Nowo wykryte zakażenia HIV, AIDS

W roku 2023 zarejestrowano 4 nowo wykryte zakażenia HIV wśród mężczyzn. 3 osoby pochodziły z terenu miejskiego, natomiast 1 z terenu wiejskiego. W okresie sprawozdawczym odnotowano 1 zachorowanie na AIDS. Do WSSE w Gorzowie Wlkp. przesłano półroczne sprawozdania z zakażeń HIV oraz zachorowań i zgonów z powodu AIDS.

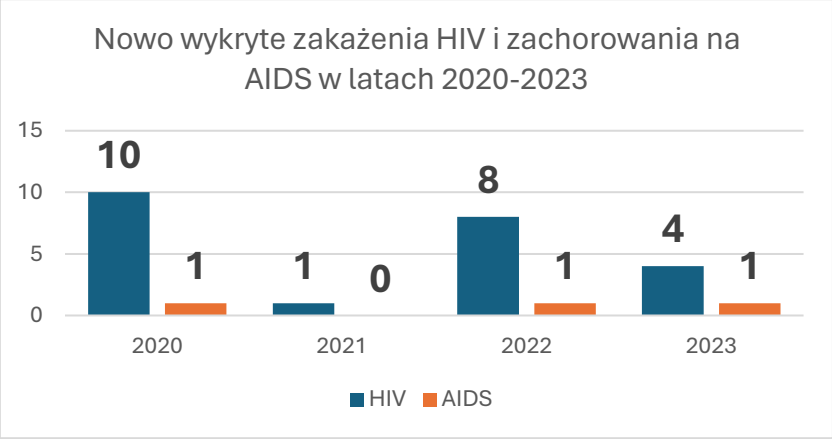

CHOROBY ODZWIERZĘCE

Borelioza

W roku 2023 r. liczba zachorowań na boreliozę wyniosła 127. Rozpoznanie boreliozy głównie stawiane było na podstawie wystąpienia rumienia wędrującego. Spośród ogółu zarejestrowanych 65% stanowią kobiety, natomiast 35 % mężczyźni. Chorzy zamieszkujący tereny miejskie stanowią 49%, a teren wiejski 51% ogółu zarejestrowanych. Dynamikę zachorowań na przestrzeni lat przedstawia wykres.

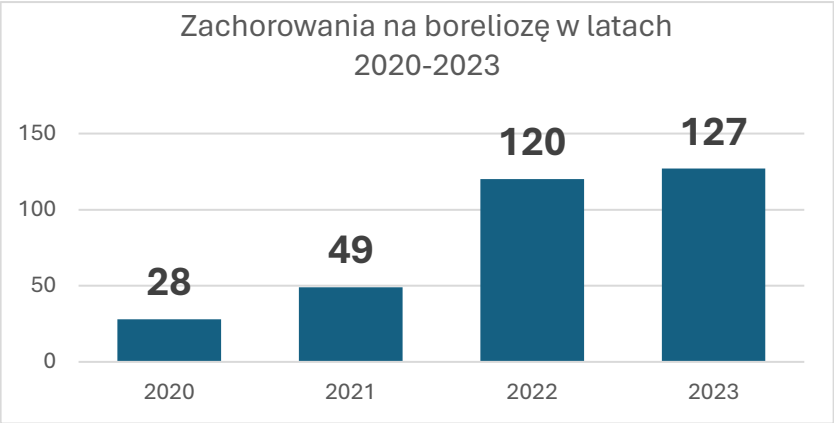

Pokąsania przez zwierzęta podejrzane o wściekliznę

W roku 2023 r. zarejestrowano 80 pokąsań przez zwierzęta podejrzane o wściekliznę. Spośród ogółu pokąsanych 19 osób zakwalifikowano do szczepień przeciwko wściekliźnie.
W ramach nadzoru nad osobami narażonymi na zakażenie wirusem wścieklizny pracownicy pionu epidemiologii prowadzą współpracę z Poradnią Profilaktyki Wścieklizny w Zielonej Górze, Powiatowym Lekarzem Weterynarii w Lubsku, Powiatową Komendą Policji oraz Strażą Miejską w Żarach. Dynamikę pokąsań oraz potrzebę szczepień przeciwko wściekliźnie na terenie powiatu żarskiego przedstawiają poniższe wykresy.

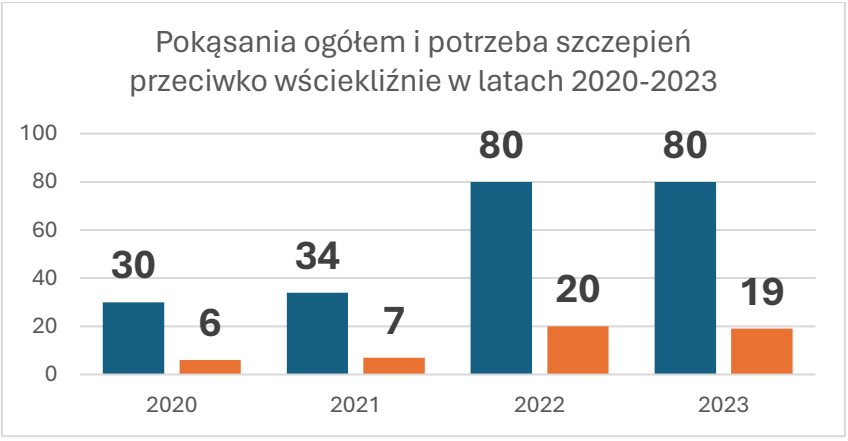

ZAKAŻENIA ZAKŁADOWE

W 2023 r. zarejestrowano 4 ogniska zakażenia zakładowego w Szpitalu Na Wyspie Sp z o.o. w Żarach. W 3 przypadkach czynnikiem zakażenia był SARS-CoV-2, a w 1 przypadku *Klebsiella pneumoniae NDM*. Podjęto działania zapobiegawcze i przeciwepidemiczne w celu unieszkodliwienia źródła zakażenia oraz przecięcia dróg szerzenia się zakażenia W ramach nadzoru szpital pobierał od każdego skolonizowanego pacjenta oraz osób z kontaktu wymazy do badań przesiewowych w kierunku patogenu alarmowego. Na obecną chwilę w „Szpitalu Na Wyspie" Sp. z o.o. w Żarach jest hospitalizowany 1 pacjent z kolonizacją *Klebsiella pnaumoniae NDM*.

NEUROINFEKCJE

Choroba wywołana przez *Streptococcus pyogenes*

W 2023 r. zarejestrowano 19 przypadków zachorowań pod postacią róży. Rozpoznania stawiane były na podstawie objawów klinicznych. Kobiety stanowiły 47% ogółu chorych, natomiast mężczyźni 53%. Z terenów miejskich pochodziło 6 osób, a z terenów wiejskich 13 osób.

CHOROBY PRZECIWKO KTÓRYM PROWADZONE SĄ SZCZEPIENIA OCHRONNE

Wśród chorób objętych obowiązkowym Programem Szczepień Ochronnych w 2023r. nie zarejestrowano zachorowań na błonicę, tężec, różyczkę, odrę oraz poliomyelitis.

Nagminne zapalenie przyusznic (świnka)

W roku 2023 r. zarejestrowano 13 przypadków zachorowania na nagminne zapalenie przyusznic (świnkę). Dotyczyły 6 dziewczynek i 7 chłopców. Teren miejski zamieszkiwało 10 osób, natomiast wiejski 3 osoby. Rozpoznania postawione zostały na podstawie objawów klinicznych. Dynamikę zachorowań na świnkę na przestrzeni lat przedstawia poniższy wykres.

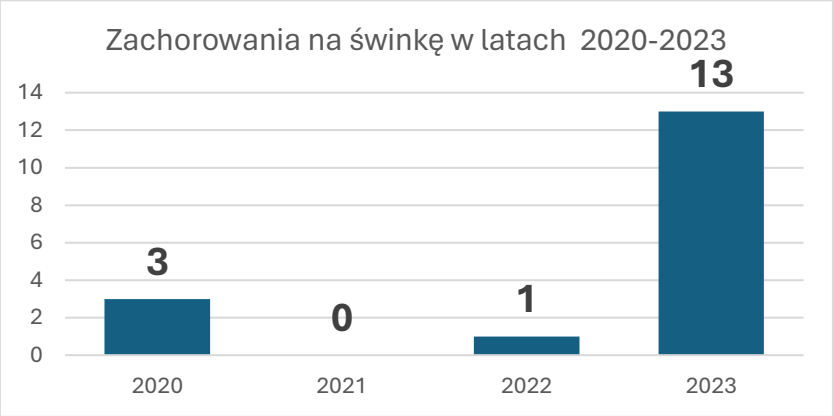

POZOSTAŁE CHOROBY ZAKAŹNE

Ospa wietrzna

Ospa wietrzna jest chorobą zakaźną wieku dziecięcego wywoływaną przez wirus *varicella-zoster*. Cechą charakterystyczną tego wirusa jest bardzo wysoka zaraźliwość sięgająca 90-95%.
Najczęstszym źródłem zakażenia jest bezpośredni kontakt z chorym. Zakażenie szerzy się drogą kropelkową, a także pośrednio przez kontakt z przedmiotami zanieczyszczonymi wydzielinami z dróg oddechowych chorej osoby bądź zawartością pęcherzyków. Okres wylęgania ospy wietrznej wynosi średnio 14-16 dni. Choroba może rozwinąć się już po 10 dniach, a maksymalnie do 21 dni po kontakcie z zakaźnie chorym. Okres zakaźności trwa 1-2 dni przed i do 6 dni po pojawieniu się wysypki, praktycznie do przyschnięcia wszystkich pęcherzyków. Ze względu na łatwość przenoszenia się wirusa ospy wietrznej istnieją trudności w zwalczaniu epidemii zakładowych. Zachorowanie pozostawia z reguły trwałą odporność, powtórne zachorowania są rzadkie. Ważnym elementem w walce z występowaniem tak licznych zachorowań są m.in. dostępne szczepienia przeciwko ospie wietrznej.
W roku 2023 zarejestrowano 290 przypadków ospy wietrzne na nadzorowanym terenie. Spośród zarejestrowanych zachorowań 144 osoby to mężczyźni, a 146 osób to kobiety. Teren miejski zamieszkiwało 53% ogółu, natomiast teren wiejski 47% ogółu. Dynamikę zachorowań na przestrzeni lat przedstawia poniższy wykres.

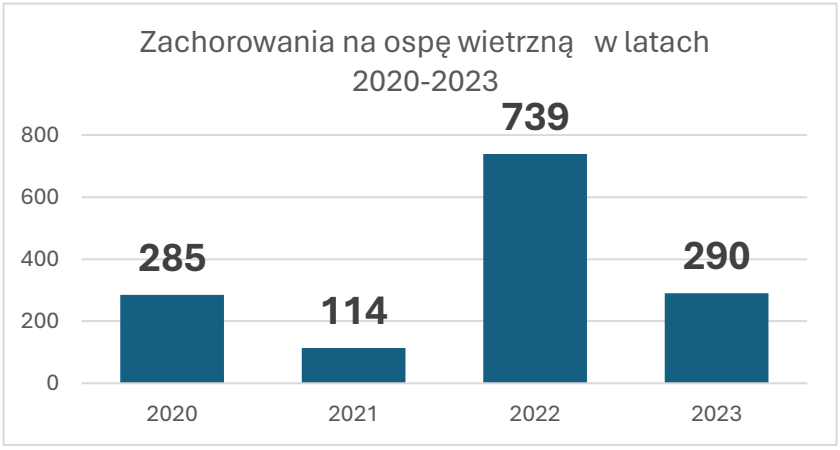

Płonica

W omawianym okresie sprawozdawczym zauważono gwałtowny wzrost liczby zachorowań na płonicę. Łącznie zarejestrowano 176 przypadków. Kobiety stanowiły 44% ogółu chorych, natomiast mężczyźni 86%. Teren miejski zamieszkiwało 12 osób, wiejski 164 osób. Rozpoznania stawiane były na podstawie objawów klinicznych. Dynamikę zachorowań na przestrzeni lat przedstawia poniższy wykres.

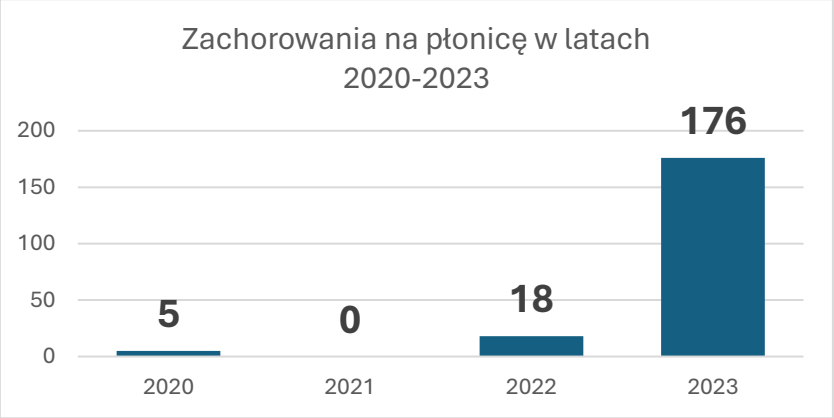

Gruźlica

W okresie sprawozdawczym do PSSE w Żarach zgłoszono 12 nowych przypadków zachorowania na gruźlicę płuc. Spośród ogółu zgłoszonych 6 przypadków dotyczyło mężczyzn, natomiast 6 dotyczyło kobiet. Wszystkie osoby zamieszkiwały teren miejski.

Osoby ze styczności z chorymi zostały objęte nadzorem epidemiologicznym - uzyskały informację o konieczności zgłoszenia się do lekarza POZ. Do lekarzy podstawowej opieki zdrowotnej ww. osób wystosowano pismo z informacją o konieczności objęcia nadzorem lekarskim, wykonaniu badań, a w razie konieczności skierowaniu do poradni specjalistycznej celem wykonania dodatkowych badań i wdrożenia ewentualnej chemioprofilaktyki.

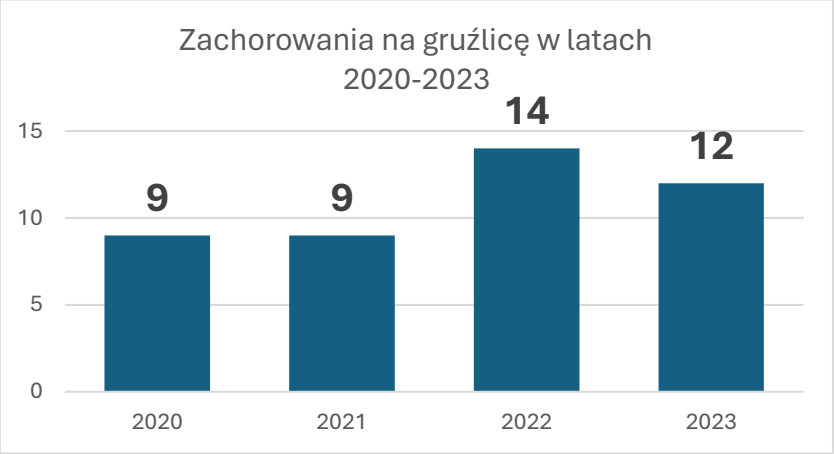

GRYPA I RSV

W 2023 roku do PSSE w Żarach zgłoszono 549 zachorowań na grypę. 3 przypadki potwierdzone zostały testem PCR, natomiast 546 przypadków potwierdzono szybkim testem combo. Hospitalizacji wymagało 16 osób. W 280 przypadkach zidentyfikowano Grypę A, w 203 przypadkach grypę B, natomiast w 66 przypadkach nie określono typu. Mężczyźni stanowili 50% ogółu chorych, kobiety również stanowiły 50% ogółu chorych. Teren miejski zamieszkiwało 11% chorych, a teren wiejski 89%.

W 2023 roku zaczęto również rejestrować zachorowania na RSV. Zarejestrowano 65 przypadków zachorowań potwierdzonych szybkim testem combo. Mężczyźni stanowili 65% ogółu, natomiast kobiety 55%. Teren miejski zamieszkiwała 1 osoba, natomiast teren wiejski 64 osoby. Hospitalizacji wymagały 3 osoby.

ZAKAŻENIE KORONAWIRUSEM SARS-COV-2.

W 2023 roku w dalszym ciągu odnotowywane były zakażenia koronawirusem SARS-CoV-2. Do końca roku zarejestrowano 1072 przypadki potwierdzone oraz 48 przypadków możliwych. Hospitalizacji wymagało 44 osób. Mężczyźni stanowili 39% ogółu chorych, natomiast kobiety 61%. Teren miejski zamieszkiwało 18 osób, a teren wiejski 1102 osoby. Zarejestrowano również 1 zgon na covid-19.

SZCZEPIENIA OCHRONNE

Wiele chorób zakaźnych eliminowanych jest przez obowiązkowe szczepienia ochronne ujęte w Programie Szczepień Ochronnych. W roku sprawozdawczym przeprowadzono 34 kontroli w placówkach wykonujących szczepienia ochronne. Stan sanitarny punktów szczepień nie budzi zastrzeżeń i jest zgodny z wymaganiami jakie określa rozporządzenie.

W roku 2023 Ministerstwo Zdrowia wprowadziło do Programu Szczepień Ochronnych dodatkowe szczepienie zalecane przeciwko wirusowi HPV – wirus brodawczaka ludzkiego. Szczepienie objęło dzieci z rocznika 2010 i 2011 – chłopców i dziewczynki. Zaszczepiono 486 dzieci. Do programu szczepień przystąpiło 8 podmiotów leczniczych z terenu powiatu żarskiego.

Liczba osób uchylających się od szczepień utrzymuje się na porównywalnym poziomie z rokiem ubiegłym. Poziom zaszczepienia w powiecie żarskim w 2023 roku utrzymuje się na dobrym poziomie.

WNIOSKI

1. Wprowadzenie do poradni POZ testów combo (pozwalające na identyfikację zakażenia grypą, koronawirusem SARS-CoV-2 lub wirusem RSV) przyczyniło się do zwiększenia liczby zarejestrowanych przypadków zachorowań na grypę i RSV.
2. Wskaźnik pokąsań przez zwierzęta oraz potrzeba zastosowania profilaktyki wścieklizn w postaci szczepień utrzymuje się na takim samym poziomie, jak w roku ubiegłym.
3. Wskaźnik zachorowań na boreliozę jest na podobnym poziomie, jak w roku ubiegłym. Rozpoznanie boreliozy głównie stawiane było na podstawie wystąpienia rumienia wędrującego.
4. Liczba zarejestrowanych zachorowań wywołanych wirusami hepatotropowymi typu B i C jest na podobnym poziomie, jak w ubiegłym roku. Jako źródło zakażenia podaje się kontakty z placówkami służby zdrowia.
5. W trakcie dochodzenia epidemiologicznego wśród chorych na wirusowe zapalenie wątroby każdorazowo przekazywane były informacje na temat dróg zakażenia, w tym dróg pozamedycznego zakażenia, dostępnych szczepieniach przeciwko WZW typu B dla osób z otoczenia chorych i zakażonych HBV oraz osób chorych i zakażonych HCV.
6. W omawianym okresie sprawozdawczym odnotowano znaczny wzrost zachorowań na świnkę.
7. W omawianym okresie sprawozdawczym na terenie powiatu nie odnotowano zachorowań na różyczkę. Od lat nie notuje się zachorowań na odrę. Pozwala to wnioskować, że jest to efekt konsekwentnego stosowania się mieszkańców powiatu do obowiązkowego Programu Szczepień Ochronnych.
8. Program Szczepień Ochronnych jest na dobrym poziomie. Prowadzone są działania edukacyjno-prewencyjne w stosunku do nielicznych osób uchylających się od szczepień obowiązkowych.
9. Program Obowiązkowych Szczepień Ochronnych kształtuje również sytuację epidemiologiczną na terenie powiatu żarskiego w zakresie zachorowań na poliomyelitis. Do powyższego wniosku upoważnia ponad 10-letnia obserwacja przekazywanych danych z oddziału dziecięcego usytuowanego na terenie powiatu.

STAN SANITARNY OBIEKTÓW SŁUŻBY ZDROWIA

Według prowadzonej ewidencji podmiotów wykonujących działalność leczniczą, Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Żarach nadzoruje następujące grupy obiektów:

Lp.	*Rodzaj obiektu*	*Ilość nadzorowanych obiektów*	*Ilość przeprowadzonych kontroli w obiektach*
1.	Szpital	1	7
2.	Hospicjum	1	1
3.	Przychodnie, ośrodki, poradnie, ambulatoria	48	80
4.	Medyczne laboratoria diagnostyczne, w tym punkty pobrań materiału do badań	7	5
5.	Zakłady rehabilitacji leczniczej	5	3
6.	Inne podmioty	7	4
7.	Indywidualne praktyki lekarskie	31	26
8.	w tym indywidualne praktyki lekarzy dentystów	26	24
9.	Indywidualne specjalistyczne praktyki lekarskie	74	46
10.	w tym indywidualne specjalistyczne praktyki lekarzy dentystów	11	11
11.	Grupowe praktyki lekarskie	4	4
12.	w tym grupowe praktyki lekarzy dentystów	3	4
13.	Indywidualne praktyki pielęgniarek i położnych	2	1
14.	Inne		
	Razem:	180	177

Prowadzony nadzór sanitarny obejmuje ocenę stanu sanitarno-higienicznego, ocenę stanu technicznego obiektów, ocenę podejmowanych działań zapobiegających szerzeniu się zakażeń i chorób zakaźnych u ludzi, ocenę wykonawstwa szczepień ochronnych oraz ich dokumentowania, ocenę gospodarowania preparatami szczepionkowymi, ocenę prawidłowości prowadzenia procesów dezynfekcji i sterylizacji, ocenę postępowania z odpadami medycznymi, z czystą i brudną bielizną oraz ocenę wdrażania procedur, ocenę realizacji wymogów w zakresie występowania w środowisku pracy szkodliwych czynników biologicznych oraz ochrony zdrowia pracowników zawodowo narażonych na te czynniki, a także kontrole w związku z dopuszczeniem obiektu do użytkowania.

POSTĘPOWANIE ADMINISTRACYJNE

W skontrolowanych placówkach wydano 24 decyzji, w tym 12 płatniczych i 12 merytorycznych. Łącznie stwierdzono 18 nieprawidłowości w 8 obiektach, z czego 4 to działalność lecznicza wykonywana przez podmioty lecznicze, w tym szpital oraz 4 działalność lecznicza wykonywana przez praktykę zawodową. W 62 placówkach wydano łącznie 238 zaleceń pokontrolnych. Zalecenia dotyczyły głównie zamontowania moskitier przeciwko owadom w otwieranych oknach znajdujących się w gabinetach zabiegowych. W przypadku wykonywania dekontaminacji narzędzi wielokrotnego użytku zalecano prowadzenie rejestracji przebiegu mycia i dezynfekcji narzędzi, umieszczania wskaźników do kontroli pakietów z narzędziami w każdym sterylizowanym pakiecie, wykonywania codziennie przed rozpoczęciem sterylizacji testu Bowie Dick'a, prowadzenia dokumentacji dotyczącej sterylizacji z uwzględnieniem ilości i rodzaju sterylizowanego materiału.

STAN TECHNICZNY

Skontrolowane obiekty posiadały właściwy stan techniczny, za wyjątkiem 6 obiektów. Stwierdzone nieprawidłowości to pęknięcia, ubytki tynku, odpryski i łuszczenia farby wpływające na zły stan techniczny ścian, sufitów oraz podłóg w ciągach komunikacyjnych, gabinetach zabiegowych bądź lekarskich. Zły stan wyposażenia gabinetów zabiegowych tj. szafki, stojaki, łóżka do badań, lodówki do przechowywania odpadów medycznych. Uszkodzone powierzchnie są trudne do utrzymania w odpowiedniej czystości mikrobiologicznej i z powodu nieskutecznej dezynfekcji mogą stanowić zagrożenie dla zdrowia pacjentów.

STAN SANITARNO – HIGIENICZNY

Podczas przeprowadzonych kontroli sanitarnych nie stwierdzono uchybień w zachowaniu czystości bieżącej. W placówkach opracowane były procedury sprzątania. Wydzielono sprzęty porządkowe oraz środki czystościowe, które przechowywane były w wydzielonych pomieszczeniach bądź miejscach. Sprzęt porządkowy podzielony był na strefy czystości, tzn. oddzielny sprzęt wykorzystywany do sprzątania pomieszczeń zabiegowych i niezabiegowych. Środki dezynfekcyjne w placówkach dobierane były prawidłowo i stosowane zgodnie z ich przeznaczeniem oraz z zaleceniami producenta, a także przestrzegane były terminy ich ważności, za wyjątkiem jednego obiektu, gdzie wykorzystywano środek do dezynfekcji podłóg po upływie terminu jego przydatności.

PROCESY DEKONTAMINACJI

W placówkach opracowane są procedury higienicznego oraz chirurgicznego mycia i dezynfekcji rąk w zależności od charakteru placówki. W gabinetach zabiegowych znajdują się umywalki przeznaczone do mycia rąk personelu, wyposażone w bieżącą ciepłą i zimną wodę, armaturę czerpalną, z możliwością uruchamiania jej bez kontaktu z dłonią, dozownik z mydłem w płynie oraz antyseptykiem do rąk. Pojemniki na antyseptyki są głównie wiszące, zarówno kontaktowe jak i bezkontaktowe tzw. łokciówki. Pojemniki uzupełniane są poprzez wymianę wkładu lub poprzez dolewanie środka. Pojemniki przed wymianą lub uzupełnieniem są myte i dezynfekowane. Przy umywalkach znajdują się podajniki z ręcznikami jednorazowego użytku oraz kosze na zużyte ręczniki.

W przypadku stosowania narzędzi wielokrotnego użytku zapewniane są odpowiednie ciągi technologiczne umożliwiające postępowy ruch narzędzi od materiałów brudnych do sterylnych. Dekontaminacja prowadzona jest w wydzielonych miejscach w gabinetach zabiegowych bądź lokalnych sterylizatorniach. W przypadku dwóch gabinetów stomatologicznych stwierdzono brak aktualnych przeglądów autoklawów. Szpital prowadzi dekontaminację narzędzi tj. mycie, dezynfekcję oraz sterylizację centralnej sterylizatorni.

Do dezynfekcji narzędzi wykorzystywane są pojemniki plastikowe z sitem, przykryciem, stabilne, oznakowane bądź myjki ultradźwiękowe czy myjnie dezynfektory. Ilość sporządzanych roztworów roboczych zapewnia całkowite zanurzenie dezynfekowanych narzędzi.

W dwóch podmiotach stwierdzono niewłaściwe użytkowanie wyrobów medycznych tj. myjki do mycia i dezynfekcji, stosowano krótszy czas dezynfekcji niż wskazany przez producenta, a także nie stosowano wskaźników testujących aktywność roztworu dezynfekcyjnego. W dwóch placówkach posiadane autoklawy nie miały aktualnych przeglądów technicznych.

POSTĘPOWANIE Z ODPADAMI

Odpady medyczne zakaźne zbierane są selektywnie w miejscu ich wytwarzania do oznakowywanych worków i plastikowych pojemników jednokrotnego użytku, opatrzonych informacją zawierającą: kod odpadów (18 01 03), nazwę wytwórcy, nr regon, nr księgi rejestrowej, datę i godzinę otwarcia (rozpoczęcia użytkowania), datę i godzinę zamknięcia. Opracowane są procedury oraz instrukcje. Transport odpadów zakaźnych do miejsca ich wstępnego magazynowania odbywa się przy użyciu dodatkowych zamykanych pojemników lub z wykorzystaniem zamkniętych koszy przeznaczonych do zbierania odpadów. Odpady przechowywane są w wydzielonych miejscach, w urządzeniach chłodniczych. W większości placówek lodówki posiadają wnętrze wykonane z materiałów gładkich, łatwozmywalnych, odpornych na działanie środków

dezynfekcyjnych. Drzwi i uszczelki zabezpieczają je przed dostępem owadów, gryzoni i innych zwierząt. Urządzenia wyposażone są w termometr do pomiaru temperatury wewnątrz. Odpady przechowywane są do miesiąca, w temperaturze poniżej 10°C.

W przypadku 3 obiektów stwierdzono nieprawidłowości w warunkach przechowywania odpadów medycznych, które dotyczyły złego stanu technicznego przenośnych urządzeń do przechowywania odpadów medycznych, bądź braku termometrów w lodówkach, które mierzyłyby temperatury magazynowania odpadów bądź też niewłaściwej częstotliwości przekazywania odpadów medycznych.

ZAOPATRZENIE W WODĘ

Na terenie działalności PSSE w Żarach nie ma podmiotów leczniczych zaopatrywanych w wodę z własnego ujęcia. Do wszystkich woda dostarczana jest przy pomocy wodociągów publicznych miejskich i wiejskich.

POSTĘPOWANIE Z BIELIZNĄ

W placówkach opracowane są procedury postępowania z bielizną. Czysta bielizna przechowywana jest w wydzielonych szafkach. Brudna bielizna gromadzona jest poza gabinetami w wydzielonych pojemnikach zaopatrzonych w worki foliowe. Pranie brudnej bielizny odbywa się w pralniach wodno-chemicznych, pralkach znajdujących się w zakładach bądź we własnym zakresie. W szerokim zakresie stosowana jest bielizna jednorazowego użytku.

PODSUMOWANIE

W omawianym okresie wzrosła liczba wydanych decyzji oraz zaleceń pokontrolnych w stosunku do roku ubiegłego. Najprawdopodobniej jest to spowodowane brakiem zainteresowania kierowników podmiotów leczniczych aktualnymi wytycznymi oraz zaleceniami grup ekspertów w dziedzinie dekontaminacji narzędzi wielokrotnego użytku. Działania prowadzone przez pracowników Państwowej Inspekcji Sanitarnej często mają charakter edukacyjny, mający na celu podniesienie świadomości oraz jakości świadczonych usług medycznych poprzez staranniejsze oraz rzetelniejsze wykonywanie procedur dezynfekcyjnych i sterylizacyjnych. Działania te mogą mieć bowiem duży wpływ na bezpieczeństwo pacjentów.

OCENA STANU SANITARNEGO OBIEKTÓW ŻYWNOŚCIOWO - ŻYWIENIOWYCH

W 2023 roku Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Żarach nadzorem objął 804 obiekty żywnościowo-żywieniowe (w 2022 roku 811 obiektów).

Obiekty objęte nadzorem w latach 2022 – 2023.

Lp.	*Rodzaj obiektów*	*Liczba obiektów*		*Kierunek zmian*
		rok 2022	*rok 2023*	
1.	Obiekty produkcji żywności	81	89	+8
2.	Obiektu obrotu żywnością	466	452	+14
3.	Zakłady żywienia zbiorowego typu otwartego	159	155	-4
4.	Zakłady żywienia zbiorowego typu zamkniętego oraz zakłady usług cateringowych	84	84	
5.	Miejsca obrotu materiałami i wyrobami przeznaczonymi do kontaktu z żywnością	21	24	+3
6.	**Obiekty ogółem**	**811**	**804**	**-7**

Z wymienionej liczby obiektów skontrolowano 67% zaplanowanych obiektów (429) przeprowadzając w nich 287 kontroli sanitarnych. Oceny stanu sanitarnego dokonano w 287 obiektach żywnościowo-żywieniowych, stwierdzono 50 obiektów niezgodnych z wymaganiami**.**

Podczas kontroli sanitarnych przeprowadzanych w obiektach żywnościowo-żywieniowych szczególną uwagę zwracano na jakość zdrowotną produkowanej oraz wprowadzanej do obrotu żywności, warunki przechowywania żywności, szczególnie wymagającej przechowywania w warunkach chłodniczych, funkcjonowanie zasady traceability, prawidłowość przeprowadzania procesów technologicznych, higienę oraz stan zdrowia personelu oraz przestrzeganie zasad żywienia w zakładach żywienia zbiorowego zamkniętego .

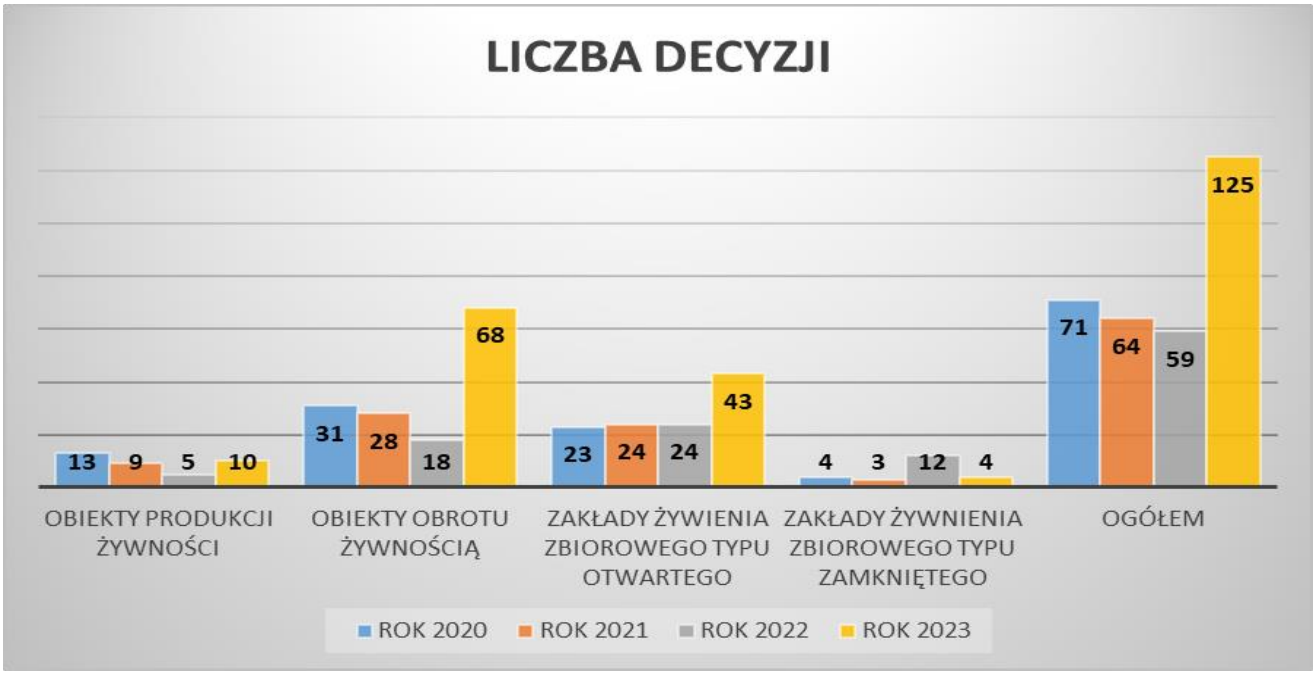

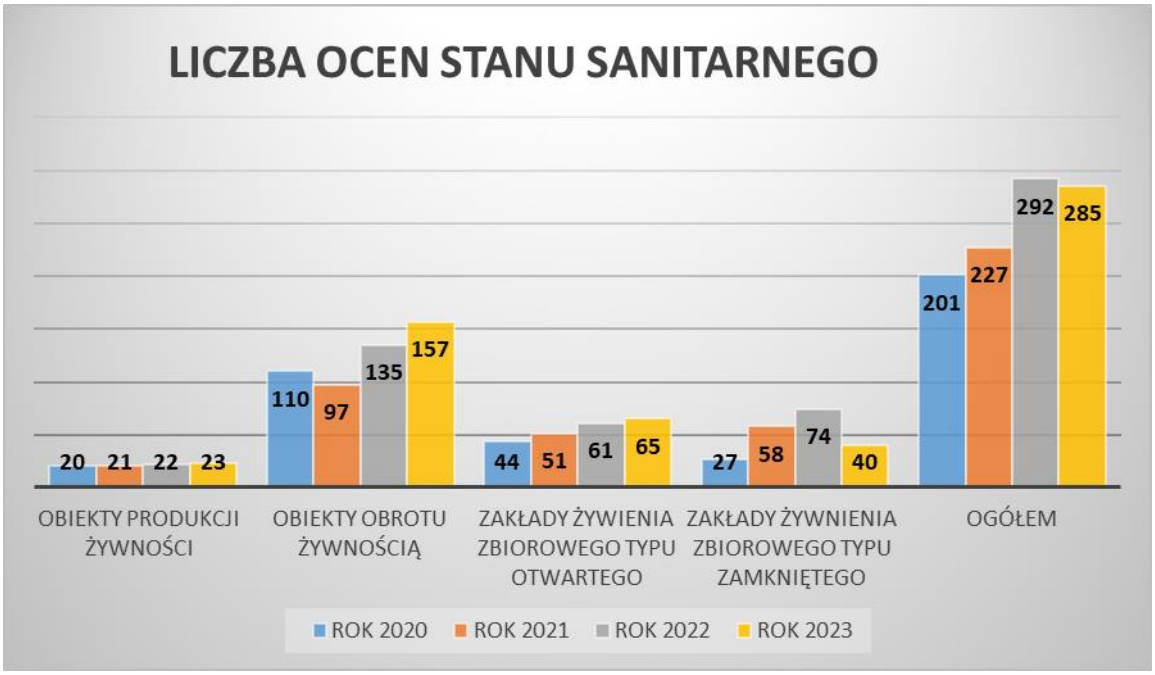

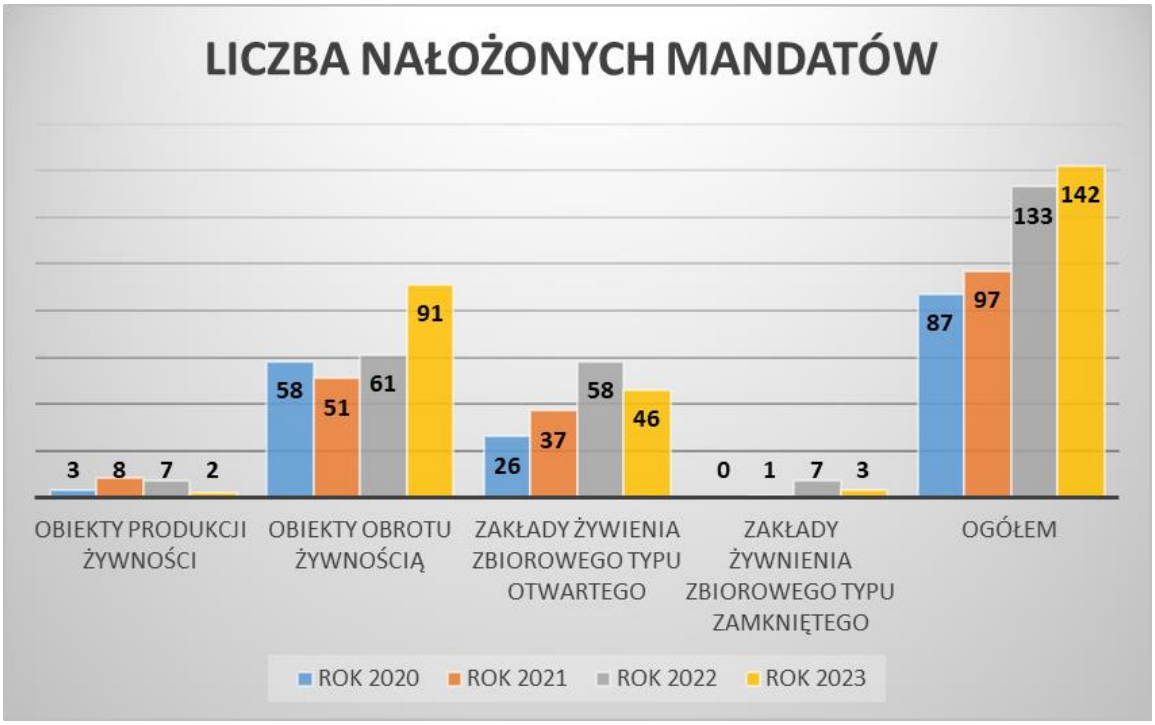

ZAKŁADY PRODUKCJI ŻYWNOŚCI

Pod nadzorem znajdowało się 89 zakładów produkujących żywność: 8 automatów do lodów, 10 piekarni, 7 ciastkarni, 1 zakład garmażeryjny, 4 wytwórnie wyrobów cukierniczych, 1 wytwórnia tłuszczów roślinnych, 1 wytwórnia koncentratów spożywczych, 2 wytwórnie suplementów diety, 45 producentów produkcji pierwotnej - gospodarstw zajmujących się produkcją pierwotną, czyli uprawą roślin w celu pozyskania tzw. produktów pierwotnych: owoce, warzywa, zboża, 4 zakłady prowadzące rolniczy handel detaliczny w zakresie produkcji z surowców pochodzenia roślinnego przetworów z owoców i warzyw, pieczywa, przypraw i olejów ziołowych, 1 zakład konfekcjonowania artykułów spożywczych oraz 5 obiektów produkujących żywność w warunkach domowych. Skontrolowano 35 zakładów z tej grupy obiektów. Łącznie przeprowadzono 50 kontroli sanitarnych. Wydano 10 decyzji administracyjnych. Nałożono 2 mandaty na łączną kwotę 300 zł.

OBIEKTY OBROTU ŻYWNOŚCI

Skontrolowano 207 obiektów spośród 452 prowadzących działalność handlową na terenie powiatu żarskiego. Łącznie przeprowadzono 396 kontroli sanitarnych, w tym 24 interwencyjne. Według arkusza oceny stanu sanitarnego oceniono 157 obiektów.
W celu poprawy stanu sanitarnego wydano 68 decyzji administracyjnych.
Za nieprzestrzeganie wymagań higieniczno-sanitarnych nałożono 91 mandatów karnych na łączną kwotę 30 700 zł.
Ponadto PPIS w Żarach skierował do Lubuskiego Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego w Gorzowie Wlkp. wniosek wymierzenie kary pieniężnej przedsiębiorcy prowadzącemu działalność w zakresie hurtowej sprzedaży artykułów spożywczych bez złożenia wniosku o zatwierdzenie zakładu i o wpis do rejestru zakładów podlegających urzędowej kontroli organów Państwowej Inspekcji Sanitarnej. Do badań laboratoryjnych pobrano 191 próbek żywności. Próbki pobierane były w następujących kierunkach: pestycydy, metale, dozwolone substancje dodatkowe, 3-MCPD, azotany, napromienianie, alergeny, znakowanie, furan, mikrobiologia.

ZAKŁADY ŻYWIENIA ZBIOROWEGO OTWARTEGO

Nadzorem sanitarnym objęto 155 zakładów żywienia zbiorowego otwartego (bary, restauracje), w tym 48 zakładów małej gastronomii, 12 zakładów małej gastronomii w zakładach tymczasowych lub ruchomych oraz 1 gospodarstwo agroturystyczne. Skontrolowano 85 obiektów, sklasyfikowano 65, w przypadku obiektów małej gastronomii skontrolowano 18, sklasyfikowano 14; w przypadku zakładów małej gastronomii w zakładach tymczasowych lub ruchomych skontrolowano 8; łącznie przeprowadzono 146 kontroli sanitarnych, w tym 24 kontroli sanitarnych w obiektach małej gastronomii oraz 8 kontroli sanitarnych w obiektach małej gastronomii w zakładach tymczasowych lub ruchomych. W roku 2023 r. rozpatrzono 5 interwencji dotyczących niewłaściwej jakości zdrowotnej produkowanych potraw, nieprzestrzegania wymagań dobrych praktyk produkcyjnych i higienicznych (brak porządku i czystości, brak środków ochrony indywidualnej), 3 uznano za zasadne. W roku 2023 wystawiono 43 decyzje, w tym dwie decyzje o unieruchomieniu obiektu. W 2023 roku zatwierdzono 16 obiektów żywienia zbiorowego otwartego, w tym 3 zakłady małej gastronomii oraz 6 zakładów małej gastronomii w zakładach ruchomych i tymczasowych. Za wprowadzanie do obrotu środków spożywczych po upływie terminu przydatności do spożycia, nieprzestrzeganie zasad Dobrej Praktyki Produkcyjnej /GMP/ i Dobrej Praktyki Higienicznej /GHP/, niewłaściwy stan sanitarno-higieniczny, brak aktualnych orzeczeń lekarskich dla celów sanitarno-epidemiologicznych oraz brak utrzymanego systemu HACCP nałożono 46 mandatów na łączną kwotę 21100 zł. W zakładach małej gastronomii nałożono 5 mandatów na kwotę 1100 zł, w obiektach stwierdzono nieprzestrzeganie zasad GMP/GHP oraz niewłaściwy stan sanitarny. Do badań laboratoryjnych w kierunku parametrów mikrobiologicznych pobrano 5 próbek żywności. W wyniku przeprowadzonych kontroli, na podstawie arkusza oceny stanu sanitarnego, stwierdzono 25 obiektów niezgodnych z wymaganiami.

ZAKŁADY ŻYWIENIA ZBIOROWEGO ZAMKNIĘTEGO

W tej grupie nadzorem objęto 84 obiekty, w tym 6 zakładów usług cateringowych. Skontrolowano 58 zakładów żywienia zbiorowego zamkniętego, sklasyfikowano 40, łącznie przeprowadzono 81 kontroli. W grupie nadzorowane są następujące obiekty:

- blok żywienia w szpitalu (1),
- bloki żywienia w domach pomocy społecznej (3),
- stołówki w żłobkach i domach małego dziecka (6),
- stołówki szkolne (33),
- stołówki na koloniach (1),
- stołówki w przedszkolach (26),
- stołówki w domach dziecka i młodzieży (2),
- stołówki w zakładach specjalnych i wychowawczych (2),
- inne zakłady żywienia (4).

W celu usunięcia uchybień higieniczno-sanitarnych wystawiono 3 decyzje oraz 1 zmieniającą decyzję zatwierdzającą. Za brak aktualnych orzeczeń lekarskich do celów sanitarno-epidemiologicznych oraz nieprzestrzeganie zasad GMP/GHP nałożono 3 mandaty na łączną kwotę 300 zł.
Do badań laboratoryjnych pobrano próbkę całodziennego posiłku w kierunku oznaczania wartości energetycznej, ilości białka, tłuszczu, węglowodanów ogółem i soli. Próbka została pobrana w Domu Pomocy Społecznej w Lubsku.
Analiza laboratoryjna wykazała, że zawartość soli kuchennej w całodniowym posiłku wyniosła 20 g. Wg Światowej Organizacji Zdrowia dzienne spożycie soli nie powinno przekraczać 5g. W związku z powyższym wdrożono działania naprawcze. Poinformowano również LPWIS w Gorzowie Wlkp., Lubuski Urząd Wojewódzki oraz Starostwo Powiatowe w Żarach.
W domach pomocy społecznej dokonano oceny żywienia pensjonariuszy, na podstawie diety podstawowej z zastosowaniem *Arkusza oceny dekadowej jadłospisów*, nie stwierdzono nieprawidłowości.
Również w szkołach i przedszkolach oceniono jadłospisy na podstawie rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 26 lipca 2016 r. w sprawie grup środków spożywczych przeznaczonych do sprzedaży dzieciom i młodzieży w jednostkach systemu oświaty oraz wymagań, jakie muszą spełniać środki spożywcze stosowane w ramach żywienia zbiorowego dzieci i młodzieży w tych jednostkach (Dz.U. z 2016 r. poz. 1154).
W przedszkolach i oddziałach przedszkolnych stwierdzano:

– brak w niektórych dniach dekady produktów z grupy mięso, ryby, jaja, nasiona roślin strączkowych i inne nasiona, orzechy;
– brak w niektórych dniach dekady co najmniej dwóch porcji mleka lub produktów mlecznych.

W szkołach natomiast stwierdzano:

- brak w niektórych dniach dekady produktów z grupy mięso, ryby, jaja, nasiona roślin strączkowych i inne nasiona, orzechy.

Ponadto w roku sprawozdawczym przeprowadzono kontrolę kompleksową w Szpitalu „Na Wyspie" w Żarach. W wyniku przeprowadzonych czynności kontrolnych nie stwierdzono nieprawidłowości.
Nadzorem objęto również 6 zakładów usług cateringowych, skontrolowano 6, sklasyfikowano 2, łącznie przeprowadzono 11 kontroli sanitarnych. Za nieprzestrzeganie zasad GMP/GHP, stwierdzone w obrocie środki spożywcze po upływie terminu przydatności do spożycia oraz brak bieżącego porządku i czystości nałożono 2 mandaty na łączną kwotę 600 zł. Wystawiono 4 decyzje (zmieniającą decyzję zatwierdzającą, warunkową, w sprawie wykreślenia oraz o odmowie zatwierdzenia). Rozpatrzono 1 interwencję dotyczącą Zakładu usług cateringowych przy DPS ul. Zamkowa 27, 68-300 w Lubsku. W interwencja dotyczyła zanieczyszczania gotowanych potraw skroploną parą z przewodu wentylacyjnego. Interwencja okazała się zasadna, wszczęto postępowanie administracyjne. W wyniku przeprowadzonych kontroli, na podstawie arkusza oceny stanu sanitarnego stwierdzono 1 obiekt niezgodny z wymaganiami.

NADZÓR NAD MATERIAŁAMI I WYROBAMI PRZEZNACZONYMI DO KONTAKTU Z ŻYWNOŚCIĄ

Nadzorem objęto 24 miejsca obrotu materiałami i wyrobami przeznaczonymi do kontaktu z żywnością, w tym 2 hurtownie, 1 wytwórnię materiałów i wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością (zakład produkcji i obrotu opakowań papierowych). W roku 2023 skontrolowano 3 miejsca obrotu materiałami i wyrobami przeznaczonymi do kontaktu z żywnością, przeprowadzono 3 kontrole tematyczne, w wyniku których pobrano do badań laboratoryjnych w ramach urzędowej kontroli żywności 3 próbki materiałów do kontaktu z żywnością: kubki wielokrotnego użytku w kierunku migracji globalnej, kieliszek do likieru w kierunku migracji ołowiu i kadmu oraz kubki ceramiczne w kierunku migracji ołowiu i kadmu. Ponadto prowadzono nadzór nad materiałami i wyrobami przeznaczonymi do kontaktu żywnością w obiektach żywnościowo-żywieniowych.

JAKOŚĆ ZDROWOTNA ŚRODKÓW SPOŻYWCZYCH

PSSE w Żarach, podobnie jak w latach ubiegłych, uczestniczyła w 2023 roku w realizacji „Krajowego planu pobierania próbek do badań w ramach urzędowej kontroli i monitoringu". Zgodnie z planem badanie żywności odbywało się w następujących kierunkach: mikrobiologia, metale szkodliwe dla zdrowia, pozostałości pestycydów, zawartość substancji dodatkowych, mykotoksyny, znakowanie, WWA, zawartość witamin i składników mineralnych, obecność azotanów, migracja formaldehydu, oporność na środki przeciwdrobnoustrojowe u bakterii zoonotycznych, GMO, histamina, barwniki z grupy Sudan.
Próbki żywności pobierane są przez przedstawicieli PPIS w Żarach i dostarczane do akredytowanych laboratoriów Państwowej Inspekcji Sanitarnej. W roku 2023 do badań laboratoryjnych pobrano 220 próbek żywności i 3 próbki wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością, 3 zakwestionowano. W związku z powyższym zgłoszono w systemie RASFF:
- kakao, w związku ze stwierdzeniem przekroczenia benzo(a)pirenu oraz sumy 4WWA,
- kapsułki z kawą mieloną do ekspresów Delta, w związku ze stwierdzeniem obecności furanu na poziomie 2372,9 µ/kg, 2-metylofuranu na poziomie 7048,5 µ/kg oraz 3-metylofuranu na poziomie 262,9 µ/kg.
Ponadto stwierdzono obecność bakterii *Campylobacter jejuni* w próbce wątroby z kurczaka.

Rok	*Liczba próbek pobranych*	*Liczba próbek zakwestionowanych*
2020	140	0
2021	149	0
2022	204	3
2023	220	3

PODSUMOWANIE I WNIOSKI

Głównym celem działalności Państwowej Inspekcji Sanitarnej w zakresie żywności jest nadzór nad obiektami żywnościowo – żywieniowymi oraz nad jakością zdrowotną żywności i żywienia.

W roku 2023 kontrole przeprowadzano zgodnie z harmonogramem kontroli, w związku ze zgłaszanymi interwencjami dotyczącymi obiektów żywnościowo – żywieniowych, a także na wniosek przedsiębiorców (w związku z uzyskaniem zatwierdzenia pod względem spełnienia wymagań higieniczno-sanitarnych).
Przeprowadzono 684 kontrole sanitarne (w 2022 – 633), w tym 287 ocen stanu sanitarnego (w 2022 roku – 303) oraz 24 kontrole interwencyjne.
Stan higieniczno-sanitarny uległ nieznacznemu pogorszeniu w stosunku do roku ubiegłego. Przedsiębiorcy nie przestrzegali przepisów prawa żywnościowego. W roku 2022 nałożono 141 mandatów karnych na łączną kwotę 41500 zł, natomiast w roku sprawozdawczym 144 na łączną kwotę 53000 zł. W celu poprawy stanu sanitarno-higienicznego w roku sprawozdawczym nałożono 129 decyzji, w tym 3 decyzje unieruchamiające. Wyniki przeprowadzonych kontroli świadczą o konieczności regularnego nadzoru nad obiektami żywnościowo-żywieniowymi.

ZWODOCIĄGOWANIE POWIATU ŻARSKIEGO I JAKOŚĆ WODY PRZEZNACZONEJ DO SPOŻYCIA PRZEZ LUDZI

Dostępność do wody oraz jej odpowiednia jakość jest podstawowym warunkiem zdrowia ludzi. Woda jest w pełni bezpieczna dla zdrowia ludzkiego jeśli spełnia określone w przepisach prawa wymagania mikrobiologiczne i fizykochemiczne. Najważniejszym celem nadzoru nad jakością wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi jest ochrona zdrowia osób z niej korzystających poprzez zapewnienie jej prawidłowych parametrów fizykochemicznych i bakteriologicznych. W celu zapewnienia mieszkańcom wody o właściwej jakości zdrowotnej wszystkie urządzenia służące do zbiorowego zaopatrzenia ludności w wodę przeznaczoną do spożycia przez ludzi, objęte są nadzorem sanitarnym. Ogółem w 2023 r. nadzorem objęto 32 urządzenia wodne w tym: 31 wodociągów publicznych służących do zbiorowego zaopatrzenia ludności w wodę oraz 1 wodociąg zakładowy (SWISS KRONO). W ramach sprawowanego nadzoru sanitarnego od przedsiębiorstw wodno-kanalizacyjnych egzekwowany jest właściwy skład bakteriologiczny i fizykochemiczny wody, zgodnie z obowiązującymi przepisami prawa.

W celu określenia czy spożywana woda jest odpowiednia i bezpieczna dla zdrowia ludzi pracownicy Powiatowej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej systematycznie pobierają próbki wody do badań w celu sprawdzenia jej jakości. W 2023 r. pobrano do badań ogółem 213 próbek wody, w tym 173 próbki wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi. Pozostałe próbki wody pochodziły z pływalni krytej „WODNIK" w Żarach, pływalni odkrytej „Kompleks rekreacyjny Leśna", kąpieliska „Nowiniec". Próbki wody pobrano także w zakresie ciepłej wody użytkowej w obiektach użyteczności publicznej tj.: Szpital Na Wyspie Żary, Zakład Pielęgnacyjno-Opiekuńczy w Lubsku, Dom Pomocy Społecznej w Miłowicach, Rodzinny Dom Seniora w Żarach, Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy, Powiatowy Dom Dziecka nr 1 oraz nr 2 w Żarach.

W omawianym okresie przeprowadzono łącznie 149 kontroli sanitarnych, w tym: 44 kontrole związane z oceną stanu sanitarno-technicznego urządzeń do uzdatniania wody, a 95 kontroli związanych było z poborem wody na ujęciach i stacjach uzdatniania. Ponadto 3 kontrole dotyczyły poboru wody na pływalniach i kąpielisku oraz 7 kontroli związanych z poborem ciepłej wody użytkowej w wyżej wymienionych obiektach.

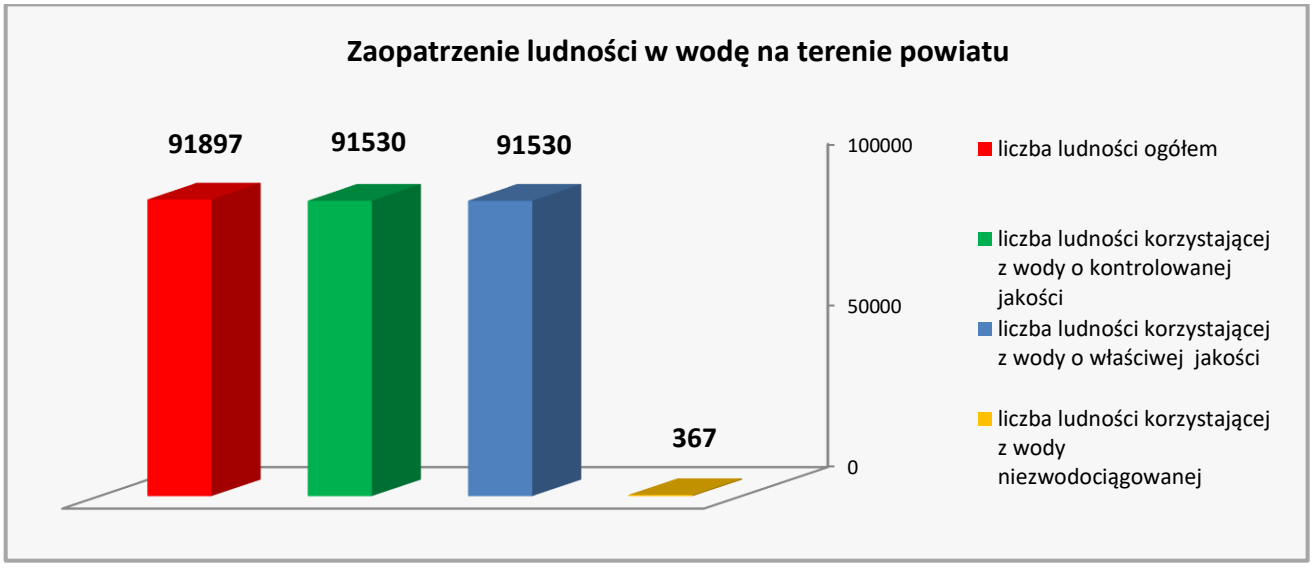

W okresie sprawozdawczym, Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Żarach wydał 22 decyzji administracyjnych, dot. jakości wody pod względem mikrobiologicznym. Nie wydano żadnej decyzji dot. parametrów fizykochemicznych. Ogółem z wody o kontrolowanej jakości na terenie powiatu żarskiego w 2023r. korzystało 91 530 osób.

CHARAKTERYSTYKA WODOCIĄGÓW WEDŁUG PRODUKCJI WODY

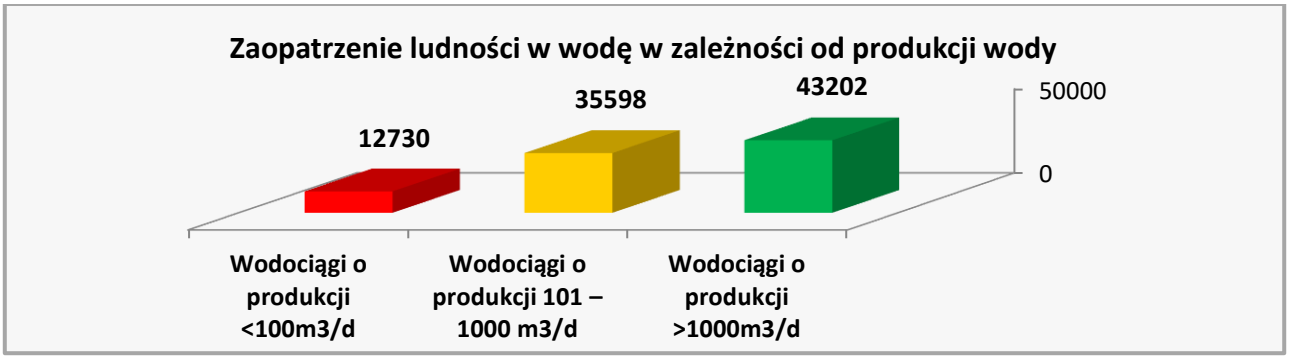

Wodociągi o wydajności < 100 m^3/d

W ewidencji, na koniec roku sprawozdawczego znajdowało się 13 wodociągów, które zaopatrują w wodę pitną łącznie 12 730 osób. Skontrolowano wszystkie. W roku sprawozdawczym oddano do eksploatacji modernizowany wodociąg publiczny nr 3 w Żarach, na który prowadzone było postępowanie administracyjne dot. poprawy stanu sanitarno-technicznego budynku. Ponadto w 2023 roku została wyegzekwowana decyzja administracyjna na wodociągu publicznym w Mariance dotycząca przekroczonych związków żelaza oraz manganu. Właściciel wodociągu poprzez wymianę złóż filtracyjnych przedstawił pozytywne wyniki badania wody, które zostały również potwierdzone przez kontrolę sprawdzającą wykonaną przez przedstawicieli PPIS w Żarach w dniu 25.04.2023 r. nr sprawozdania OL-LBŚ-550/2023. Nie wydawano decyzji administracyjnych dot. stanu sanitarno-higienicznego i technicznego wodociągów oraz warunkowej przydatności ze względu na przekroczenia parametrów fizykochemicznych.

Na dzień 31.12.2023 r., wszystkie wodociągi produkowały wodę o właściwej jakości pod względem mikrobiologicznym i fizykochemicznym. Krótkotrwałe przekroczenia parametrów mikrobiologicznych bakteriami grupy coli, Escherichia coli oraz enterokokami kałowymi, których obecność sugerowała wtórne zanieczyszczenie, wystąpiły na pięciu wodociągach. Na trzech wodociągach stwierdzono brak przydatności wody do spożycia. Czterokrotnie brak przydatności wody stwierdzono na wodociągu publicznym w Zasiekach (320 osób), raz na wodociągu publicznym w Górce (255 osób) oraz raz na wodociągu w Żarkach Wielkich (750 osób). Warunkowa przydatność wody do spożycia została stwierdzona na trzech wodociągach: tj. na wodociągu publicznym w Jasieniu ul. Leśna (1616 osób), trzykrotnie na wodociągu publicznym w Dąbrowie Łużyckiej (1205 osób) oraz dwukrotnie na wodociągu publicznym w Zasiekach. Zanieczyszczenia mikrobiologiczne w dwóch przypadkach powtarzały się kilkukrotnie, były one krótkotrwałe, po dezynfekcji i płukaniu sieci pobrano do badan laboratoryjnych próbki wody oraz wydano pozytywne oceny jakości wody. Wszyscy administratorzy danej grupy wodociągowej prowadzą kontrole wewnętrzne jakości wody. Na żadnym obiekcie tej grupy nie jest prowadzona stała dezynfekcja wody.

Fot. SUW Żary nr 3 - Kunice

Wodociągi o wydajności 101-1000 m^3/d

W 2023 r. objętych nadzorem było 16 wodociągów, skontrolowano wszystkie. W roku sprawozdawczym nie wydawano decyzji administracyjnych dot. stanu sanitarno-higienicznego i technicznego wodociągów. Wodociągi tej grupy zaopatrywały ogółem w wodę pitną 35 598 osób. Na koniec okresu sprawozdawczego wszyscy odbiorcy zaopatrywani byli w wodę o odpowiedniej jej jakości.

W 2023 r., z uwagi na przekroczenia mikrobiologiczne (bakterie grupy coli), stwierdzono warunkową przydatności wody produkowanej przez wodociągi publiczne w Olbrachtowie (1987 osób), Brodach (1737 osób) oraz trzykrotnie na wodociągu publicznym w Lipinkach Łużyckich (3002 osób). Brak przydatności wody do spożycia w 2023 r. stwierdzony został trzykrotnie i dotyczył przekroczeń mikrobiologicznych na wodociągu publicznym w Brodach.

Wszyscy producenci prowadzą kontrole wewnętrzne jakości wody i nie prowadzą ciągłej jej dezynfekcji. W roku sprawozdawczym na żadnym z wodociągów tej grupy nie stwierdzono warunkowej jakości wody w zakresie parametrów fizykochemicznych.

Fot. SUW Lipinki Łużyckie

Wodociągi o wydajności 1000-10000 m^3/d

W ewidencji sekcji Higieny Komunalnej znajdują się 2 wodociągi o wydajności1000-10000 m^3/d. Z uwagi na dużą liczbę osób z nich korzystających pełnią najważniejszą rolę w zbiorowym zaopatrzeniu ludności w wodę przeznaczoną do spożycia – ogółem korzysta z niej 43 202 osoby. W 2023 r. skontrolowano wszystkie wodociągi tej grupy. Nie zachodziła potrzeba wystawiania decyzji administracyjnych na poprawę stanu sanitarno-higienicznego i technicznego.

W roku sprawozdawczym rozstrzygnięto przetarg na budowę nowej stacji uzdatniania w miejscowości Lubsko – Glinka Górna. Uzyskano również wymagane pozwolenia, termin rozpoczęcia prac budowlanych zaplanowano na I kwartał 2024 r.

W tej grupie wodociągów w 2023 roku nie stwierdzono braku przydatności wody do spożycia. Natomiast z uwagi na przekroczenia mikrobiologiczne (bakterie grupy coli) stwierdzono warunkową przydatność wody produkowanej przez wodociąg publiczny w Lubsku Glinka Górna (13 724 osoby). Wszyscy producenci prowadzą kontrole wewnętrzne jakości wody i nie prowadzą ciągłej jej dezynfekcji.

Inne podmioty zaopatrujące w wodę do spożycia

W tej grupie obiektów znajduje się 1 wodociąg, tj. wodociąg zakładowy „SWISS KRONO”. Kontrola sanitarna urządzeń do produkcji wody nie wykazała uchybień sanitarno-technicznych. Woda produkowana przez wodociąg zakładowy przeznaczona jest wyłącznie na potrzeby zakładu – jakość wody na dzień 31.12.2023 r. odpowiadała obowiązującym przepisom.

Ważną kwestią jest stopień zwodociągowania poszczególnych gmin powiatu żarskiego. Na terenie powiatu gminy: Przewóz, Tuplice, Łęknica, Lipinki Łużyckie, Jasień oraz gmina wiejska i miejska Żary zwodociągowane są w 100%. W pozostałych gminach tylko pojedyncze miejscowości, zaludnione nielicznie, o zabudowie rozproszonej nie posiadają sieci wodociągowej.

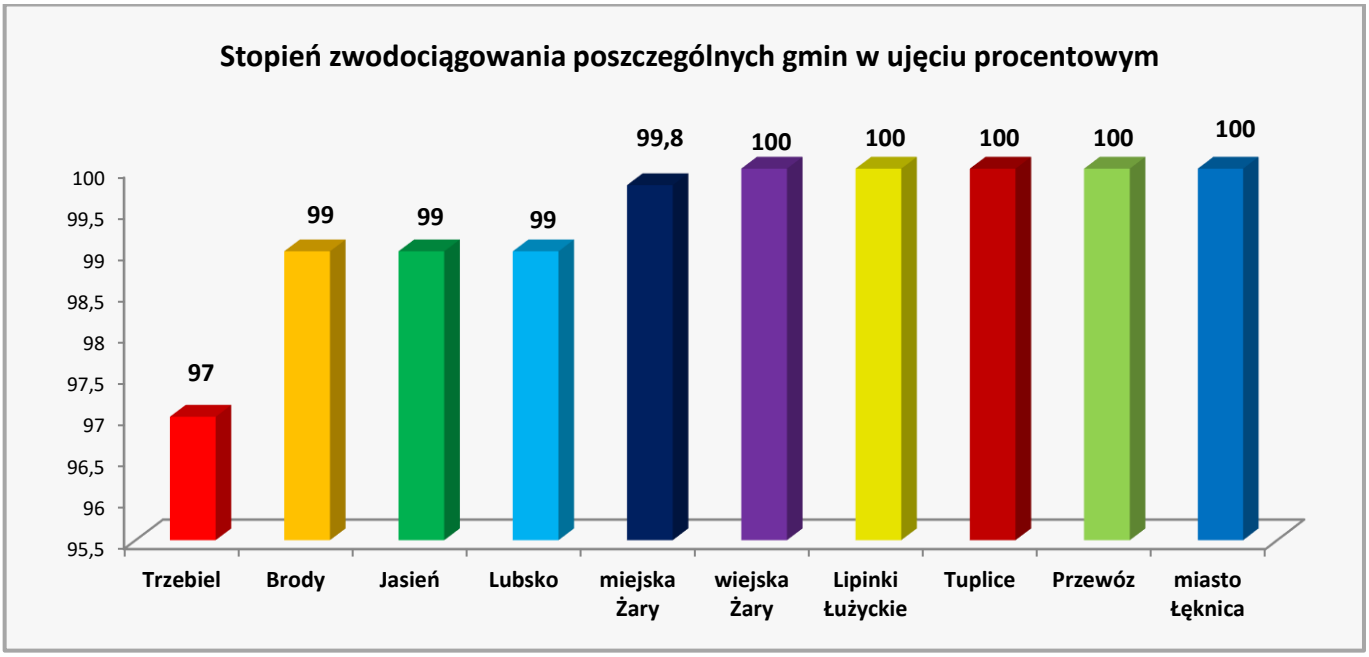

OCENA URZĄDZEŃ DO ZAOPATRYWANIA LUDNOŚCI W WODĘ PRZEZNACZONĄ DO SPOŻYCIA

W 2023 r. urządzenia służące do zaopatrywania ludności w wodę, objęte nadzorem sanitarnym, zostały skontrolowane w 100%. W roku sprawozdawczym nie wydano żadnej decyzji administracyjną na stan higieniczno-sanitarny i techniczny stacji uzdatniania wody.

OCENA I RYZYKO ZDROWOTNE ZWIĄZANE Z NIEODPOWIEDNIĄ JAKOŚCIĄ WODY PRZEZNACZONĄ DO SPOŻYCIA PRZEZ LUDZI

W prowadzonym monitoringu jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi w 2023 r. na terenie powiatu żarskiego nie odnotowano przypadków chorób i zatruć wodozależnych. Występujące przekroczenia parametrów mikrobiologicznych w wodzie przeznaczonej do spożycia były krótkotrwałe i monitorowane badaniami. We wszystkich przypadkach prawdopodobną przyczyną skażenia wody było zastanie jej w sieci wodociągowej i mały jej rozbiór przez odbiorców.

Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w 2023 r. wydał 22 decyzje administracyjne, w tym: 12 decyzji o warunkowej przydatności z uwagi na przekroczenia bakterii grupy coli oraz 10 decyzji o braku przydatności z uwagi na przekroczenia bakterii grupy coli, Escherichia coli oraz enterokoków. Wszystkie decyzje zostały wyegzekwowane. W roku sprawozdawczym nie wydano decyzji administracyjnej z uwagi na przekroczenia fizykochemiczne.

Na terenie powiatu żarskiego wszyscy producenci wody prowadzili kontrolę wewnętrzną jakości wody zgodnie z zatwierdzonym harmonogramem. Po otrzymaniu wyników badania wody, przesyłali je niezwłocznie do PPIS w Żarach. Administratorzy wodociągów prowadząc wewnętrzną kontrolę jakości wody pobrali ogółem 186 próbek wody. Na podstawie otrzymanych wyników Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Żarach na bieżąco wydawał oceny jakość wody pochodzących z nadzorowanych urządzeń wodnych. W 2023 r. PPIS w Żarach na podstawie § 21 obowiązującego rozporządzenia Ministra Zdrowia w sprawie jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi, na bieżąco wydawał oceny jakości (147), o czym informował jednostki samorządowe. Zgodnie z § 22 ww. rozporządzenia, PPIS w Żarach wydał 32 oceny okresowe.

NADZÓR NAD JAKOŚCIĄ CIEPŁEJ WODY UŻYTKOWEJ W OBIEKTACH UŻYTECZNOŚCI PUBLICZNEJ

W ramach nadzoru sanitarnego w 2023 r. pobrano do badań 9 próbek ciepłej wody użytkowej w kierunku wykrywania bakterii *Legionella sp*., na pływalni „Wodnik" oraz kompleksie wypoczynkowo-rekreacyjnym w Żarach. W badanych próbkach nie stwierdzono skażenia sieci ciepłej wody użytkowej.

Ponadto PPIS w Żarach pobrał 13 próbek ciepłej wody użytkowej w obiektach użyteczności publicznej. Próbki zostały pobrane w Domu Pomocy Społecznej w Miłowicach, Rodzinnym Domu Seniora w Żarach, Specjalnym Ośrodku Szkolno-Wychowawczy im. Jana Pawła II w Lubsku, Powiatowym Domu Dziecka nr 1 oraz nr 2 w Żarach. W badanych próbkach nie stwierdzono skażenia sieci ciepłej wody użytkowej.

Pobrano również 6 próbek wody w kierunku wykrywania bakterii *Legionella sp*. w podmiocie leczniczym tj., Szpital Na Wyspie w Żarach oraz w Zakładzie Opiekuńczo Leczniczym w Lubsku. W badanych próbkach nie stwierdzono skażenia sieci ciepłej wody użytkowej. Zarządca ww. grupy obiektów prowadził wewnętrzną kontrolę ciepłej wody użytkowej. W roku sprawozdawczym pobrał 12 próbek ciepłej wody użytkowej w których nie stwierdzono obecności bakterii *Legionella sp*.

Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Żarach w 2023 r. wszczął jedno postępowanie, które dotyczyło filii Domu Pomocy Społecznej w Lubsku. W jednej z dwóch próbek pobranych w ramach kontroli wewnętrznej, stwierdzono obecność bakterii *Legionella sp*. Wydano decyzję administracyjną, właściciel podjął działania naprawcze, a następnie przedstawił pozytywne wyniki badania wody.

AWARYJNE ZAOPATRZENIE W WODĘ

W porównaniu do roku ubiegłego nie uległo zmianie zaopatrzenie w urządzenia do gromadzenia wody na wypadek sytuacji awaryjnej. Trzech producentów wody nie posiada żadnych urządzeń do gromadzenia wody na wypadek sytuacji kryzysowej, co jest istotnym problemem dla bezpieczeństwa sanitarnego powiatu żarskiego. Jednakże w sytuacjach, które wymagałyby zabezpieczenia miejscowości w awaryjne źródła wody, administratorzy wodociągów prowadzą współpracę z ościennymi gminami, Strażą Pożarną oraz z Powiatowym Centrum Zarządzania Kryzysowego, które posiadają urządzenia do gromadzenia wody przeznaczonej do spożycia i celów sanitarnych.

OBIEKTY UŻYTECZNOŚCI PUBLICZNEJ

W trosce o zdrowie i bezpieczeństwo mieszkańców oraz osób przebywających czasowo na terenie powiatu żarskiego, Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Żarach sprawował w 2023 r. nadzór sanitarny nad 564 obiektami użyteczności publicznej, tj. zakładami fryzjerskimi, kosmetycznymi, hotelami, motelami, zajazdami, ustępami publicznymi, domami kultury, noclegowniami, basenami, placami zabaw, cmentarzami itp. Częstotliwość kontroli wynikała z oceny ryzyka wystąpienia zagrożenia bezpieczeństwa sanitarnego.

Przeprowadzono 290 kontroli obiektów użyteczności publicznej. Nadzór sanitarny nad obiektami użyteczności publicznej w 2023 r. nie wykazał istotnych zagrożeń dla zdrowia ludzi.

Przedłużono w części 2 decyzje administracyjne dotyczące poprawy stanu sanitarnego i technicznego pomieszczeń Domu Pomocy Społecznej w Lubsku oraz Domu Pomocy Społecznej w Miłowicach. W obu przypadkach termin realizacji wyznaczony został do dnia 31.12.2024 r. Ponadto wyegzekwowano wykonanie decyzji administracyjnej na poprawę stanu sanitarno-technicznego „Żarskiego Domu Kultury" ul. Wrocławska.

Na terenie powiatu żarskiego najliczniejszą grupę obiektów użyteczności publicznej stanowią zakłady fryzjerskie, kosmetyczne i odnowy biologicznej. W tych obiektach, z uwagi na możliwość przeniesienia zakażenia wirusami HIV, HBV, HCV, szczególną uwagę przywiązywano do zasad prowadzenia prawidłowej dezynfekcji, a w gabinetach, w których wykonywane są zabiegi mogące i naruszające ciągłość tkanek, do sterylizacji narzędzi. Ustawa Prawo Przedsiębiorców, która zobowiązuje do zawiadamiania strony o kontroli nie zawsze odzwierciedla stan faktyczny kontrolowanych obiektów, ale przeprowadzone w 2023 r. kontrole sanitarne wykazały, że warunki sanitarne udzielania ww. usług były na ogół właściwe.

Pod nadzorem sanitarnym znajdowały się 3 ustępy publiczne. W roku 2023 r. zaplanowano 1 kontrolę, którą zrealizowano. Dodatkowo przeprowadzono kontrolę sanitarną toalety ogólnodostępnej w markecie Kaufland. Wszystkie kontrolowane obiekty były utrzymane w należytym stanie sanitarno-higienicznym i technicznym, podłączone są do sieci wodociągowej i kanalizacji miejskiej, zaopatrzone w bieżącą ciepłą i zimną wodę oraz środki czystościowe. Nie prowadzono postepowania administracyjnego ww. obiektów.

W roku sprawozdawczym skontrolowano 4 obiekty świadczące usługi hotelarskie. Wszystkie kontrole dotyczyły oceny sanitarno-higienicznej i technicznej obiektów, nie przeprowadzono kontroli związanych z poborem próbek ciepłej wody użytkowej na obecność bakterii Legionella sp. W trakcie kontroli sanitarno-higienicznych obiektów hotelowych oceniano: zaopatrzenie w wodę do spożycia, odprowadzanie ścieków, gospodarkę odpadami komunalnymi, stan techniczny i sanitarny oraz wyposażenie pomieszczeń mieszkalnych, sanitariatów i ciągów komunikacyjnych. W 2023 r. nie stwierdzono złego stanu sanitarno-higieniczny obiektów hotelarskich.

Na terenie powiatu żarskiego w 2023 r. czynne były 2 obiekty, tj. basen całoroczny kryty w Żarach, ul. Telemanna oraz kompleks rekreacyjno-wypoczynkowy w Żarach ul. Źródlana (obiekt sezonowy czynny od czerwca do września). Woda do badań mikrobiologicznych i fizykochemicznych z niecek pływalni i basenu sezonowego pobierana była z nadzoru sanitarnego oraz w ramach kontroli wewnętrznej, zgodnie z rocznym harmonogramem pobierania próbek wody, który został zatwierdzony przez PPIS w Żarach.

W roku sprawozdawczym na ww. obiektach nie stwierdzono przekroczeń parametrów mikrobiologicznych. W 17 próbkach stwierdzono przekroczenia fizykochemiczne, które dotyczyły: chloru wolnego, chloru związanego oraz chloroformu. Zarządca obiektów wprowadzał działania naprawcze oraz przedstawiał aktualne wyniki badania wody.

W grudniu 2023 r. przeprowadzono kontrolę sprawdzającą wykonanie decyzji administracyjnej wydanej w roku 2022 na doprowadzenie pomieszczeń pływalni „Wodnik" oraz wyposażenia do właściwego stanu sanitarno-higienicznego i technicznego. W toku czynności kontrolnych stwierdzono wykonanie decyzji.

Fot. kompleks rekreacyjno-wypoczynkowy w Żarach ul. Źródlana

W 2023 r. podczas czynności kontrolnych na kompleksie rekreacyjno-wypoczynkowym w Żarach ul. Źródlana stwierdzono zły stan techniczny mostka nad niecka rekreacyjną. Stwierdzono spróchniałe z ubytkami drewniane elementy mostka, wydano decyzję administracyjną z terminem realizacji 31.05.2024 r. Administrator już podczas trwania sezonu kąpielowego 2023 r., podjął działania naprawcze w celu wzmocnienia konstrukcji.

W 2023 r. na terenie powiatu żarskiego funkcjonowało jedno kąpielisko o nazwie zwyczajowej „Kąpielisko Nowiniec" zlokalizowane na zbiorniku retencyjnym w obrębie miejscowości Stara Woda – Białków - Nowiniec. Właścicielem obiektu jest Urząd Miasta i Gminy w Lubsku, a zarządzającym Ośrodek Sportu i Rekreacji w Lubsku. PPIS w Żarach nie wniósł zastrzeżeń do uchwały rady gminy Lubsko, w związku z powyższym nie wydał opinii, dot. kąpieliska „Nowiniec". W trakcie sezonu kąpielowego przygotowanie obiektu zostało ocenione dobrze. Osobom wypoczywającym zapewniony został dostęp do pomieszczeń higieniczno-sanitarnych i przebieralni. Kąpielisko zabezpieczone było w strefę kąpieli, plażę, plac zabaw dla dzieci oraz stałą obsługę ratowników WOPR. Przeprowadzono 2 kontrole sanitarne, nie stwierdzono nieprawidłowości. Na podstawie wyników badania wody pobranej w ramach nadzoru sanitarnego oraz kontroli wewnętrznej, PPIS w Żarach wydał 5 ocen przydatności dla wody przeznaczonej do kąpieli. Wszystkie wydane oceny stwierdzały przydatność wody do kąpieli. Jednakże suma ocen jakości wody z lat 2020-2023 wykazała pogorszenie jakości wody na kąpielisku „Nowiniec" z dobrej na dostateczną. PPIS w Żarach poinformował właściciela kąpieliska o zaistniałej sytuacji w celu podjęcia działań w zakresie gospodarki wodno-ściekowej prowadzących do polepszenia jej jakości.

W sezonie letnim przeprowadzono kontrole 9 podmiotów odpowiedzialnych za place zabaw, piaskownice oraz siłownie plenerowe, usytuowanych na terenie powiatu żarskiego. W trakcie kontroli oceniano czy miejsca zabaw dla dzieci są bezpieczne i wyposażone w odpowiednią infrastrukturę oraz sprawdzano aktualny przegląd techniczny obiektów. Miejsca przeznaczone do zabawy i rekreacji dla dzieci utrzymane były w czystości, piasek w piaskownicach wymieniany był na bieżąco, o czym świadczyły przedstawione do wglądu faktury.

W trosce o zdrowie i bezpieczeństwo mieszkańców oraz osób przebywających czasowo na terenie powiatu żarskiego, przedstawiciele Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego w Żarach w 2023 r. przeprowadzili kontrole sanitarne: noclegowni dla bezdomnych w Żarach, ogrzewalni dla bezdomnych w Lubsku, kąpieliska, stacji paliw, Zakładu Zagospodarowania Odpadami w Marszowie i Domów Pomocy

Społecznej. Nadzór sanitarny nad obiektami użyteczności publicznej w 2023 r. nie wykazał istotnych zagrożeń dla zdrowia ludzi.

W 2023 r. przeprowadzono 4 kontrole cmentarzy na terenie powiatu. Teren cmentarzy ogrodzony i wyposażony w regulaminy. Poletka grzebalne i aleje utrzymane czysto. Nieczystości stałe gromadzone są w pojemnikach lub kontenerach. Na terenie cmentarzy znajdują się punkty wodne z bieżącą zimną wodą. Czystość obiektów nie budziła zastrzeżeń.

Przeprowadzono 1 kontrolę domu pogrzebowego, która dotyczyła wykonania decyzji administracyjnej nałożonej ze względu na nieodpowiedni stan sanitarno-higieniczny i techniczny obiektu. Przedłużono 1 decyzję administracyjną wydaną w 2021 r., dot. odmalowania wewnętrznej części kaplicy oraz uzupełnienie ubytków zewnętrznej części elewacji. Nowy termin wykonania decyzji ustalono na czerwiec 2025 r. Podstawowymi elementami uwzględnianymi przy ocenie stanu sanitarnego były: zaopatrzenie w wodę przeznaczoną do spożycia, zaopatrzenie w środki czystości i preparaty dezynfekcyjne, przechowywanie i unieszkodliwianie odpadów niebezpiecznych, umowy na utylizację odpadów niebezpiecznych i komunalnych oraz stan bieżącej czystości pomieszczeń.

Zakłady fryzjerskie stanowią najliczniejszą grupę obiektów użyteczności publicznej objętych nadzorem sanitarnym, które charakteryzują się dużą zmiennością. Część obiektów ulega likwidacji, a w te miejsca powstają nowe. W większości przypadków właściciele zakładów nie informują PPIS o zakończeniu swojej działalności. Stan sanitarno-techniczny zakładów fryzjerskich był zróżnicowany. Nowo powstałe obiekty są dostosowane do wymogów sanitarno-higienicznych zawartych w nowych wytycznych, wyposażone nowocześnie i łatwiej je utrzymać w bieżącej czystości. W działalności bieżącej stosowana była bielizna jednorazowego użytku. Właściciele wielu z nich sukcesywnie podwyższają standardy swoich zakładów poprzez remonty, wymianę wyposażenia i wystroju. Właścicielom i osobom zatrudnionym w zakładach fryzjerskich znane są zasady prawidłowego postępowania w zakresie utrzymywania pomieszczeń, wyposażenia i narzędzi we właściwym stanie sanitarnym.

W 2023 r nałożono 4 mandaty karne za brak prowadzenia prawidłowej dezynfekcji narzędzi fryzjerskich, brudne narzędzia i akcesoria fryzjerskie, brak znakowania datą otwarcia kosmetyków fryzjerskich oraz przeterminowane preparaty kosmetyczne na łączną kwotę 1750 zł. Jeden z ww. mandatów nałożony był w ramach pisma interwencyjnego które zostało potwierdzone. Pozostałe mandaty nałożono w związku z przeprowadzanymi kontrolami sanitarnymi z nadzoru. W 2023 r. wydano jedną decyzje administracyjną, która dotyczyła poprawy stanu sanitarnego powierzchni ścian i sufitów w pomieszczeniu socjalnym oraz toalecie. Decyzja administracyjna została wykonana, co potwierdziła kontrola sprawdzająca.

W trakcie kontroli gabinetów kosmetycznych, z uwagi na możliwość przeniesienia zakażenia wirusami HIV, HBV, HCV, SARS-CoV-2 itp. szczególną uwagę przywiązywano do zasad prowadzenia prawidłowych procesów dezynfekcji i sterylizacji, postępowania z odpadami niebezpiecznymi i komunalnymi oraz stosowania procedur zapewniających ochronę przed zakażeniami i chorobami zakaźnymi. Wszystkie podmioty wytwarzające odpady niebezpieczne i komunalne posiadały umowy na odbiór odpadów, transport i ich utylizację. W 2023 r. nieliczne kontrolowane obiekty kosmetyczne nie posiadały opracowanych, wdrożonych i zaopiniowanych przez PPIS w Żarach procedur zapewniających ochronę przed zakażeniami oraz chorobami zakaźnymi, w związku z czym na właścicieli gabinetów nałożono mandaty karne. Niektóre z gabinetów kosmetycznych mają zawarte umowy na sterylizację z innymi podmiotami. Jednakże większość z właścicieli posiada autoklawy na wyposażeniu gabinetów. Zakłady, w których nie ma sterylizacji i nie pracuje się na narzędziach sterylnych stosują narzędzia wyłącznie jednorazowego użytku oraz preparaty chemiczne, które są bezpieczniejsze dla klientów korzystających z zabiegów. W gabinetach kosmetycznych stosowane były środki dezynfekcyjne o szerokim spektrum działania, łącznie z preparatami o działaniu sporobójczym. Stan sanitarno-techniczny ww. obiektów jest na ogół zadowalający, co wynika również z dużej konkurencji na rynku usług. W 2023 r. nie wystawiono żadnej decyzji administracyjnej dot. zapewnienia w gabinecie wentylacji nawiewno-wywiewnej lub klimatyzacji. Wydano 21 pozytywnych opinii procedur zapewniających ochronę przed zakażeniami i chorobami zakaźnymi. Nałożono 8 mandatów karnych na kwotę 4500 zł. W 2023r. do PPIS w Żarach wpłynęły 3 pisma interwencyjne dot. złych warunków sanitarno-higienicznych w salonach

kosmetycznych. W dwóch przypadkach wniesione skargi okazały się zasadne, a na właścicieli gabinetów nałożono mandat karny.

W roku 2023 skontrolowano także 8 obiektów należących do grupy odnowy biologicznej. Stan sanitarno-higieniczny obiektów nie budził zastrzeżeń. Obiekty te, to zakłady nowoczesne i estetycznie urządzone. W gabinetach tej grupy stosowane były środki o szerokim spektrum działania, a procesy dezynfekcji prowadzono prawidłowo. W 2023 r., do PPIS w Żarach wpłynęła jedna interwencja na zły stan sanitarno-higieniczny i techniczny siłowni ogólnodostępnej. Interwencja zasadna, wydano decyzję administracyjną oraz nałożono mandat karny w wysokości 300 zł. Decyzja została wykonana.

Na terenie działania PPIS w Żarach znajduje się 6 zakładów, które świadczą usługi w zakresie tatuażu. Wszystkie zabiegi wykonywane są na bazie narzędzi jednorazowego użytku. Gabinety tatuażu posiadają na wyposażeniu urządzenia chłodnicze przeznaczone dla odpadów niebezpiecznych oraz instrukcje postępowania z odpadami niebezpiecznymi. Właściciele posiadają opracowane i wdrożone procedury zatwierdzone przez PPIS w Żarach, zapewniające ochronę przed zakażeniami oraz chorobami zakaźnymi, a także umowy na odbiór odpadów niebezpiecznych z firmami posiadającymi odpowiednie zezwolenia. W roku sprawozdawczym do PPIS w Żarach wpłynęły dwie interwencje na tę grupę obiektów. Jedna z nich dotyczyła nielegalnego tatuowania w miejscu zamieszkania – interwencja bezzasadna, druga dot. złego stanu sanitarno-higienicznego - interwencja zasadna. PPIS w Żarach wydał decyzje unieruchamiającą obiekt oraz nałożył mandat karny w wysokości 1000 zł. Trzecia decyzja dot. zapewnienia klimatyzacji w obiekcie, decyzja została wykonana.

NADZÓR NAD EKSHUMACJAMI

Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Żarach w 2023 r., wydał, 164 decyzje (zezwolenia) na przeprowadzenie ekshumacji oraz prowadził nadzór sanitarny nad prawidłowym ich przebiegiem. Decyzje wydawane były na pisemny, umotywowany wniosek najbliższych żyjących osób, w oparciu o ustawę o cmentarzach i chowaniu zmarłych. W 2023 r. PPIS w Żarach wydał 17 postanowień na sprowadzenie zwłok spoza granicy państwa oraz 4 decyzje na wywóz zwłok poza granice państwa.

WNIOSKI

1. W 2023 r., podobnie jak w latach ubiegłych, nie stwierdzono występowania zagrożeń sanitarno-epidemiologicznych dla mieszkańców powiatu korzystających z urządzeń wodnych i obiektów użyteczności publicznej.
2. Wszystkie ujęcia wody przeznaczonej do spożycia na terenie powiatu żarskiego, oparte są na wodach podziemnych w związku z czym możliwość ich zanieczyszczenia jest niewielka. Po przeanalizowaniu wyników badań wody prowadzonych z nadzoru przez Inspekcję Sanitarną oraz z kontroli wewnętrznej prowadzonej przez przedsiębiorstwa wodociągowe należy stwierdzić, że mieszkańcy powiatu żarskiego korzystają w dużym stopniu z wody bezpiecznej dla zdrowia, odpowiadającej wymaganiom zawartym w rozporządzeniu Ministra Zdrowia z dnia 7 grudnia 2017 r., w sprawie jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi (Dz. U. z 2017 r., poz. 2294).
3. Współpraca z przedsiębiorstwami wodociągowymi, na terenie których stwierdzono skażenie mikrobiologiczne wody układała się dobrze. Przedsiębiorstwa niezwłocznie przystępowały do działań naprawczych i podejmowały współpracę z Inspekcją Sanitarną w zakresie ustalenia przyczyn pogorszenia jakości wody, głównie pod względem mikrobiologicznym. We wszystkich przypadkach prawdopodobną przyczyną skażenia wody było zastanie jej w sieci wodociągowej i mały jej rozbiór przez odbiorców.
4. Nadal na terenie powiatu jest zbyt mała ilość posiadanych urządzeń do awaryjnego zaopatrzenia ludności w wodę. Należałoby wziąć pod uwagę doposażenie wodociągów w takie urządzenia.

WARUNKI HIGIENICZNO-SANITARNE ŚRODOWISKA PRACY

OCENA WARUNKÓW PRACY

Ocenę warunków pracy w 2023 r. przeprowadzono w oparciu o:

- nadzór bieżący w zakresie warunków zdrowotnych środowiska pracy,
- nadzór nad przestrzeganiem przepisów w zakresie stosowania i wprowadzania do obrotu chemikaliów,
- prowadzenie postępowań administracyjnych w sprawach chorób zawodowych.

W roku 2023, w ewidencji podmiotów gospodarczych podległych nadzorowi PPIS w Żarach, było 189 zakładów pracy, z czego skontrolowano 94 (50% podmiotów nadzorowanych). W zewidencjonowanych zakładach zatrudnionych było 11136 pracowników, z czego 416 pracowników (3,7%) pracowało w warunkach przekroczenia najwyższych dopuszczalnych natężeń (NDN) i stężeń (NDS) czynników szkodliwych dla zdrowia (hałas, drgania mechaniczne, mikroklimat, czynniki chemiczne). W zewidencjonowanych zakładach żaden pracownik nie pracował w warunkach przekroczenia najwyższych dopuszczalnych stężeń (NDS) zapylenia.
W ogólnej liczbie osób narażonych, ujęto pracowników narażonych jednocześnie na kilka czynników szkodliwych dla zdrowia.

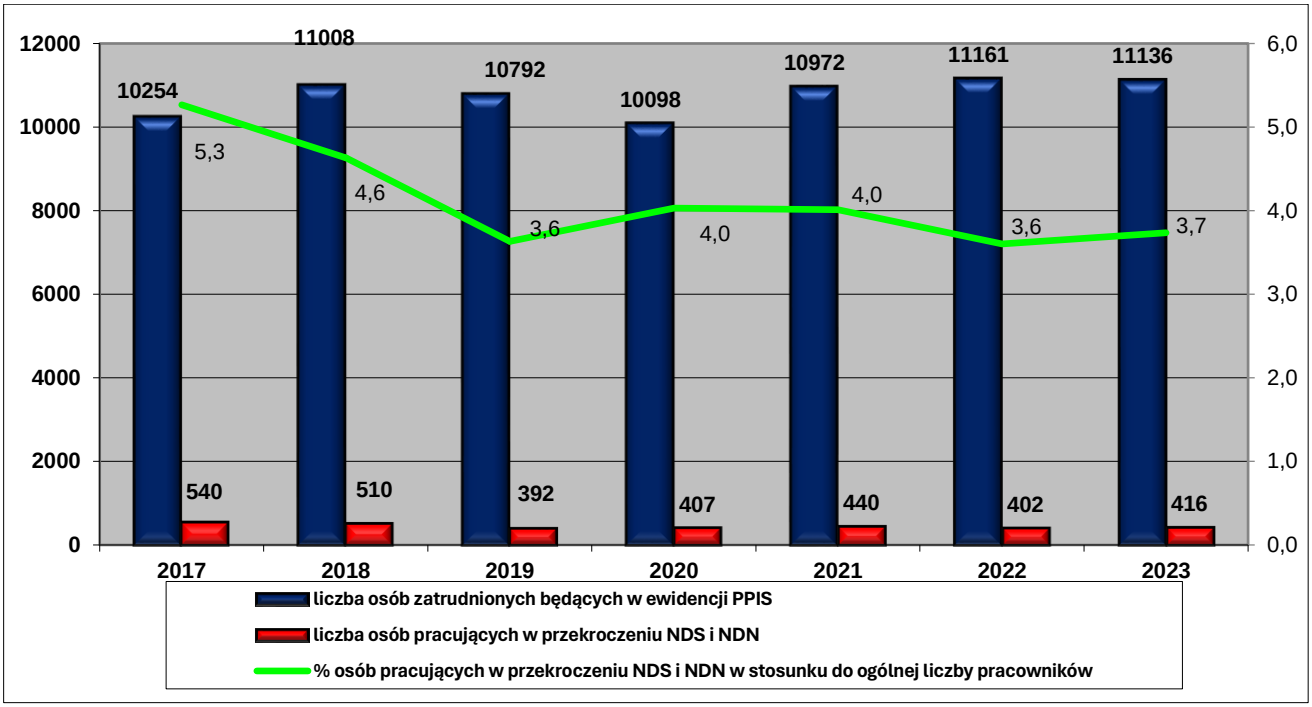

Liczba osób narażonych na czynniki szkodliwe dla zdrowia, których poziom przekracza dopuszczalne normy w stosunku do ogólnej liczby zatrudnionych w zakładach objętych nadzorem w latach 2017-2023.

Z danych przedstawionych na wykresie wynika, iż na przestrzeni ostatnich 7 lat, zatrudnienie utrzymywało się na stosunkowo stałym poziomie. Na przełomie lat 2019 i 2020 zatrudnienie zmniejszyło się o 694 osoby w porównaniu do roku poprzedniego (6%), co prawdopodobnie spowodowane jest spadkiem produkcji wywołanym przez pandemię koronawirusa. Następnie w dwóch kolejnych latach widoczny jest wzrost zatrudnienia. Zatrudnienie zwiększyło się w roku 2021 o 874 pracowników (8,7%), co może być związane z przywróceniem ciągłości produkcji (zniesieniem lockdownu), a także przejęciem przez PPIS w Żarach nadzoru nad obiektami wcześniej podlegającymi pod MSWiA (Policja, Straż Pożarna, Straż Graniczna) i pod LPWIS w Gorzowie Wlkp. (placówki oświatowe). Na przestrzeni lat 2016 - 2020 stopniowo zmniejszała się liczba pracowników narażonych na czynniki szkodliwe dla zdrowia. Od kilku lat liczba ta nie przekracza 550 osób, natomiast w roku 2023 nastąpił niewielki wzrost o 25 osób (3,5%) w stosunku do roku 2022. Liczba pracujących w przekroczeniach normatywów higienicznych w odniesieniu do ostatnich 3 lat oscyluje w granicach 400-440 pracowników. Skutkiem tej zależności do roku 2019 jest wyraźny spadek liczby osób narażonych w stosunku do ogólnej liczby zatrudnionych. Trend ten został odwrócony w roku 2020 z uwagi

na zmniejszenie ogółu zatrudnienia i utrzymał się na identycznym poziomie w roku 2021. Niewielki odsetek osób narażonych na czynniki szkodliwe dla zdrowia w stosunku do ogółu zatrudnionych jest wynikiem wieloletniego nadzoru sanitarnego nad warunkami pracy oraz większą świadomością zarówno pracodawców jak i pracowników na temat narażenia zawodowego.

Podobnie jak w latach 2017-2022, głównym czynnikiem szkodliwym dla zdrowia występującym w środowisku pracy w 2023 r. był hałas.

Przekroczenie najwyższego dopuszczalnego natężenia hałasu (85 dB) stwierdzono w 25 zakładach pracy, w których narażonych na hałas było łącznie 388 pracowników. Wśród pracowników narażonych na hałas znajdują się również 2 osoby, które narażone są jednocześnie na hałas i drgania mechaniczne. Natomiast 11 pracowników narażonych jest na ponadnormatywną wartość drgań mechanicznych działających przez kończyny górne. W 2023 r. w warunkach przekroczenia wartości progu działania hałasu (>80 dB) pracowało 928 osób, co stanowi spadek liczby pracowników o 37% w stosunku do roku poprzedniego. W 2023 roku, stwierdzono przekroczenia najwyższego dopuszczalnego stężenia manganu w dwóch zakładach pracy oraz formaldehydu w jednym, gdzie narażonych na pracę na ponadnormatywne stężenie czynników chemicznych było 14 osób. Przekroczenia najwyższego dopuszczalnego stężenia zapylenia stwierdzono w dwóch zakładach pracy, w których narażonych na ponadnormatywne zapylenie było 12 pracowników. Po czynnościach kontrolnych i działaniach pracodawców, wartości NDS zapylenia oraz czynników chemicznych wróciły do prawidłowych normatywów higienicznych, tym samym poprawiono warunki pracy 26 pracowników.

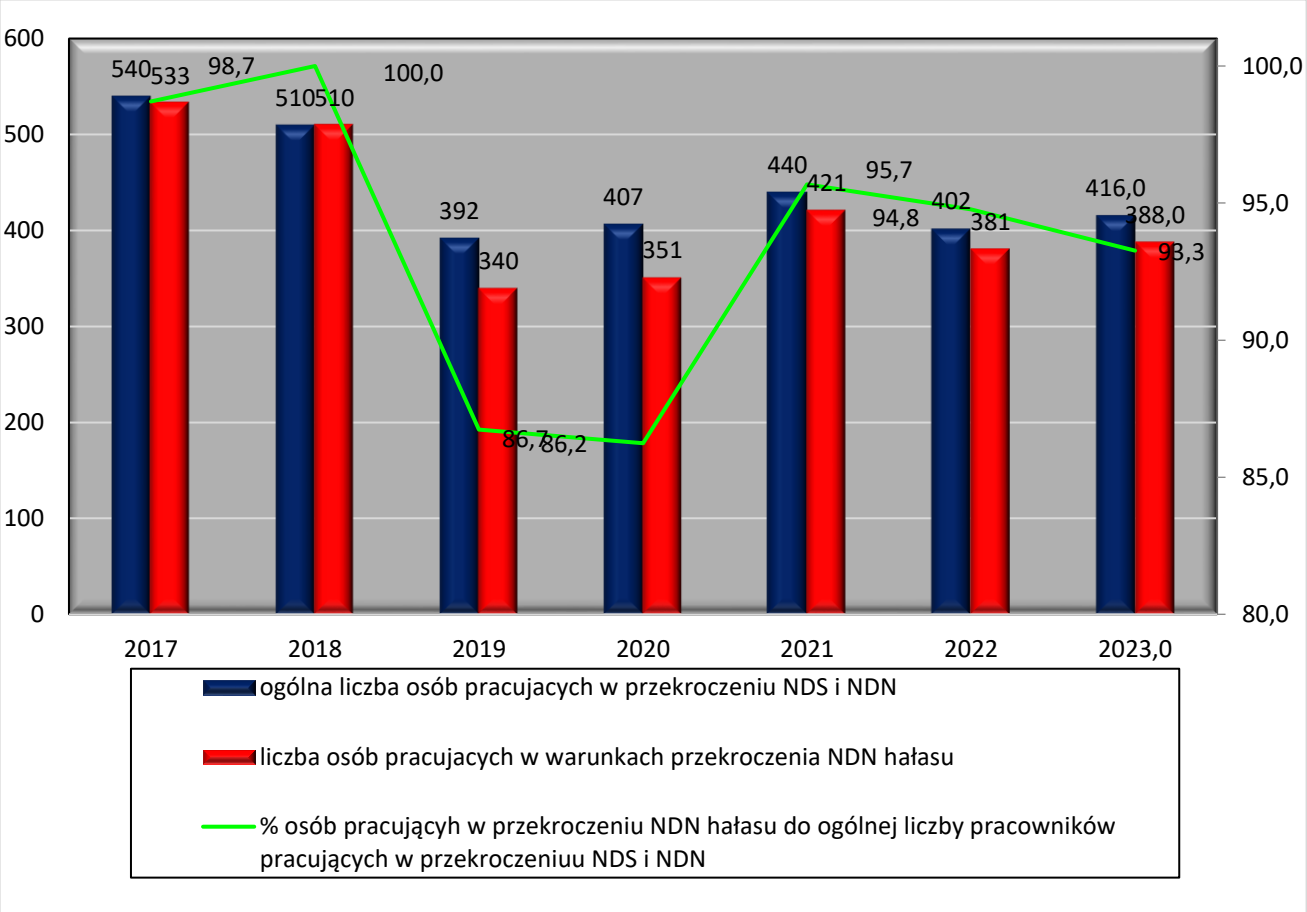

Przekroczenie najwyższego dopuszczalnego natężenia (NDN) hałasu.

Na wykresie przedstawiono liczbowe dane osób pracujących w warunkach przekroczenia wartości najwyższego dopuszczalnego natężenia hałasu w stosunku do pracujących w warunkach przekroczeń czynników szkodliwych dla zdrowia (NDS zapylenia i czynników chemicznych oraz NDN hałasu, drgań mechanicznych i mikroklimatu). Znaczącą grupę osób (w granicach 93-100%) pracującą w warunkach szkodliwych dla zdrowia stanowią pracownicy narażeni na przekroczenie w miejscu pracy wartości NDN

hałasu. Na przełomie lat 2020 a 2021 pojawia się wzrost wartości spowodowany zwiększonym udziałem narażenia na hałas w stosunku do narażenia do ogółu czynników szkodliwych i zależność ta utrzymała się także w roku 2023.

Obserwowany od 2018 r., systematyczny spadek ilości osób narażonych na ponadnormatywny poziom hałasu, związany jest z regularnym nadzorem sanitarnym, a także ze zwiększoną świadomością pracodawców oraz pracowników na temat chorób spowodowanych narażeniem na wysoki poziom hałasu w miejscu pracy. Spadek liczby osób narażonych na przekroczenie wartości NDN hałasu może być spowodowany rozwojem technologicznym firm oraz wykorzystywaniem przez firmy bardziej nowoczesnego sprzętu. W 2023 r., liczba osób pracujących w warunkach ponadnormatywnego hałasu w stosunku do roku 2022 utrzymuje się na podobnym poziomie.

Zakłady pracy, w których w 2023 r. stwierdzono największą liczbę osób narażonych na czynniki szkodliwe dla zdrowia, w tym na hałas, którego natężenie przekracza dopuszczalne normy.

Lp.	*Nazwa zakładu*	*Liczba osób narażonych ogółem/ w tym narażonych na hałas*	*Procentowy udział pracowników narażonych na hałas do ogółu zatrudnionych*
1.	SWISS KRONO Sp. z o.o.	81/81*	7,8%
2.	Saint-Gobain Innovative Materials Polska Sp. z o.o. Oddział Sekurit Transport Division w Żarach, ul Szklarska 27, 68-200 Żary	72/72	7,1%
3.	Fabryka Konstrukcji Stalowych i Maszyn "SPOMASZ" SA	70/70	29%
4.	HART-SM Firma Produkcyjno-Handlowa	54/54	14%
5.	KTK Iwaniccy Sp. z o.o. sp. k.	44/44	62,8%
6.	PET Sp. z o.o.	26/26	14%

*Dane uzyskane w kontrolach z lat ubiegłych. W 2023 roku kontrolą objęto Dział Produkcji płyt MDF oraz Dział Produkcji płyt PPW, gdzie narażonych na hałas jest 10 osób.

Powyższe firmy zatrudniają 66% osób pracujących w warunkach przekroczenia natężenia hałasu.

Nadzór nad zakładami pracy, prowadzony przez Państwową Inspekcję Sanitarną, obliguje pracodawców do podejmowania działań w zakresie poprawy warunków pracy, tym samym przyczynia się do zmniejszenia liczby chorób zawodowych związanych z występowaniem w środowisku pracy czynników szkodliwych dla zdrowia. W sposób szczególny pracodawcy zwracają uwagę na osoby pracujące w narażeniu na ponadnormatywny hałas, zapewniając im środki ochrony słuchu oraz wdrażając w zakładach pracy dostępne rozwiązania organizacyjno-techniczne wykorzystujące postęp naukowo-techniczny. Od wielu lat nie odnotowano ani jednego przypadku choroby zawodowej związanej z narażeniem na hałas, tj. zawodowego uszkodzenia słuchu. W związku z wydaną przez PPIS w Żarach w 2023 r. dwoma decyzjami nakazującymi obniżenie stężenia frakcji wdychalnej manganu i jego związków nieorganicznych oraz stężenia frakcji wdychalnej pyłów drewna do norm określonych prawem, w 2023 r. poprawiono warunki pracy 21 osobom. Fakt ten ma kluczowe znaczenie w profilaktyce chorób zawodowych. W 2023 r. nie odnotowano zgłoszeń podejrzeń chorób wywołanych przez czynniki chemiczne. W roku 2023, w następstwie przeprowadzonych kontroli, ze względu na aktualizację kart charakterystyki m.in. pod kątem wpływu niebezpiecznych substancji chemicznych na funkcjonowanie układu hormonalnego, wydano 6 nakazów dotyczących prawidłowości kart charakterystyki stosowanych niebezpiecznych substancji chemicznych w zakładach pracy oraz w następstwie zmian prawnych dotyczących krystalicznej krzemionki wydano 11 decyzji nakazujących sporządzenie rejestru prac, których wykonywanie powoduje konieczność pozostawania w kontakcie z substancjami chemicznymi, ich mieszaninami, czynnikami lub procesami technologicznymi o działaniu rakotwórczym lub mutagennym i/lub sporządzenie rejestru pracowników narażonych na działanie substancji chemicznych, ich mieszanin, czynników lub procesów technologicznych o działaniu rakotwórczym lub mutagennym. Od roku 2019

nie stwierdzono choroby zawodowej związanej z narażeniem na działanie krzemionki krystalicznej w środowisku pracy.

Nadzór bieżący w zakresie warunków zdrowotnych środowiska pracy

W roku 2023 przeprowadzono łącznie 127 kontroli sanitarnych, w wyniku których wydano ogółem 42 decyzje nakazowe (łącznie 95 nakazów), dotyczących między innymi:

- poprawy stanu technicznego i sanitarnego pomieszczeń pracy oraz pomieszczeń higieniczno-sanitarnych (35 nakazów),
- spełnienia wymagań w zakresie stosowania niebezpiecznych substancji i mieszanin chemicznych, m.in. oznakowanie miejsca ich przechowywania, zapewnienia właściwych środków ochrony indywidualnej oraz natrysków ratunkowych, zapewnienie instrukcji dotyczących bezpiecznego postępowania, sporządzenia aktualnego spisu stosowanych substancji chemicznych i ich mieszanin oraz uzyskania aktualnych kart charakterystyki (16 nakazów),
- sporządzenia oceny ryzyka, w tym także związanej z narażeniem na hałas oraz czynniki chemiczne na określonych stanowiskach pracy (4 nakazy),
- sporządzenia programu działań organizacyjno-technicznych zmierzających do ograniczenia narażenia na hałas (1 nakaz),
- przeprowadzenia badań i pomiarów czynników szkodliwych dla zdrowia w środowisku pracy (3 nakazy),
- prowadzenia rejestru czynników szkodliwych dla zdrowia w środowisku pracy oraz ujmowania ich w skierowaniach na badania pracowników (3 nakazy),
- prowadzenia rejestru prac i/ lub pracowników w kontakcie/narażeniu na działanie czynników rakotwórczych oraz przesłanie corocznej informacji do LPWIS (12 nakazów),
- prowadzenia rejestru prac narażających oraz rejestru pracowników narażonych na działanie szkodliwych czynników biologicznych zaklasyfikowanych do 3 lub 4 grupy zagrożenia (4 nakazy),
- sporządzenia oceny ryzyka zawodowego w zakresie szkodliwych czynników biologicznych oraz przeszkolenia pracowników w tym zakresie (3 nakazy),
- sporządzenia planów, procedur i instrukcji w zakresie narażenia na szkodliwe czynniki biologiczne (4 nakazy),
- braku właściwego oznakowania strefy zagrożenia szkodliwym czynnikiem biologicznym (2 nakazy),
- nieprawidłowości w zakresie środków ochrony zbiorowej lub indywidualnej oraz odzieży i obuwia roboczego (2 nakazy),
- obniżenia stężeń i natężeń czynników szkodliwych dla zdrowia (3 nakazy).

Nadzór nad przestrzeganiem przepisów i zasad bhp podczas prac usuwania bądź zabezpieczenia wyrobów zawierających azbest w ramach realizacji rządowego „Programu Oczyszczania Kraju z Azbestu na lata 2009-2032.”

Na terenie działalności PPIS w Żarach nie funkcjonuje żadna firma wykonująca usługi w zakresie usuwania i zabezpieczania wyrobów zawierających azbest.
W 2023 r. na terenie powiatu żarskiego nie została skontrolowana żadna firma, która dokonywała prac demontażu płyt azbestowych.

Nadzór nad przestrzeganiem przepisów w zakresie stosowania i wprowadzania do obrotu chemikaliów

W roku 2023 skontrolowano 1 producenta substancji chemicznej (przeprowadzono 2 kontrole), 63 podmiotów stosujących substancje i mieszaniny chemiczne oraz 10 podmiotów zajmujących się obrotem chemikaliami (w tym produktami biobójczymi i kosmetykami). Podczas przeprowadzonych kontroli stwierdzono uchybienia zarówno w zakresie stosowania, jak i wprowadzania do obrotu chemikaliów. Nakazy z zakresu nadzoru nad chemikaliami dotyczyły:

- zaprzestania udostępniania na rynku produktów biobójczych (2 nakazy),
- braku spisu stosowanych niebezpiecznych substancji/mieszanin chemicznych oraz nieaktualnych kart

charakterystyki (8 nakazów),

- wydzielenia i/lub odpowiednio oznakowania miejsca przechowywania niebezpiecznych substancji i mieszanin chemicznych (6 nakazów),
- zapewnienia instrukcji magazynowania, transportu, przechowywania i stosowania produktów chemicznych oraz zapoznać z nią pracowników i zapoznania z nią pracowników (2 nakazy),

Działania profilaktyczne prowadzone w zakładach pracy

W trakcie kontroli zakładów pracy zwracano uwagę na przestrzeganie zakazu palenia tytoniu wyrobów tytoniowych i papierosów elektronicznych oraz właściwe oznakowanie miejsc objętych zakazem. W roku 2023 sporządzono 12 informacji dotyczących wyników kontroli w zakresie realizacji ustawy o ochronie zdrowia przed następstwami używania tytoniu i wyrobów tytoniowych.

Ponadto w trakcie rutynowych kontroli zakładów pracy, kadrze kierowniczej udzielano instruktażu na temat profilaktyki chorób zawodowych i innych chorób związanych z warunkami pracy. Informowano również o konieczności systematycznego aktualizowania kart charakterystyki stosowanych niebezpiecznych substancji i mieszanin chemicznych i zapoznawania ich z pracownikami celem zapewnienia pracownikom bezpiecznych warunków pracy.

Pracowników narażonych na czynniki szkodliwe dla zdrowia instruowano o celowości stosowania środków ochrony indywidualnej ze szczególnym naciskiem na środki ochrony słuchu, mając na uwadze fakt, że hałas jest głównym czynnikiem szkodliwym dla zdrowia występującym w zakładach pracy zlokalizowanych w powiecie żarskim.

Działania w zakresie ograniczania zagrożeń zdrowia publicznego stwarzanych przez substancje chemiczne, ich mieszaniny, produkty biobójcze, detergenty oraz produkty kosmetyczne

Do ustawowych zadań Państwowej Inspekcji Sanitarnej należy nadzór nad przestrzeganiem przez producentów, importerów, osoby wprowadzające do obrotu, stosujące lub eksportujące substancje chemiczne, ich mieszaniny (dalej jako SChiM) lub wyroby w rozumieniu przepisów ustawy z dnia 25 lutego 2011 r. o substancjach chemicznych i ich mieszaninach (Dz.U. z 2022 r., poz. 1816) obowiązków wynikających z tej ustawy oraz z rozporządzeń Wspólnot Europejskich w niej wymienionych.

W roku 2023 w ewidencji podmiotów gospodarczych podległych nadzorowi PPIS w Żarach, było 189 zakładów pracy zatrudniających 11136 pracowników. Na terenie powiatu żarskiego znajduje się jeden producent substancji chemicznej – formaldehydu (zobowiązany do rejestracji), 21 dystrybutorów substancji chemicznych i ich mieszanin oraz 149 stosujących substancje chemiczne i ich mieszaniny (nie będących formulatorami). Na terenie powiatu żarskiego nie ma siedziby żaden importer SChiM. W roku 2023 skontrolowano ogółem 94 zakłady (50% podmiotów nadzorowanych oraz 6 podmiotów spoza ewidencji), w tym w ramach nadzoru nad SChiM 70 zakładów (41% podmiotów z grupy: producent, dalszy użytkownik, dystrybutor i stosujący substancje chemiczne). Powyższe dane przedstawiono na poniższym wykresie.

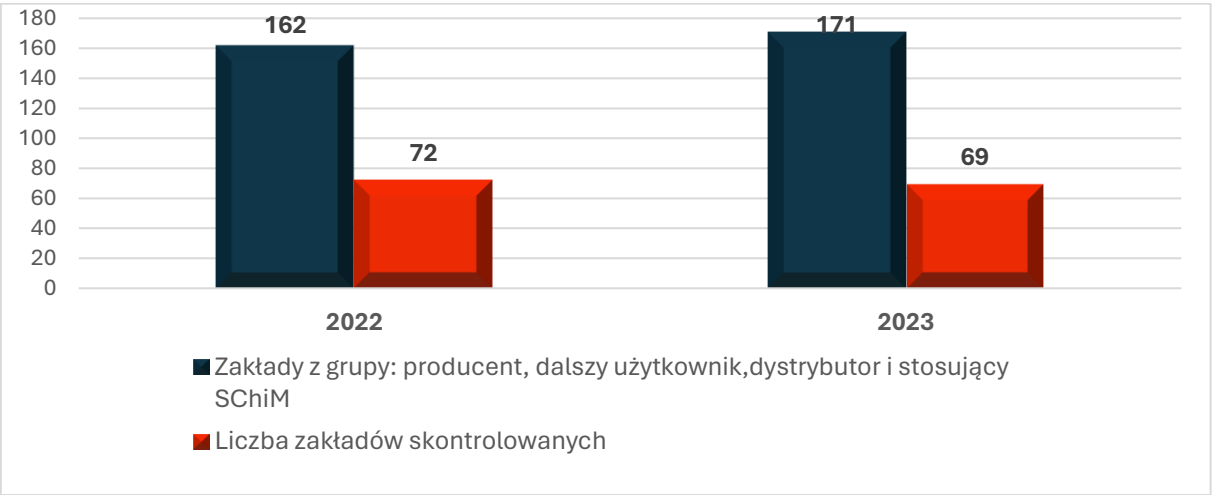

W ramach nadzoru nad substancjami chemicznymi i ich mieszaninami w roku 2023 przeprowadzono 70 kontroli, w tym, 2 u producenta, 5 u dystrybutorów SChiM oraz 63 kontroli w zakładach stosujących SChiM. Ponadto, w ramach nadzoru nad prekursorami narkotyków kat. 2 i 3 – przeprowadzono 5 kontroli, w ramach nadzoru nad produktami biobójczymi - 20 kontroli, w ramach nadzoru nad produktami kosmetycznymi – 5 kontroli oraz 38 kontroli w zakresie substancji chemicznych, ich mieszanin, czynników lub procesów technologicznych o działaniu rakotwórczym lub mutagennym w środowisku pracy. W roku 2023 PPIS w Żarach nie przeprowadził czynności kontrolnych w zakresie detergentów.

W 2023 r. w skontrolowanych zakładach w zakresie chemikaliów zostały stwierdzone następujące nieprawidłowości:

- brak/brak aktualnych kart charakterystyk stosowanych niebezpiecznych produktów chemicznych,
- brak/brak aktualnego spisu stosowanych substancji i mieszanin chemicznych,
- brak wydzielonego i/lub odpowiednio oznakowanego miejsca przechowywania substancji i mieszanin chemicznych,
- brak instrukcji magazynowania, transportu, przechowywania i stosowania produktów chemicznych oraz zapoznać z nią pracowników (i zapoznania z nią pracowników),
- brak / po upływie daty ważności natrysków (pryszniców) do przemywania oczu,
- brak zapewnienia właściwych środków ochrony indywidualnej pracownikom mającym kontakt z produktami chemicznymi.

W związku ze stwierdzeniem udostępniania na rynku produktów biobójczych bez wymaganego pozwolenia na obrót produktem biobójczym, bez wpisu do wykazu produktów biobójczych oraz bez wymaganych informacji na etykiecie produktów biobójczych, PPIS w Żarach wydał dwie decyzje nakazujące zaprzestania udostępniania na rynku przedmiotowych produktów.

Na terenie powiatu żarskiego w 2023 r. odnotowano 108 osób (16 kobiet) narażonych na czynniki rakotwórcze występujące w środowisku pracy. Wobec ogółu 11136 osób zatrudnionych, osoby narażone na czynniki rakotwórcze w środowisku pracy stanowią w przybliżeniu 1%. Dominującym czynnikiem rakotwórczym są pyły drewna, na które narażonych jest 86 osób, co stanowi 80% całkowitej liczby narażonych osób na czynniki rakotwórcze.

W związku z nowelizacją rozporządzenia w sprawie substancji chemicznych, ich mieszanin, czynników lub procesów technologicznych o działaniu rakotwórczym lub mutagennym w środowisku pracy (Dz. U. z 2021 r., poz. 2235) krzemionka krystaliczna – frakcja respirabilna powstającą w trakcie pracy, ujęta została jako czynnik o działaniu rakotwórczym lub mutagennym. W zakładach pracy będących pod nadzorem PPIS w Żarach w których wykonywano pomiary stężenia zapylenia – frakcja respirabilna krystalicznej krzemionki, wartości były w znacznej większości poniżej granicy oznaczalności metody. Osoby pracujące w warunkach, gdzie wartość zapylenia frakcji respirabilnej krystalicznej krzemionki wynosi poniżej granicy oznaczalności metody uznane są za osoby pracujące w kontakcie z czynnikiem rakotwórczym.

Ponadto, w skontrolowanych zakładach stwierdzono 13 nieprawidłowości w zakresie czynników rakotwórczych dotyczących: braku rejestru prac, których wykonywanie powoduje konieczność pozostawania w kontakcie z substancjami chemicznymi, ich mieszaninami, czynnikami lub procesami technologicznymi o działaniu rakotwórczym lub mutagennym, rejestru pracowników narażonych na działanie substancji chemicznych, ich mieszanin, czynników lub procesów technologicznych o działaniu rakotwórczym lub mutagennym oraz nie przekazanie właściwemu PWIS rocznej informacji o substancjach chemicznych, ich mieszaninach, czynnikach lub procesach technologicznych o działaniu rakotwórczym lub mutagennym - według obowiązującego wzoru.

PODSUMOWANIE

Z przeprowadzonej oceny bezsprzecznie wynika, że głównym czynnikiem szkodliwym występującym w zakładach pracy zlokalizowanych na terenie powiatu żarskiego jest hałas. W warunkach przekroczenia najwyższego dopuszczalnego natężenia hałasu (85 dB) pracuje 388 pracowników, natomiast w warunkach przekroczenia wartości progu działania hałasu (80 dB) – 928 pracowników. Głównymi źródłami hałasu są maszyny i urządzenia oraz procesy technologiczne. Kontrole wykazały, że pracodawcy skutecznie opracowują i wdrażają programy działań organizacyjno-technicznych mające na celu obniżenie narażenia na hałas. W przypadku braku możliwości technicznych, bądź organizacyjnych obniżenia hałasu, pracownicy są wyposażani w indywidualne środki ochrony słuchu. Od 15 lat nie notowano chorób zawodowych związanych z uszkodzeniem słuchu.

CHOROBY ZAWODOWE W POWIECIE ŻARSKIM

W roku 2023 Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Żarach wydał 1 decyzję o stwierdzeniu choroby zawodowej, które potwierdzono wydaniem karty stwierdzenia choroby zawodowej oraz 2 decyzje o braku podstaw do stwierdzenia choroby zawodowej.

Zestawienie chorób zawodowych stwierdzonych w powiecie żarskim w latach 2016– 2023

Pozycja z wykazu chorób zawodowych	*Nazwa choroby zawodowej*	*Liczba stwierdzonych chorób zawodowych w latach*							
		2016	*2017*	*2018*	*2019*	*2020*	*2021*	*2022*	*2023*
3	Pylice płuc - pylica krzemowa.			1					
6	Astma oskrzelowa					1			
15	Przewlekłe choroby narządu głosu spowodowane nadmiernym wysiłkiem głosowym, trwającym co najmniej 15 lat.	1		1				1	
17	Nowotwory złośliwe powstałe w następstwie działania czynników występujących w środowisku pracy, uznanych za rakotwórcze u ludzi.		1	2	1	1	1		
19	Przewlekłe choroby układu ruchu wywołane sposobem wykonywania pracy.	3		1					
20	Przewlekłe choroby obwodowego układu nerwowego wywołane sposobem wykonywania pracy – zespół cieśni nadgarstków.						1		
26	Choroby zakaźne lub pasożytnicze albo ich następstwa.	1	2	4	3	1	2	1	1

Stwierdzone choroby zawodowe są wynikiem wieloletniej ekspozycji pracowników na czynniki szkodliwe bądź uciążliwe występujące w środowisku pracy. W przypadku choroby zawodowej stwierdzonej w 2023 r. jest to dla:

- choroby zakaźnej lub pasożytniczej albo jej następstw – 39 lat narażenia na czynniki biologiczne krętki Borrelia burgdorferi.

Natomiast w latach 2016 – 2022 czynnikami szkodliwymi wywołującymi choroby zawodowe były: pył krzemowy (28 lat pracy), nadmierny wysiłek głosowy (30 lat pracy), benzyna lekka obrabiana wodorem (26 lat pracy), pył azbestowy (10-25 lat pracy), odwracanie i nawracanie oraz zginanie i prostowanie przedramion, prostowanie i zginanie nadgarstków, chwytanie przedmiotów (9-15 lat pracy), wykonywane w szybkim tempie powtarzalne i wymagające użycia siły ruchy zginania i prostowania nadgarstków oraz łokci, ruchy odwracania i nawracania przedramienia, ruchy chwytania i utrzymywania przedmiotów, praca wymagająca użycia siły i zaangażowania obu kończyn górnych oraz chwytania przedmiotów palcami (14 lat 3 miesiące pracy) oraz czynniki biologiczne - krętki Borrelia burgdorferi występujące w terenie otwartym w sąsiedztwie łąk i lasów (12-45 lat pracy).

Wzrastająca świadomość pracowników co do przysługujących im praw oraz roszczeń, skutkuje zgłaszaniem w dalszym ciągu podejrzeń chorób zawodowych, zarówno przez lekarzy jak i byłych pracowników.

W 2023 roku prowadzone było ponadto postępowanie w związku ze zgłoszeniem 4 przypadków podejrzenia choroby zawodowej - przewlekłe choroby narządu głosu spowodowane nadmiernym wysiłkiem głosowym, trwającym co najmniej 15 lat, 1 przypadku podejrzenia chorób zakaźnych lub pasożytniczych albo ich następstw z pozycji 26 wykazu chorób zawodowych (Covid-19), 1 przypadku podejrzenia przewlekłe choroby obwodowego układu nerwowego wywołane sposobem wykonywania pracy (zespół cieśni w obrębie nadgarstka), 1 przypadku podejrzenia pylice płuc: pylica krzemowa, poz. 3.1 z wykazu chorób zawodowych, 1 przypadku podejrzenia choroby zawodowej – nowotwory złośliwe powstałe w następstwie działania czynników występujących w środowisku pracy, uznanych za rakotwórcze u ludzi: nowotwór pęcherza moczowego, poz. 17.5 z wykazu chorób zawodowych, 1 przypadku podejrzenia choroby zawodowej – nowotwory złośliwe powstałe w następstwie działania czynników występujących w środowisku pracy, uznanych za rakotwórcze u ludzi: nowotwór wątroby, poz. 17.6 .

W ostatnich 7 latach najczęściej stwierdzanymi chorobami zawodowymi na terenie powiatu żarskiego były choroby z wykazu chorób zawodowych z pozycji 26, czyli borelioza oraz z pozycji 17, czyli nowotwory złośliwe powstałe w następstwie działania czynników występujących w środowisku pracy uznanych za rakotwórcze u ludzi.

Na przestrzeni wcześniejszych lat, liczba stwierdzanych chorób zawodowych z pozycji 17 utrzymywała się na stałym poziomie. Wynikało to z wieloletniego narażenia na czynniki rakotwórcze powodujące choroby nowotworowe, których okres latencji wynosi od kilku do kilkudziesięciu lat. Było to więc konsekwencją warunków pracy panujących kilka – kilkadziesiąt lat temu. W 2023 roku, podobnie jak w 2022 roku, nie stwierdzono choroby zawodowej z tej pozycji.

Na przestrzeni 3 lat choroba zawodowa z pozycji 26 wykazu chorób zawodowych – borelioza utrzymuje się na podobnym poziomie. Kontrole warunków pracy przeprowadzane w nadleśnictwach państwowych wykazały, iż pracodawcy od kilku lat prowadzą systematyczne badania okresowe pracowników leśnych, w tym badania serologiczne w kierunku boreliozy. Ponadto w trakcie szkoleń w zakładach pracy podejmowana jest tematyka boreliozy mająca na celu zwiększenie świadomości pracowników w odniesieniu do tej choroby. Wdrażane są również inne działania profilaktyczne takie jak: wyposażenie pracowników w odzież ochronną (obuwie, rękawice, nakrycie głowy), repelenty oraz przyrządy do usuwania kleszczy. Wykrywalność tej choroby ściśle związana jest z prowadzeniem systematycznych badań okresowych, w tym badań serologicznych w kierunku boreliozy. Ponadto, coraz większą grupę zawodową zgłaszającą podejrzenie boreliozy jako choroby zawodowej, stanowią rolnicy.

ŚRODKI ZASTĘPCZE

Zgodnie z zapisami ustawy o przeciwdziałaniu narkomanii i ustawy o Państwowej Inspekcji Sanitarnej nadzór nad środkami zastępczymi sprawują organy Inspekcji Sanitarnej.

W roku 2023 (nadal - od lipca 2017 roku), prowadzone było postępowanie w sprawie obciążenia Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego w Żarach przez Naczelnika Urzędu Skarbowego w Żarach kosztami postępowania egzekucyjnego w łącznej kwocie 6119,60 zł w związku z nieuiszczeniem, przez osobę ukaraną za wprowadzanie do obrotu środków zastępczych, kary pieniężnej w wys. 120 000 zł (wymierzonej w2016 r.). Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Żarach w 2019 r. złożył do Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Gorzowie Wlkp. skargę na postanowienie Dyrektora Izby Administracji Skarbowej w Zielonej Górze w przedmiocie obciążenia PPIS w Żarach kosztami postępowania egzekucyjnego. 13 czerwca 2019 r. WSA w Gorzowie Wlkp. uchylił zaskarżone postanowienie. W związku z powyższym, Dyrektor Izby Administracji Skarbowej w Zielonej Górze postanowieniem z 2 stycznia 2020 r. uchylił zaskarżone postanowienie w całości i przekazał sprawę do ponownego rozpatrzenia organowi pierwszej instancji. W czerwcu 2020 r. Naczelnik Urzędu Skarbowego w Żarach ponownie postanowił obciążyć PPIS w Żarach kosztami postępowania egzekucyjnego w łącznej kwocie 6119,60 zł. Na powyższe postanowienie Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Żarach złożył do Dyrektora Izby Administracji Skarbowej w Zielonej Górze zażalenie. W 2020 r. PPIS w Żarach otrzymał 3 zawiadomienia o niezałatwieniu sprawy w terminie z uwagi na „konieczność wyjaśnienia istotnych w sprawie okoliczności, w szczególności w związku z argumentami podniesionymi w zażaleniu". W 2021 r. wpłynęło kolejne zawiadomienie o niezałatwieniu sprawy w terminie z uwagi na „koniczność przeprowadzenia dodatkowej analizy stanu faktycznego i prawnego sprawy". Następnie wpłynęło postanowienie Dyrektora Izby Administracji Skarbowej w Zielonej Górze uchylające zaskarżone postanowienie w całości i orzekające o obciążeniu PPIS w Żarach kosztami egzekucyjnymi w kwocie 5007,80 zł. PPIS w Żarach w odpowiedzi na powyższe, wniósł do Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Gorzowie Wlkp. skargę na postanowienie Dyrektora Izby Administracji Skarbowej w Zielonej Górze. W lipcu 2021 r. zapadł wyrok Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Gorzowie Wlkp. uchylający zaskarżone postanowienie. Dyrektor Izby Administracji Skarbowej w Zielonej Górze złożył do Naczelnego Sądu Administracyjnego w Warszawie skargę kasacyjną od wyroku WSA w Gorzowie Wlkp. PPIS w Żarach odpowiedział na powyższą skargę do NSA. W lipcu 2022 r. PPIS w Żarach otrzymał odpis orzeczenia uchylający zaskarżony wyrok, oddalający skargę i zasądzający od PPIS w Żarach zwrotu kosztów postępowania kasacyjnego. PPIS w Żarach zwrócił się do Naczelnika Urzędu Skarbowego w Żarach z wnioskiem o umorzenie kosztów egzekucyjnych. W 2023 r. wpływały od Naczelnika Urzędu Skarbowego w Żarach zawiadomienia o wyznaczeniu nowych terminów załatwienia sprawy z uwagi na konieczność przeprowadzenia dodatkowej analizy stanu faktycznego i prawnego sprawy.

W związku z pojawiającymi się informacjami o występowaniu w produktach na bazie konopi substancji THC-P (tetrahydrokannabiforol) lub HHC-P (heksahydrokannabiforol), PPIS w Żarach wzmógł nadzór nad przestrzeganiem przepisów dotyczących zakazu wytwarzania i wprowadzania do obrotu środków zastępczych ukierunkowanych na produkty konopne zawierające w swoim składzie substancję THC-P lub HHC-P. Dokonano przeglądu ofert sprzedaży internetowej podmiotów z terenu powiatu żarskiego i nie zidentyfikowano wprowadzania do obrotu ww. środków zastępczych. Ponadto, przeprowadzono kontrolę w jednym obiekcie stacjonarnym na terenie powiatu żarskiego, w trakcie której nie stwierdzono nieprawidłowości. Na terenie powiatu żarskiego nie zidentyfikowano innych podmiotów wprowadzających do obrotu produkty konopne budzące wątpliwości.

W 2023 roku Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Żarach nie otrzymał żadnej informacji o zatruciu środkami zastępczymi.

PPIS w Żarach prowadził, także we współpracy z Policją, akcje profilaktyczne związane m.in. z następstwami zażywania środków zastępczych. W ramach półkolonii letnich i zimowych oraz działań profilaktycznych w szkołach przeprowadził zajęcia edukacyjne. Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Żarach uczestniczył w wydarzeniu „Dni Żar" oraz Happening „Młodość wolna od uzależnień" z utworzonym punktem informacyjno-edukacyjnym.

WARUNKI SANITARNO – HIGIENICZNE PLACÓWEK OŚWIATOWO – WYCHOWAWCZYCH

W powiecie żarskim, pod nadzorem PPIS w Żarach w 2023 r. było: 108 placówek oświatowo-wychowawczych, 21 turnusów letniego i zimowego wypoczynku dzieci i młodzieży oraz 31 szkolnych gabinetów pielęgniarskich.

Oceny dokonano na podstawie kontroli 94 placówek stałych oraz 21 turnusów letniego i zimowego wypoczynku dzieci i młodzieży.

Wyniki kontroli wskazywały na potrzebę poprawy stanu sanitarno-higienicznego w 18 placówkach. Stwierdzone nieprawidłowości dotyczyły między innymi: doprowadzenia do właściwego stanu sanitarno-higienicznego powierzchni ścian i sufitów w pomieszczeniach przeznaczonych na pobyt dzieci, uzupełnienia dokumentacji do celów sanitarno-epidemiologicznych, zapewnienia właściwego, zgodnego z wymaganiami określonymi w Polskiej Normie natężenia oświetlenia w pomieszczeniach dydaktycznych, utrzymania w odpowiednim stanie technicznym mebli i sprzętu wykorzystywanego w placówkach oświatowo-wychowawczych czy zapewnienia odpowiednich warunków do uprawiania sportu i rekreacji w placówkach oświatowych. W rezultacie, zalecenia kontrolne były skierowane nie tylko na natychmiastowe naprawy i poprawy, ale również na opracowanie długoterminowych strategii utrzymania wysokich standardów sanitarno-higienicznych we wszystkich placówkach oświatowych w powiecie żarskim, aby zapewnić bezpieczne i sprzyjające rozwojowi środowisko dla uczniów.

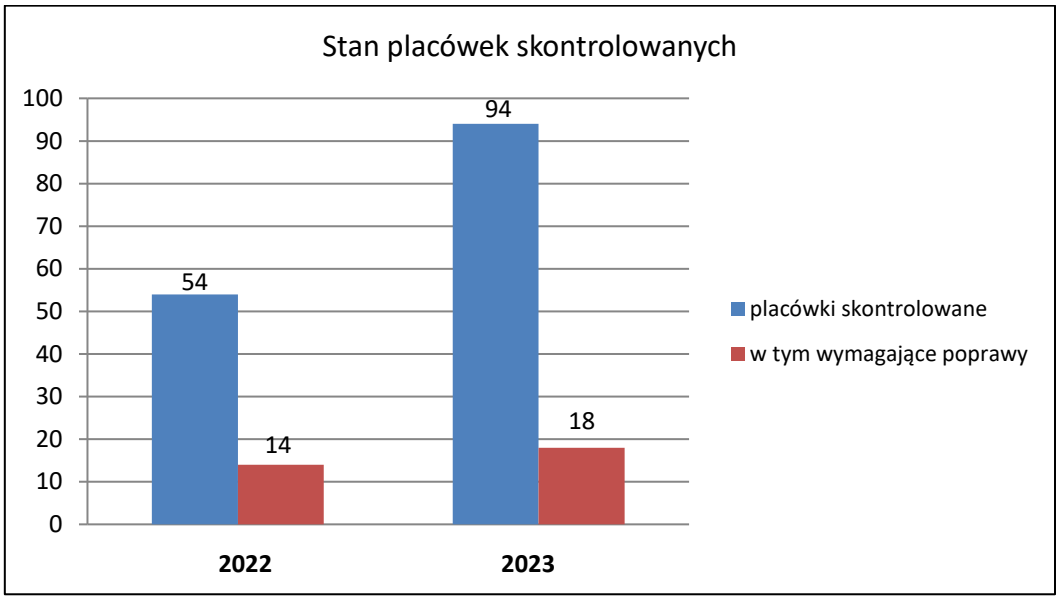

W kontrolowanych placówkach przedstawiciele Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego w Żarach szczególną uwagę zwracają na zapewnienie dzieciom i młodzieży bezpiecznych i higienicznych warunków nauki i wychowania oraz stan techniczny pomieszczeń, z których korzystają. Kontrolowane są między innymi pracownie dydaktyczne, pomieszczenia sanitarne oraz warunki do uprawiania sportu i rekreacji. Na higienę nauki mają wpływ następujące czynniki: mikroklimat, ergonomia na stanowiskach pracy ucznia, obciążenie uczniów wagą tornistrów, higieniczną ocenę rozkładów zajęć lekcyjnych oraz odpowiednie oświetlenie stanowisk pracy dziecka. Czynniki te w istotny sposób oddziałują na rozwój zdrowotny dziecka.

Poprawa tych warunków nie tylko wpłynie korzystnie na zdrowie i samopoczucie uczniów, ale także może przyczynić się do poprawy jakości procesu nauczania i wyników edukacyjnych. Dlatego też, działania podejmowane w ramach kontroli przez upoważnionych pracowników Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego w Żarach mają na celu nie tylko eliminację istniejących problemów, ale również promowanie świadomości i podejmowanie działań prewencyjnych w zakresie zapewnienia higienicznych oraz bezpiecznych warunków nauki dla dzieci i młodzieży.

MIKROKLIMAT

Odpowiedni mikroklimat w pomieszczeniach edukacyjnych obejmuje m.in. utrzymanie właściwej temperatury, odpowiedniej wilgotności oraz zapewnienie ruchu powietrza. Najskuteczniejszym sposobem zapobiegania zagrożeniom związanym z zanieczyszczeniami powietrza jest sprawnie działająca wymiana powietrza, którą zapewniają systemy wentylacyjne oraz regularne wietrzenie pomieszczeń.

W kontrolowanych placówkach, szczególnie w przypadku budynków adaptowanych, często zauważa się brak lub nieprawidłową wentylację. W takich przypadkach, jeśli jest to technicznie możliwe, przeprowadza się działania mające na celu poprawę wentylacji. W przypadku braku możliwości natychmiastowej modernizacji systemów wentylacyjnych, aktywne wietrzenie pomieszczeń jest kluczowym sposobem na utrzymanie dobrej jakości powietrza wewnątrz budynków. Niedostateczna wentylacja może prowadzić do różnych dolegliwości, takich jak problemy z układem oddechowym czy obniżona koncentracja, co negatywnie wpływa na procesy uczenia się i pracę szkolną.

W 2023 roku dokonano czynności kontrolnych w dwóch placówkach w związku ze zgłoszonym problemem ze zbyt niską temperaturą w szkole. Podczas czynności kontrolnych pomiary były zgodne z minimalną, wymaganą przepisami prawa temperaturą, która powinna wynosić minimum 18 °C.

WARUNKI DO UTRZYMANIA HIGIENY OSOBISTEJ UCZNIÓW

Niewłaściwe warunki do utrzymania higieny osobistej uczniów uniemożliwiają zachowanie podstawowych zasad higieny.

Dzieci i młodzież w sposób szczególny narażone są na różnego rodzaje zagrożenia. Ciepła, bieżąca woda przy umywalkach do mycia rąk jest niezbędna do tego, aby wyrobić w uczniach nawyk mycia rąk przed i po wyjściu z toalety oraz w innych sytuacjach w miarę potrzeb. Niedokładne mycie rąk lub unikanie mycia może być przyczyną zachorowań na choroby zakaźne. W 2022 roku stwierdzono brak ciepłej wody przy punktach wodnych w jednej placówce przy sali gimnastycznej. W 2023 roku stwierdzono brak ciepłej wody przy dwóch punktach wodnych w jednej placówce. W pozostałych placówkach zapewniono bieżącą ciepłą i zimną wodę oraz środki do utrzymania higieny osobistej, między innymi mydło w płynie.

OCENA DOSTOSOWANIA STANOWISKA PRACY UCZNIA DO WARUNKÓW ANTROPOMETRYCZNYCH

Stanowiska pracy, z których dzieci i młodzież korzystają przez znaczną część dnia w przedszkolu i szkole ma istotny wpływ na kształtowanie prawidłowej postawy.

Stoły i krzesła powinny być prawidłowo zestawione, oznakowane numerem wielkości mebla lub odpowiednim kolorem oznaczającym wielkość mebla oraz posiadać certyfikaty. Niedostosowanie mebli do wymiarów dzieci może prowadzić do przyjmowania przez nie nieprawidłowych postaw, co z kolei może skutkować przeciążeniem mięśni oraz powstawaniem schorzeń kręgosłupa, takich jak skolioza. Dlatego też, regularna ocena i dostosowanie stanowisk pracy uczniów do ich warunków antropometrycznych jest kluczowym elementem dbałości o zdrowie i komfort dzieci w środowisku szkolnym.

W roku 2021 nie oceniano dostosowania mebli do warunków antropometrycznych uczniów ze względu na trwającą w Polsce w tym okresie epidemię. W 2022 roku oceniono dostosowanie 1 537 stanowisk pracy ucznia do warunków antropometrycznych uczniów i przedszkolaków. W badanych placówkach nie stwierdzono nieprawidłowości. W roku 2023 dokonano oceny 4663 stanowisk pracy dziecka pod względem ergonomii. Nie stwierdzono nieprawidłowości.

Podczas kontroli placówek nadzorowanych przez PPIS, sprawdzano również certyfikaty mebli edukacyjnych zgodnie z Polską Normą oraz odpowiednie oznakowanie stolików i krzesełek, nie zauważając żadnych nieprawidłowości w tym zakresie.

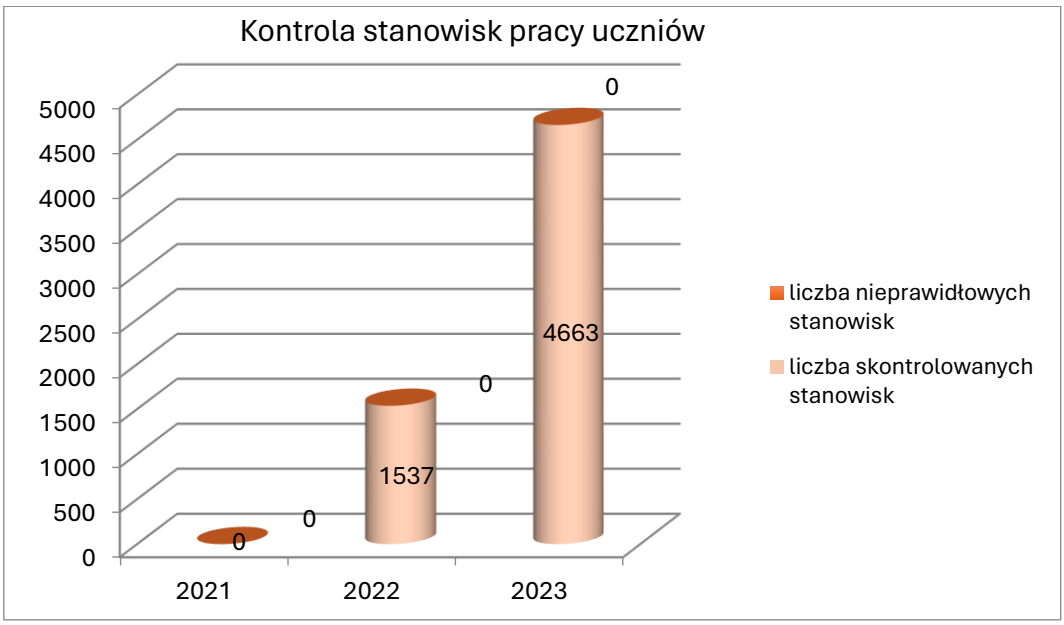

ANALIZA OBCIĄŻENIA UCZNIÓW WAGĄ TORNISTRÓW

Skontrolowano dwie szkoły podstawowe pod kątem analizy obciążenia uczniów wagą tornistrów. W obydwu placówkach system nauki w szkole jest następujący:

- klasy I-III mają zajęcia lekcyjne w stałych, przydzielonych gabinetach, w których przebywają cały czas,
- w klasach IV-VIII uczniowie po każdej lekcji zmieniają salę zajęć,
- w placówkach zapewniono miejsce na pozostawienie przyborów i podręczników szkolnych. Uczniowie mają możliwość korzystania z indywidualnych szafek uczniowskich.

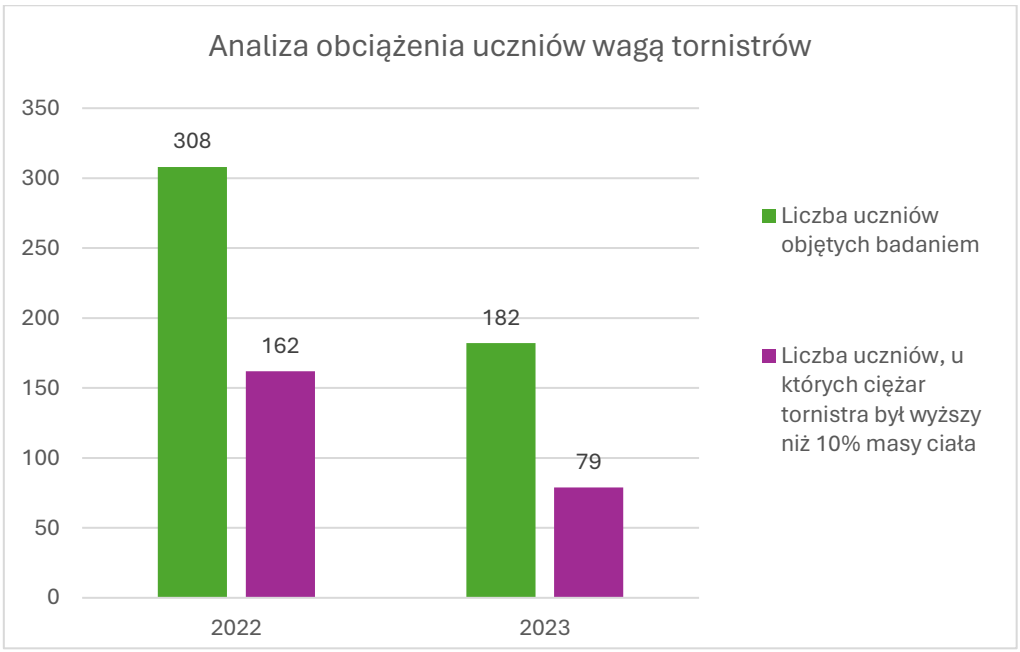

W roku 2023 skontrolowano łącznie 14 oddziałów (182 uczniów). Podczas analizy pomiarów stwierdzono, że 13% wszystkich uczniów przekroczyło zarówno niską (10% masy ciała dziecka) jak i wysoką normę (15% masy ciała dziecka). Oznacza to, że ciężar ich plecaków był zdecydowanie zbyt duży w stosunku do masy ciała dziecka. 75 uczniów (ok. 47%) miało dostosowany ciężar plecaka w stosunku do masy ciała. W porównaniu do roku 2022 obserwuje się zmniejszenie liczby nieprawidłowej wagi tornistrów szkolnych.

Z ustaleń pokontrolnych oraz rozmowy z uczniami oraz analizie ciężaru plecaków wysunięto następujące wnioski:

- uczniowie, szczególnie oddziały I-III, przynoszą do szkół przedmioty niezwiązane z edukacją, m. in.: albumy kolekcjonerskie, zabawki, termosy z ciepłymi napojami, duże plastikowe pojemniki z II-śniadaniem, dwa piórniki, w których znajduje się dużo mazaków, kredek i innych przedmiotów w ilości większej, niż jest wymagana,
- dzieci noszą podręczniki i ćwiczenia na zajęcia nieujęte w planie lekcji na dany dzień – co wynika z niedostatecznego nadzoru rodziców nad zawartością tornistrów dzieci,
- młodsi uczniowie zabierają ze szkoły wszystkie podręczniki i ćwiczenia do domów, ponieważ rodzice kontrolują i sprawdzają postępy dzieci w nauce, natomiast starsze klasy potrzebują podręczników przy odrabianiu prac domowych zadanych na kolejne dni,
- uczniowie starszych klas przynoszą do szkoły duże (1,5L) butelki wody, co powoduje duży ciężar plecaków – rozwiązaniem problemu mogłoby być zapewnienie wody przez placówkę, co zostało przekazane dyrektorom,
- nauczyciele udostępniają książki elektroniczne, natomiast uczniowie z tej możliwości nie korzystają,
- największą grupą wykraczającą poza normę są czwartoklasiści, którzy przechodząc z trzeciej klasy do czwartej nie nauczyli się jeszcze pozostawiać podręczników szkolnych i przyborów w indywidualnych szafkach uczniowskich.

HIGIENICZNA OCENA ROZKŁADÓW ZAJĘĆ LEKCYJNYCH

Zapewnienie zgodnych z zasadami bezpieczeństwa i higieny rozkładów zajęć lekcyjnych wpływa korzystnie na zdolność przyswajania wiedzy i powoduje, iż praca uczniów staje się bardziej efektywna. Dobre ułożenie rozkładów zajęć lekcyjnych sprzyja właściwemu rozwojowi psychofizycznemu dziecka. W 2022 r. skontrolowano ogółem 182 rozkłady zajęć lekcyjnych, w dziewięciu oddziałach stwierdzono nierównomierne rozłożenie zajęć lekcyjnych. W roku 2023 skontrolowano ogółem 326 rozkładów zajęć lekcyjnych w 32 placówkach. Nieprawidłowości stwierdzono w 3 placówkach, łącznie w 16 oddziałach. Nieprawidłowości związane z nierównomiernym rozkładem zajęć lekcyjnych w powiecie żarskim spowodowane są brakiem dostatecznej liczby nauczycieli, w szczególności od przedmiotów ścisłych, takich jak chemia, fizyka, biologia. Ponadto, w szkołach usytuowanych poza gminami miejskimi, nieprawidłowości związane są z godzinami odjazdów autobusów szkolnych – zazwyczaj odjeżdżają one po piątej lub siódmej godzinie lekcyjnej.

Ocenie poddano także możliwość spędzania przerw międzylekcyjnych na świeżym powietrzu, co sprzyja lepszemu dotlenieniu organizmu i skutkować może zwiększoną koncentracją, energią i efektywnością w przyswajaniu wiedzy.

Sytuację w tym zakresie, w porównaniu do lat ubiegłych, przedstawia poniższy wykres:

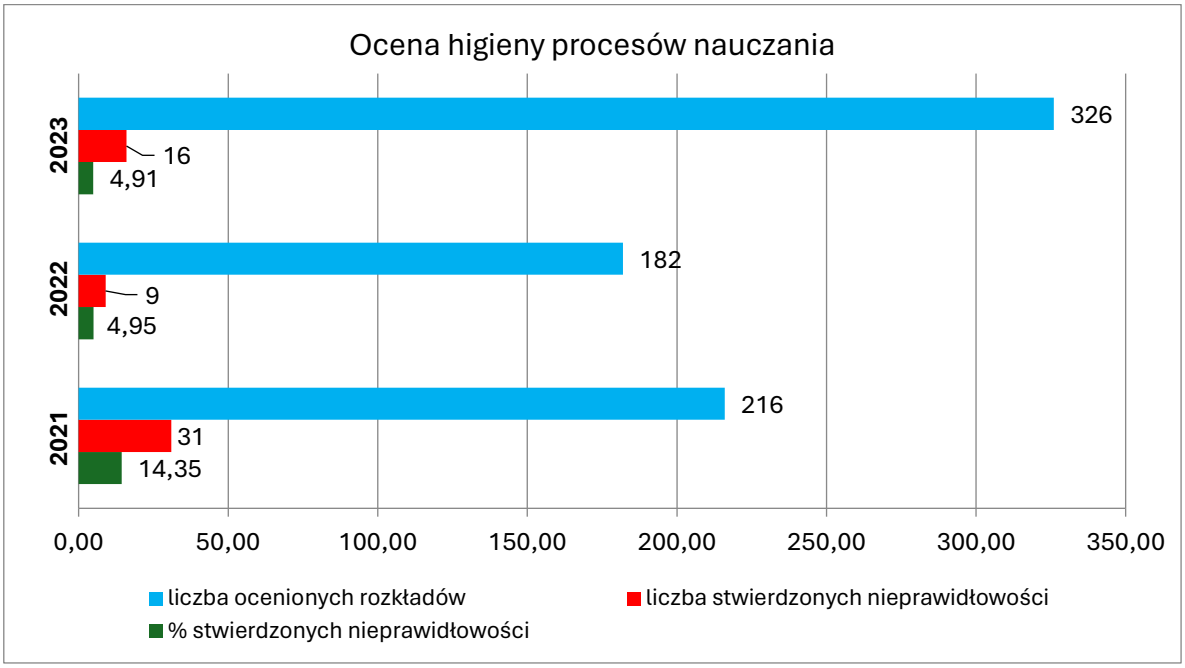

Porównując liczbę nieprawidłowości w stosunku do roku ubiegłego zaobserwowano utrzymanie się nieprawidłowości na takim samym, niskim poziomie, a w stosunku do roku 2021 zaobserwowano znaczną poprawę higieny procesów nauczania.

SUBSTANCJE I PREPARATY CHEMICZNE W SZKOŁACH

Spośród 34 skontrolowanych szkół podstawowych i ponadpodstawowych, 14 z nich posiadało gabinet chemiczny wyposażony w odczynniki do przeprowadzania doświadczeń i zajęć praktycznych. Oceniono realizację wymogów w zakresie stosowania niebezpiecznych substancji i mieszanin chemicznych. Przedstawiono we wszystkich szkołach aktualne spisy odczynników chemicznych znajdujących się w placówce. Odczynniki przechowywane są zgodnie z zaleceniami zawartymi w kartach charakterystyki i oznakowane są w sposób widoczny i czytelny piktogramami. Substancje chemiczne i ich mieszaniny posiadają karty charakterystyki, przechowywane w postaci wydruków, dostępne dla nauczyciela i uczniów. Regulaminy określające zasady bezpieczeństwa i higieny pracy w pracowniach są umieszczone w widocznych i dostępnych miejscach. W pracowniach znajduje się apteczka I pomocy wyposażona w niezbędne środki z aktualnymi terminami ważności oraz instrukcje udzielania I pomocy przedmedycznej.

OŚWIETLENIE

Oświetlenie pomieszczeń szkolnych powinno zapewnić wygodę widzenia, czyli zdolność rozróżniania szczegółów bez nadmiernego zmęczenia wzroku, umożliwić sprawne pisanie i czytanie. Niewłaściwe oświetlenie powoduje u uczniów szereg objawów, np. bóle oczu i głowy, wzrost zmęczenia, pogłębianie wad wzroku, co w konsekwencji obniża wyniki nauczania. Na placówkach oświatowych ciąży obowiązek zapewnienia właściwego oświetlenia na podstawie rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 31 grudnia 2002 roku w sprawie bezpieczeństwa i higieny w publicznych i niepublicznych szkołach i placówkach (Dz. U. z 2020 r., poz. 1604). Właściwe oświetlenie stanowiska pracy dziecka wpływa na komfort widzenia, a skutkami przebywania i pracy w warunkach niewłaściwego oświetlenia mogą być: spadek sprawności widzenia, zmęczenie oczu poprzez nadwyrężanie mechanizmów akomodacji i konwergencji, pojawienie się zniekształceń układu kostnego i mięśniowego, powstających wskutek przyjmowania wadliwej, wymuszonej postawy ciała.
W roku 2023 skontrolowano dwie szkoły podstawowe pod kątem oceny natężenia oświetlenia sztucznego na stanowisku pracy dziecka.

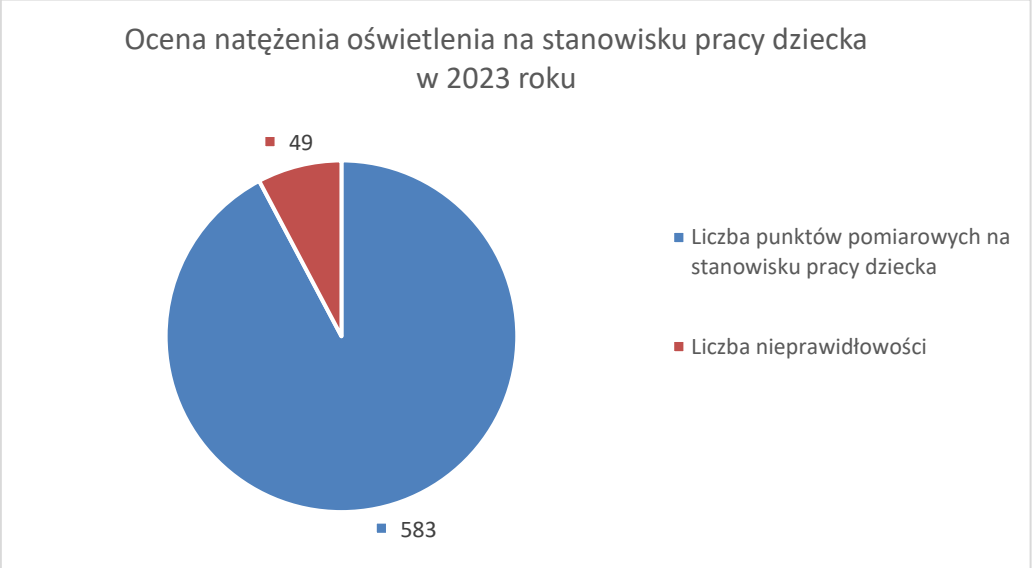

Skontrolowano łącznie 24 gabinety lekcyjne w dwóch szkołach podstawowych, w których znajduje się łącznie 497 stanowisk pracy dziecka oraz dokonano 86 pomiarów przy tablicy. Podczas analizy pomiarów stwierdzono, że 35% wyników przy tablicy oraz 4% na stanowisku pracy dziecka nie spełnia wymagań

określonych w Polskiej Normie. Oznacza to, że 19 pomiarów na stanowisku pracy oraz 30 pomiarów przy tablicy jest nieprawidłowych. Stwierdzenie, że wyniki nie spełniają wymagań określonych w Polskiej Normie, podkreśla konieczność przestrzegania norm i standardów w zakresie oświetlenia w szkołach.
W 2022 roku wydano 3 decyzje administracyjne nakazujące doprowadzenie oświetlenia do wymagań określonych w Polskiej Normie PN 12464-1:2012 oraz 10 zaleceń pokontrolnych dotyczących wykonania pomiarów natężenia oświetlenia sztucznego na stanowisku pracy ucznia.
W roku 2023 wydano 7 decyzji administracyjnych nakazujących doprowadzenie oświetlenia do wymagań określonych w Polskiej Normie PN-EN 12464-1:2012 oraz 11 zaleceń pokontrolnych dotyczących wykonania pomiarów natężenia oświetlenia sztucznego na stanowisku pracy ucznia.
Wprowadzenie poprawek zgodnie z normami jest kluczowe dla zapewnienia bezpieczeństwa i zdrowia uczniów.

- Porównując do poprzednich lat dyrektorzy placówek regularnie monitorują i dostosowują warunki oświetleniowe zgodnie z obowiązującymi normami i przepisami, aby zapewnić bezpieczne i higieniczne środowisko pracy dla uczniów.
- W szkołach najczęściej pomiary dokonywane przy tablicy są niewystarczające albo niewiele przekraczające wymagany poziom określony w Polskiej Normie.
- Podczas analizy pomiarów natężenia oświetlenia sztucznego zauważono, że w pomieszczeniach pomalowanych na ciemniejsze kolory wartości pomiarów były niższe pomimo zastosowania takiego samego źródła światła niż w pomieszczeniach pomalowanych jasnymi kolorami.
- Pomieszczenia, które posiadają oświetlenie jarzeniowe potrzebują odpowiedniego czasu, aby osiągnąć stabilną temperaturę i pełną moc świetlną

DOŻYWIANIE UCZNIÓW W SZKOŁACH

Dzieci i młodzież szkolna mają możliwość korzystania z dożywiania, tj.: drugich śniadań, obiadów jednodaniowych i dwudaniowych. W 2021 r. z dożywiania skorzystało 1432 uczniów, w tym dofinansowanych było 139, co stanowiło 9,7% wszystkich posiłków, w 2022 roku z dożywiania korzystało 1752 uczniów, w tym dofinansowanych zostało 141 posiłków, co stanowi 8,05% wszystkich posiłków, natomiast w 2023 roku z dożywiania skorzystało 1758 uczniów, z czego dofinansowanych zostało 206 posiłków, co stanowi 11,7%. Dzieci i młodzież we wszystkich placówkach oświatowo-wychowawczych mają zapewnioną możliwość higienicznego spożywania posiłków. Wszystkie placówki zostały wpisane do rejestru zakładów produkujących lub wprowadzających do obrotu żywność podlegających urzędowej kontroli organów Państwowej Inspekcji Sanitarnej.

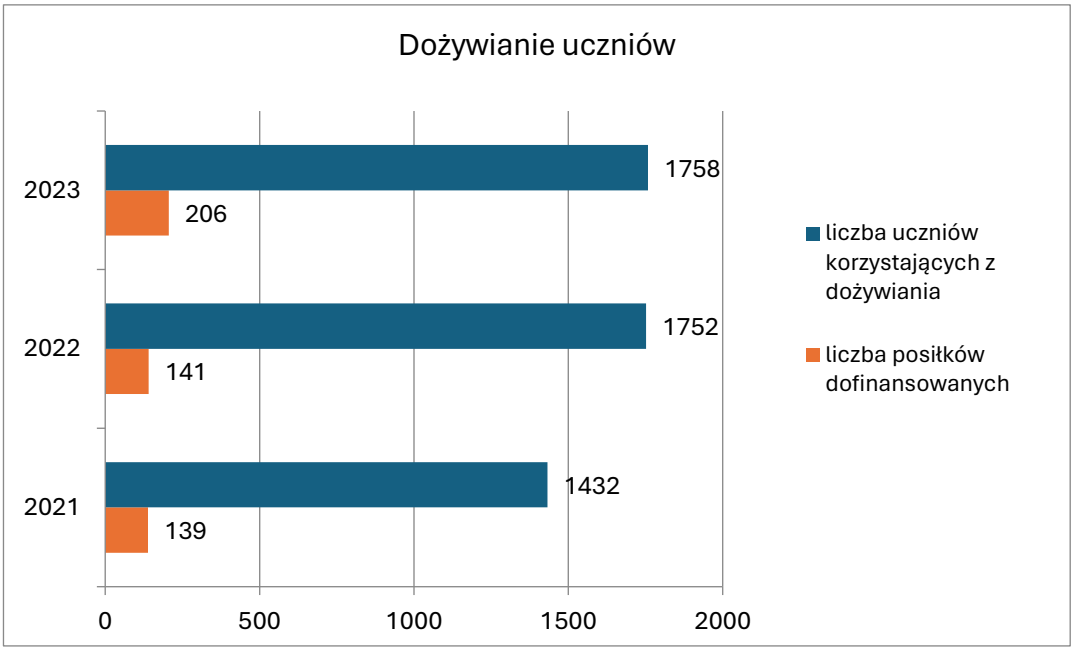

Spośród 34 skontrolowanych placówek, dożywianie uczniów prowadzone jest tylko w 25 szkołach podstawowych. W 12 szkołach zapewniono dożywianie przygotowywane w blokach żywieniowych znajdujących się w placówkach, natomiast 13 z nich oferuje dożywianie w formie cateringu. Jedna szkoła nie zapewnia dożywiania ze względu na brak zainteresowania ze strony uczniów i rodziców.

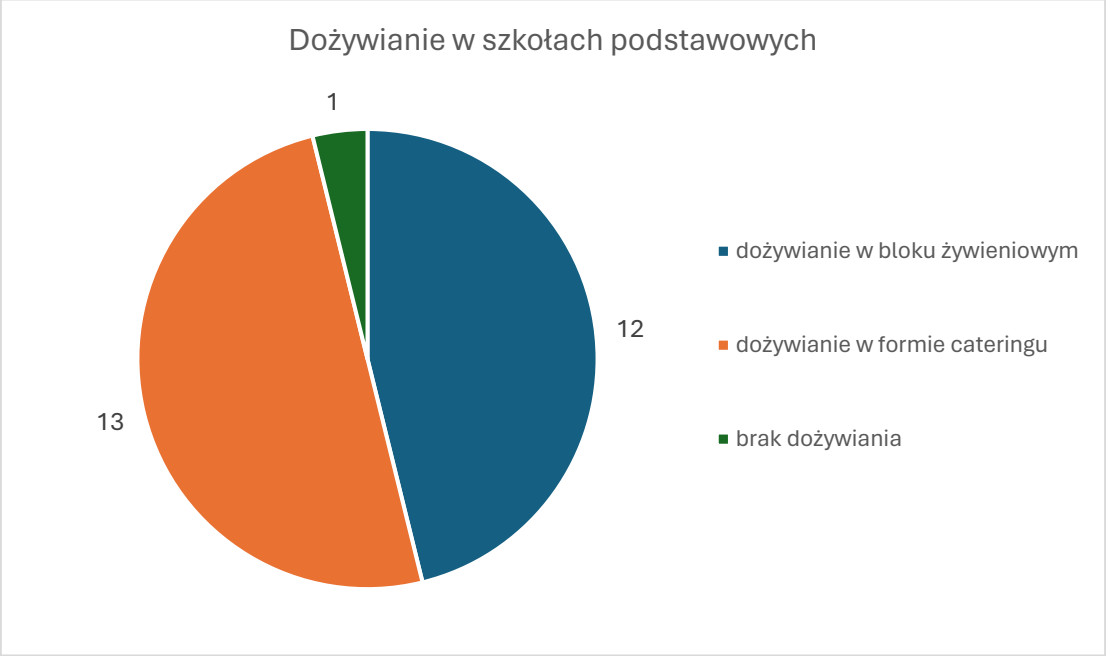

INFRASTRUKTURA DO PROWADZENIA ZAJĘĆ WYCHOWANIA FIZYCZNEGO

Ważnym czynnikiem warunkującym rozwój i zdrowie uczniów jest aktywność fizyczna. Spośród 34 skontrolowanych szkół podstawowych i ponadpodstawowych: 3 posiadało szkolny zespół sportowy z boiskiem, 3 placówki posiadają salę gimnastyczną z boiskiem. Pozostałe placówki posiadają tylko salę gimnastyczną lub tylko boiska sportowe. Dziewięć placówek nie posiada żadnej infrastruktury do prowadzenia zajęć wychowania fizycznego. Ponadto 22 skontrolowanych placówek korzysta dodatkowo z boisk sportowych typu „Orlik", które usytuowane są w bezpośrednim sąsiedztwie szkół lub z sali sportowej nienależącej do placówki.

Po lekcjach wychowania fizycznego dzieci i młodzież nie korzystają z natrysków, używane są one tylko po dodatkowych zajęciach. Spowodowane może to być niedostatecznie długim czasem przerw międzylekcyjnych.

PLACE ZABAW DLA DZIECI

W 2023 r. skontrolowano 60 placów zabaw w żłobkach, przedszkolach i szkołach. Zwrócono szczególną uwagę na różnorodne aspekty, które wpływają na bezpieczeństwo i higienę dzieci podczas zabaw. Oprócz oceny stanu urządzeń i sprzętu, kontrolowano również warunki otoczenia placów zabaw, stan nawierzchni i obecność odpowiednich zabezpieczeń. Urządzenia i sprzęt do zabaw zapewniały bezpieczne użytkowanie.

W przedszkolach zapewniono place zabaw spełniające wymagania w zakresie bezpieczeństwa. W placówkach, w których znajdują się piaskownice, piasek jest odpowiednio zabezpieczony przed zanieczyszczeniami, wymieniany przed rozpoczęciem sezonu oraz przynajmniej raz w czasie jego trwania. Konieczność wymiany piasku w piaskownicach oraz właściwe zabezpieczenie przed zanieczyszczeniami ma na celu ochronę dzieci przed chorobami pasożytniczymi, w tym przede wszystkim pochodzenia odzwierzęcego.

W placówkach oświatowych obserwuje się stopniową poprawę liczby certyfikatów na urządzenia na placach zabaw. Urządzenia nieposiadające stosownych dokumentów są wymieniane na nowe.

OPIEKA MEDYCZNA W SZKOŁACH

Na terenie powiatu żarskiego, opieka pielęgniarska jest zapewniona w 94% placówek oświatowych. Świadczenie opieki odbywa się w różnicowanym zakresie czasowym, dostosowanym do potrzeb i wymagań placówki. Opieka ta prowadzona może być w gabinetach profilaktyki zdrowotnej, w gabinetach zastępczych na terenie placówek oraz w ramach umów zawartych z ośrodkami zdrowia. Ustawa o opiece zdrowotnej nad uczniami zobowiązuje organy prowadzące oświatowe do zapewnienia uczniom opieki stomatologicznej. Opieka stomatologiczna sprawowana jest w dentobusach lub na podstawie umów z gabinetami stomatologicznymi.

PLACÓWKI LETNIEGO I ZIMOWEGO WYPOCZYNKU

Wypoczynek letni i zimowy dla dzieci organizowany jest w formie wyjazdowej lub w miejscu zamieszkania. Na terenie powiatu żarskiego, stan sanitarno-higieniczny placówek przeznaczonych do tego celu jest oceniany jako dobry. Placówki są dobrze zorganizowane, a dzieci są pod opieką wykwalifikowanej kadry nauczycielskiej. W czasie ferii zimowych ze zorganizowanego wypoczynku skorzystało 114 dzieci i był to wypoczynek w miejscu zamieszkania. W trakcie wakacji 454 dzieci i młodzieży skorzystało z wypoczynku w miejscu zamieszkania. W obu przypadkach nie stwierdzono żadnych nieprawidłowości. Uczestnicy półkolonii mieli dostęp do bezpiecznej i nadzorowanej przestrzeni do zabawy oraz edukacyjnych zajęć.

W okresie ferii w roku 2023 do bazy zgłoszonych zostało 5 zimowych wypoczynków dzieci i młodzieży, wszystkie w formie półkolonii w miejscu zamieszkania. Jeden organizator zrezygnował z organizacji zajęć przed rozpoczęciem ferii.

W okresie wakacyjnym w roku 2023 do bazy zgłoszonych zostało 17 turnusów letnich wypoczynków dzieci i młodzieży. Dodatkowo skontrolowano pięć niezgłoszonych wypoczynków. Skontrolowanych zostało w sumie 22 turnusów na terenie powiatu żarskiego

Z ustaleń pokontrolnych oraz poddając analizie porównawczej wypoczynek letni i zimowy na terenie powiatu żarskiego z lat ubiegłych, stwierdzono:

- podczas kontroli wypoczynków letnich i zimowych podejmuje się współpracę z Komendą Powiatową Policji w Żarach, Kuratorium Oświaty, Komendą Powiatową Państwowej Straży Pożarnej w Żarach, co zapewnia kompleksową kontrolę miejsc wypoczynku dzieci i młodzieży,
- w roku 2023 na terenie powiatu żarskiego pojawiło się wiele nowych organizatorów, którzy nie mają wiedzy na temat obowiązujących przepisów związanych z wypoczynkiem letnim. W związku z tym, podczas kontroli prowadzono również edukację w tym temacie,
- po raz pierwszy na przestrzeni czterech lat zorganizowano wypoczynek na terenie wiejskim, który cieszył się dużym zainteresowaniem i planowane jest dalsze organizowanie półkolonii.

PODSUMOWANIE I WNIOSKI

Wszystkie czynniki, które są przedmiotem kontroli, mają ogromny wpływ na rozwój i zdrowie dzieci. Szkoła i jej wyposażenie stanowią dla wzrastającego organizmu środowisko zewnętrzne, które wpływa na różne funkcje życiowe, rozwój, zdolność do pracy i wyniki tej pracy.

Dzieci w przedszkolach i szkołach spędzają znaczną część czasu, rosną, kształtują się i doskonalą sprawność swoich narządów. W związku z tym bardzo ważne jest zapewnienie dobrego stanowiska pracy dziecka, które sprzyjać będzie właściwemu psychofizycznemu rozwojowi. W tym zakresie, wskazana jest ścisła współpraca dyrektorów szkół z rodzicami. Temat ten wielokrotnie akcentowany jest w trakcie kontroli.

W nadzorowanych placówkach obserwuje się ciągłą poprawę warunków pobytu dzieci i młodzieży. W roku sprawozdawczym poprawę stanu sanitarno-higienicznego i technicznego uzyskano w sześciu placówkach:

- w trzech placówkach zapewniono właściwą wysokość balustrady przy schodach prowadzących na wyższe piętra budynku,
- w sześciu placówkach zapewniono odpowiednie zabezpieczenia grzejników centralnego ogrzewania przed bezpośrednim kontaktem z elementem grzejnym,

- w sześciu placówkach zapewniono właściwy stan sanitarno-higieniczny i techniczny ścian i sufitów na korytarzach komunikacyjnym, w salach zabawach, salach lekcyjnych bądź pomieszczeniach sanitarnych,
- w jednej placówce zapewniono właściwy stan techniczny powierzchni podłogi,
- w dwóch placówkach zapewniono właściwe, zgodne z wymaganiami określonymi w Polskiej Normie, parametry oświetlenia w gabinetach lekcyjnych,
- w dwóch placówkach doprowadzono do właściwego stanu sanitarno-higienicznego i technicznego armatury sanitarnej,
- w jednej placówce zapewniono ochronę przed nadmiernym nasłonecznieniem w gabinetach lekcyjnych,
- w jednej placówce zapewniono właściwą i aktualną dokumentację do celów sanitarno-epidemiologicznych,
- w jednej placówce zapewniono możliwość otwierania okien z poziomu podłogi w pomieszczeniach sanitarnych,
- w jednej placówce zapewniono możliwości otwierania minimum 50% powierzchni okien w pomieszczeniach sanitarnych,
- w jednej placówce zapewniono sprawną wentylację mechaniczną w pomieszczeniach sanitarnych.
- w jednej placówce zapewniono prawidłową wentylację w salach zabaw,
- w jednej placówce doprowadzono do właściwego stanu technicznego zabawkę na placu zabaw,
- w jednej placówce zabezpieczono piaskownicę przed odchodami zwierzęcymi,
- w jednej placówce zapewniono kabiny ustępowe w pomieszczeniach sanitarnych.

Placówki konsekwentnie podejmują kroki mające na celu zapewnienie bezpiecznego, higienicznego i dostosowanego do potrzeb środowiska dla dzieci i młodzieży.
Dążenie organów prowadzących i dyrektorów do poprawy warunków higieniczno-zdrowotnych w miejscach pobytu dzieci i młodzieży w placówkach oświatowo-wychowawczych, którymi zarządzają, jest widoczne. Obserwuje się ciągłą poprawę stanu sanitarno-higienicznego placówek.

Stan sanitarno-higieniczny w placówkach oświatowo-wychowawczych w powiecie żarskim należy ocenić jako dobry.

DZIAŁALNOŚĆ W ZAKRESIE ZAPOBIEGAWCZEGO NADZORU SANITARNEGO

Działalność w zakresie zapobiegawczego nadzoru sanitarnego w 2023 r. skupiała się na:

- sporządzaniu opinii co do potrzeby przeprowadzenia oceny oddziaływania przedsięwzięcia na środowisko, a w przypadku stwierdzenia takiej potrzeby - co do zakresu raportu,
- uzgadnianiu warunków realizacji przedsięwzięcia przed wydaniem decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach,
- opiniowaniu projektów miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego oraz studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego,
- uzgadnianiu zakresu i stopnia szczegółowości informacji wymaganych w prognozie oddziaływania na środowisko, a także wydawaniu pism w sprawie odstąpienia od przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko,
- uzgadnianiu dokumentacji projektowych pod względem wymagań higienicznych i zdrowotnych,
- uczestniczeniu w dopuszczeniu do użytkowania obiektów budowlanych,
- uzgadnianiu decyzji o warunkach zabudowy oraz ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego, zajęciu stanowisk w sprawach innych.

Wymienione kierunki działań mają charakter zapobiegawczy i pozwalają na wyegzekwowanie wymogów higieniczno-zdrowotnych oraz higieny środowiska na różnych etapach realizacji przedsięwzięć/inwestycji: opiniowania usytuowania przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko, uzgodnień rozwiązań projektowych, a także odbiorów końcowych obiektu, co w następstwie ma ogromne znaczenie w zakresie oddziaływania środowiska na zdrowie publiczne.

OPINIOWANIE PROJEKTÓW MIEJSCOWYCH PLANÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO, STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO

W 2023 roku wydano:

- 11 pism uzgadniających zakres i stopień szczegółowości informacji wymaganych w prognozie oddziaływania na środowisko,
- 1 uzgodnienie dot. odstąpienia od przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko
- 14 opinii o projekcie dokumentu wraz z prognozą oddziaływania na środowisko tj. 8 projektów miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego oraz 6 projektów studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego, w tym 4 opinie negatywne.

Negatywne opinie dotyczyły projektów miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego oraz studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego dla:

– dla terenów położonych nad zalewem Karaś w mieście Lubsko,
– miasta Żary, Gminy Jasień oraz miasta Łęknica.

Wydane opinie dotyczyły uporządkowania struktur urbanistycznych w miastach oraz wsiach m.in. z przeznaczeniem terenów na:

- tereny zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej i zabudowy zagrodowej,
- tereny zabudowy mieszkaniowo-usługowej,
- tereny zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnej,
- tereny zabudowy usługowej,
- tereny zabudowy usług kultury,
- tereny sportu i rekreacji,
- tereny zabudowy produkcyjnej i magazynów,
- funkcje aktywności gospodarczych,
- tereny rozmieszczenia urządzeń wytwarzających energię z odnawialnych źródeł energii,
- tereny o dominującej funkcji terenów eksploatacji kopalin,

- tereny rolnicze oraz tereny rolnicze z dopuszczeniem rozproszonej zabudowy zagrodowej,
- tereny zabudowy zagrodowej,
- tereny rolnicze do zalesienia,
- tereny lasów,
- tereny zieleni urządzonej,
- tereny cmentarzy,
- tereny wód powierzchniowych,
- tereny dróg zbiorczych, dojazdowych, wewnętrznych oraz tereny ciągów pieszo-jezdnych,
- tereny obiektów i urządzeń telekomunikacji.

OPINIOWANIE PRZED WYDANIEM DECYZJI O ŚRODOWISKOWYCH UWARUKOWANIACH ZGODY NA REALIZACJĘ PRZEDSIĘWZIĘĆ MOGĄCYCH ZNACZĄCO ODDZIAŁYWAĆ NA ŚRODOWISKO

W tym zakresie, w 2023 r. wydano 9 opinii w sprawie uzgodnienia warunków realizacji, w tym 2 negatywne. Negatywne opinie dotyczyły przedsięwzięć polegających na budowie placów i boksów magazynowych w miejscowości Marszów oraz budowie zakładu gorzelniczego w miejscowości Brody.

OPINIOWANIE CO DO POTRZEBY PRZEPROWADZENIA OCENY ODDZIAŁYWANIA PRZEDSIĘWZIĘCIA NA ŚRODOWISKO, A W PRZYPADKU STWIERDZENIA TAKIEJ POTRZEBY - CO DO ZAKRESU RAPORTU

Wydano 54 opinie sanitarne co do potrzeby przeprowadzenia oceny oddziaływania przedsięwzięcia na środowisko, z czego w 3 przypadkach wniesiono o ustalenie obowiązku przeprowadzenia oceny oddziaływania na środowisko, tj. sporządzenie raportu o odziaływaniu przedsięwzięcia na środowisko.

Podstawowym kryterium przy opiniowaniu było zachowanie odpowiednich standardów jakości środowiska oraz warunków akustycznych terenów podlegających tej ochronie tj. zabezpieczenie terenów zabudowy mieszkaniowej przed hałasem, zanieczyszczeniem powietrza, wyeliminowaniem emisji odorów i ich negatywnego wpływu na komfort życia ludzi.

UZGADNIANIE DOKUMENTACJI PROJEKTOWEJ

Uzgodniono 15 dokumentacji projektowych - w tym 1 negatywnie dot. lokalu gastronomicznego (kawiarni).

Opiniowanie rozwiązań projektowych uwzględniało:

- zapewnienie wymogów higieniczno-zdrowotnych oraz higieny środowiska w rozwiązaniach projektowych,
- zachowanie funkcji obiektu zgodnie z jego przeznaczeniem oraz higieny środowiska,
- zapewnienie wymogów higieniczno-zdrowotnych w zakresie bezpieczeństwa i higieny pracy,
- eliminację możliwości zanieczyszczenia żywności w obiektach produkujących i prowadzących obrót żywnością,
- zapewnienie odpowiedniego czasowego gromadzenia odpadów medycznych,
- zapewnienie odpowiedniej segregacji i gromadzenia odpadów,
- zapewnienie odpowiednich warunków techniczno-budowlanych, z uwzględnieniem przepisowej krotności wymiany powietrza i jego czystości,
- zapewnienie wody bieżącej ciepłej i zimnej o odpowiednich parametrach, odpowiedniego odprowadzenia nieczystości ciekłych, odpowiedniej wysokości pomieszczeń, itp.,
- zapewnienie odpowiednich wymogów higieniczno-zdrowotnych w obiektach prowadzących działalność leczniczą.

Egzekwowano również uzyskanie wymaganych prawem odstępstw od wymagań techniczno-budowlanych (w zakresie wysokości pomieszczeń, odpowiedniego oświetlenia, zagłębienia) wydawanych przez Lubuskiego Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego w Gorzowie Wlkp.

ODBIORY KOŃCOWE OBIEKTÓW

Uczestniczono w 54 odbiorach końcowych obiektów w związku z dopuszczeniem ich do użytkowania, w tym:

- warsztat samochodowy - 1
- lokale gastronomiczne - 4
- obiekty produkcyjne, przemysłowe i magazynowe - 8
- budynki handlowo-usługowo-mieszkalne - 15
- przedszkola i żłobki - 4
- gabinety kosmetyczne, fryzjerskie i tatuażu - 9
- budynki socjalno-biurowe - 2
- budynki użyteczności publicznej, świetlice wiejskie, szatnia itp. - 3
- gabinety lekarskie - 2
- agroturystyka - 1
- punkt selektywnej zbiórki odpadów kom. - 1
- urządzenia techniczne i technologiczne - 4

Podczas przeprowadzonych kontroli zwracano uwagę na zgodność wykonania obiektu z dokumentacją projektową oraz zgodność z wymogami higieniczno-zdrowotnymi.

KONTROLE W TRAKCIE REALIZACJI OBIEKTU BUDOWLANEGO

Nie wpłynął żaden wniosek dot. kontroli w trakcie realizacji obiektu budowlanego.

INNE

W 2023 r. wydano 48 pism, w tym 42 postanowienia dotyczące uzgodnienia decyzji o warunkach zabudowy oraz ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego.

PODSUMOWANIE

Przeprowadzono 206 kontroli, na postawie których wydano opinie. Wydane opinie dotyczyły:

- uzgodnienia zakresu i stopnia szczegółowości informacji wymaganych w prognozie oddziaływania na środowisko – 11,
- uzgodnienie dot. odstąpienia od przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko - 1,
- projektów miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego oraz studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego – 14,
- uczestniczeniu w dopuszczeniu do użytkowania obiektów budowlanych – 54,
- uzgodnienia dokumentacji projektowych – 15,
- uzgodnienia warunków realizacji przedsięwzięcia przed wydaniem decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach – 9,
- potrzeby przeprowadzenia oceny oddziaływania przedsięwzięcia na środowisko, a w przypadku stwierdzenia takiej potrzeby - co do zakresu raportu – 54,
- zajęcia stanowisk w sprawach innych (m.in. uzgodnienia decyzji o warunkach zabudowy oraz ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego) – 48.

Liczba spraw, a działalność kontrolna ZNS w latach 2022-2023

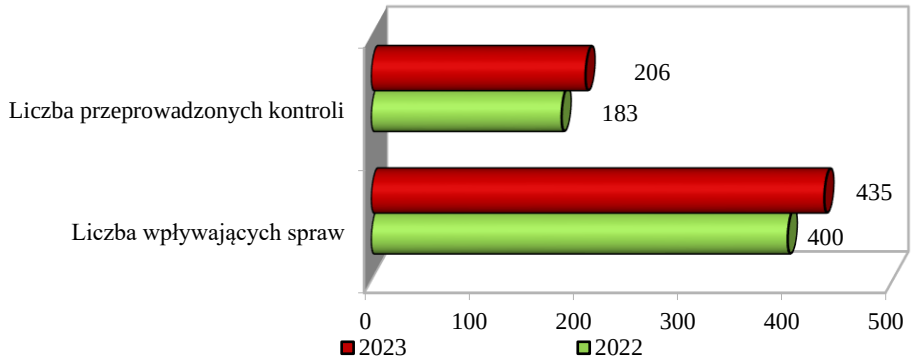

Część graficzna ilustrująca działalność w zakresie ZNS w latach 2022-2023

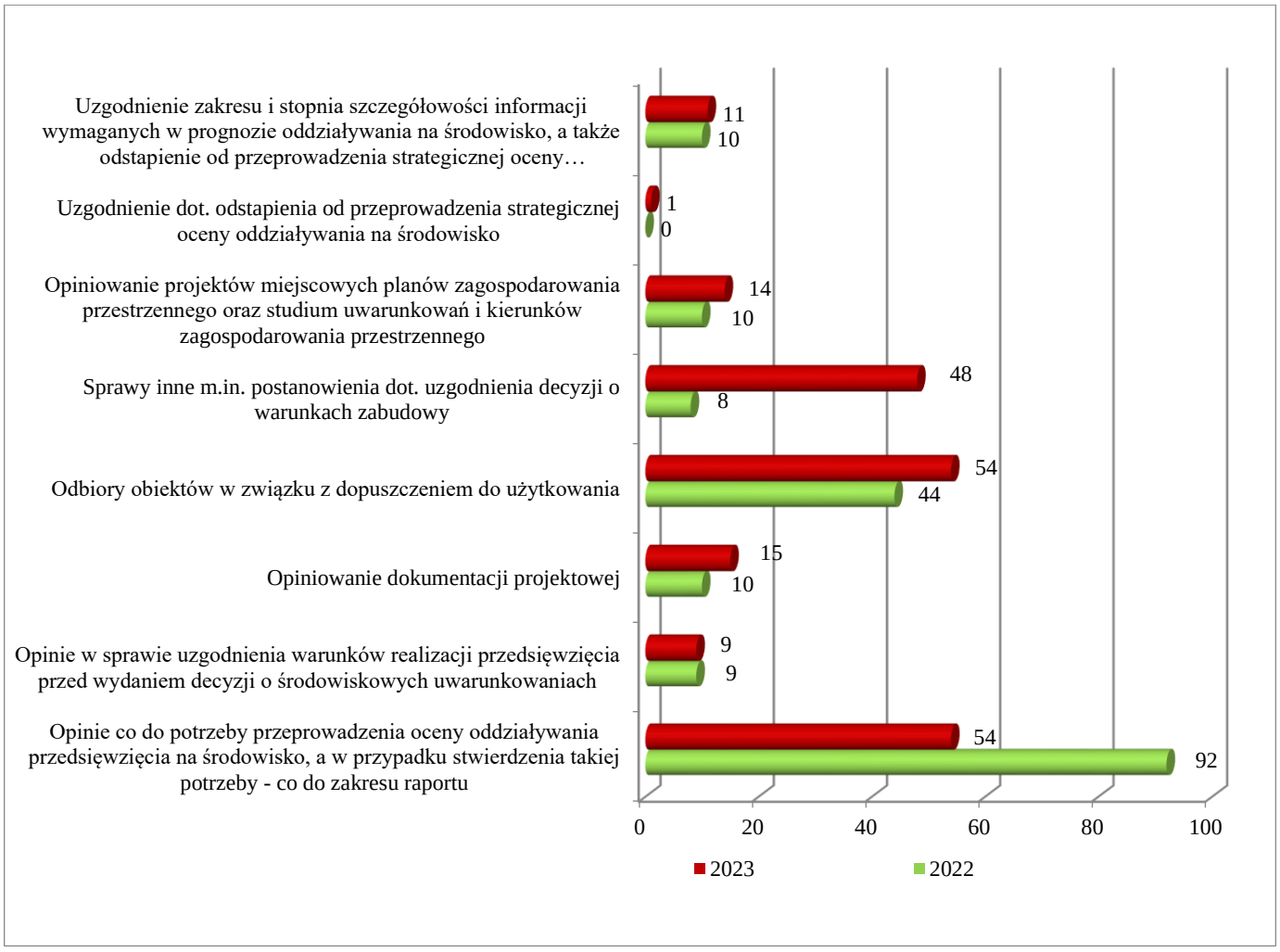

WNIOSKI

Na porównywalnym poziomie w stosunku do lat poprzednich obserwuje się brak zgodności wykonania inwestycji z dokumentacją projektową. Wielokrotnie stwierdzono brak realizacji wymogów higieniczno-zdrowotnych, które były przewidziane na etapie rozwiązań projektowych oraz niespełnienie wymogów higieniczno-zdrowotnych na etapie uzgodnień projektowych opiniowanych przez rzeczoznawców do spraw higieniczno-zdrowotnych.

PROMOCJA ZDROWIA I OŚWIATA ZDROWOTNA

Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Żarach realizuje kierunki działań, które wynikają z założeń Narodowego Programu Zdrowia i wytycznych Światowej Organizacji Zdrowia. Wszelkie podejmowane działania dostosowane są do potrzeb zdrowotnych środowiska lokalnego powiatu żarskiego.

Do zadań Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego w Żarach należy organizacja, realizacja, koordynowanie, monitorowanie i nadzorowanie działalności oświatowo–zdrowotnej, a celem jest kształtowanie wśród społeczeństwa postaw prozdrowotnych.

Realizowane są następujące działania:

- inicjowanie i realizacja kierunków przedsięwzięć, zmierzających do zaznajomienia społeczeństwa z czynnikami szkodliwymi dla zdrowia, utrwalanie zasad higieny i racjonalnego odżywiania oraz metod profilaktyki zdrowotnej;
- aktywowanie społeczności lokalnej do podejmowania działań na rzecz własnego zdrowia;
- prowadzenie narad i szkoleń dla pracowników placówek nauczania i wychowania, przedstawicieli organizacji społecznych i stowarzyszeń w zakresie metodyki oświaty zdrowotnej i prowadzonych działań;
- koordynowanie krajowych, wojewódzkich i powiatowych programów edukacyjnych, realizowanych przez placówki nauczania i wychowania;
- edukacja dzieci i młodzieży w zakresie profilaktyki zdrowotnej;
- udzielanie porad i informacji w zakresie zapobiegania i eliminowania negatywnego wpływu szkodliwych czynników na zdrowie człowieka;
- monitorowanie i ocena podejmowanych do realizacji programów edukacyjnych.

Wszystkie podejmowane interwencje programowe i nieprogramowe mają tematyczne odzwierciedlenie w założeniach strategicznych Narodowego Programu Zdrowia i służą poprawie stanu zdrowotnego społeczności. Zgodnie z tymi założeniami zdrowie człowieka, co wyraźnie należy podkreślić, aż w 40-50% zależy od stylu życia jednostki. Stąd też wyraźny nacisk PPIS w Żarach kładzie na działania promocyjne i profilaktyczne. Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Żarach prowadzi działania oświatowe przy współpracy z wieloma instytucjami, jednostkami, organizacjami i ekspertami szczebla lokalnego:

- Starostwem Powiatowym w Żarach,
- Komendą Powiatową Policji w Żarach,
- Kuratorium Oświaty Oddział Rejonowy w Żarach,
- Dyrekcjami szkół i przedszkoli powiatu żarskiego,
- Urzędem Miejskim w Lubsku,
- Urzędem Miejskim w Żarach,
- Żarskim Domem Kultury,
- Placówkami medycznymi na terenie powiatu żarskiego.

REALIZOWANE PROGRAMY ZDROWOTNE I AKCJE PROMUJĄCE ZDROWIE

PROGRAMY EDUKACYJNE

Program Zwalczania AIDS i Zapobiegania Zakażeniom HIV

Głównym celem programu jest wzrost wiedzy na temat HIV i AIDS oraz zmniejszenie liczby zakażeń HIV w drodze ryzykownych zachowań. Program realizowany jest w różnych formach, między innymi poprzez:

- kampanie medialne realizowane z udziałem Krajowego Centrum ds. AIDS;
- obchody Światowego Dnia AIDS – 1 grudnia;
- obchody Dnia Pamięci o Zmarłych na AIDS - trzecia niedziela maja;
- systematyczne działania edukacyjne w zakresie zapobiegania zakażeniom HIV;
- edukację i uświadamianie społeczeństwa.

Liczba osób zakażonych HIV wciąż wzrasta, a nieleczone zakażenie HIV prowadzi do zachorowania na AIDS. Na ryzyko zakażenia HIV narażeni są wszyscy – bez względu na wiek, płeć, orientację seksualną,

religię czy rasę. W związku z tym wiedza na temat HIV i AIDS jest niezbędna każdemu człowiekowi. Drogą do zatrzymania wzrostu zachorowań nie są leki, lecz unikanie sytuacji, w których można zarazić się wirusem. Kluczową kwestią jest profilaktyka i uświadamianie jakie są kanały przenoszenia HIV. Od wdrożenia badań w 1985 r. do 31 grudnia 2023 r. stwierdzono zakażenie HIV u 30092 obywateli Polski, odnotowano 4013 zachorowań na AIDS, natomiast 1471 chorych zmarło. Szacuje się, iż faktyczna liczba zakażonych może być nawet trzykrotnie większa. Na początku 2024 r. leczeniem antyretrowirusowym (ARV) objętych było około 19496 pacjentów. Stąd tak istotne jest promowanie świadomego testowania się w kierunku zakażenia HIV. Badanie jest bezpłatne oraz można je wykonać anonimowo.

Pracownicy PZ i OZ w ramach programu podjęli działania edukacyjne w zakresie zapobiegania zakażeniom przenoszonym drogą płciową i/lub drogą krwi, ze szczególnym uwzględnieniem HIV. Działania obejmowały przeprowadzanie pogadanek i prelekcji multimedialnych w szkole ponadpodstawowej oraz publikację postów w mediach społecznościowych (Facebook) na temat profilaktyki zakażeń HIV i zapobiegania AIDS. W ramach realizacji programu zostało również przeprowadzone szkolenie dla pracowników Komendy Powiatowej Policji w Żarach. Pracownicy PZ i OZ uczestniczyli także w trzech imprezach prozdrowotnych zorganizowanych przez Urząd Miasta w Lubsku, Zespół Szkół Technicznych w Lubsku oraz Urząd Miasta w Żarach razem z Żarskim Domem Kultury, podczas których zostały zorganizowane punkty informacyjno-edukacyjne.

W ramach obchodów Światowego Dnia Walki z AIDS w grudniu 2023 r. zorganizowano kampanię informacyjno-edukacyjną w mediach społecznościowych Powiatowej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Żarach oraz zajęcia edukacyjne w szkole ponadpodstawowej.

W ramach realizacji programu nawiązano współpracę z Szpitalem na Wyspie w Żarach, gdzie przekazano materiały edukacyjne dla lekarzy oraz pacjentów.

Programem profilaktyki HIV / AIDS w 2023 r. objęto ogółem 3261 mieszkańców powiatu żarskiego.

Wojewódzki Program Profilaktyki Nowotworów

Program wpisuje się w Narodowy Program Zwalczania Chorób Nowotworowych realizowany przez Narodowy Fundusz Zdrowia i Ministerstwo Zdrowia.

Celem programu jest zmniejszenie liczby zachorowań na nowotwory, w tym na raka piersi oraz raka szyjki macicy, poprzez propagowanie profilaktyki pierwotnej wśród ogółu kobiet, ze szczególnym uwzględnieniem dziewcząt ze szkół ponadpodstawowych. Program kładzie nacisk na samokontrolę piersi poprzez regularne ich samobadanie, poznawanie zmienności struktury piersi w zależności od fazy cyklu i wieku, uwrażliwienie na fakt istnienia problemu raka piersi i raka szyjki macicy oraz uświadomienie konieczności wykonywania regularnych badań cytologicznych, USG piersi i mammografii.

W roku 2023 r. realizacja programu opierała się na kampaniach informacyjno-edukacyjnych w mediach społecznościowych Powiatowej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Żarach oraz zajęciach edukacyjnych. W ramach programu pracownicy PZ i OZ przeprowadzili pogadanki z prezentacją multimedialną wraz z instruktażem samobadania piersi na fantomie, dystrybucją tematycznych materiałów edukacyjnych w szkołach ponadpodstawowych oraz podczas szkolenia dla pracowników firm. Pracownicy PZ i OZ uczestniczyli również w dwóch imprezach prozdrowotnych zorganizowanych przez Zespół Szkół Technicznych w Lubsku oraz Urząd Miasta w Żarach razem z Żarskim Domem Kultury, podczas których zostały zorganizowane punkty informacyjno-edukacyjne. Podczas wyżej wymienionych imprez udzielano informacji o dostępnych badaniach profilaktycznych, a także przeprowadzano instruktaże samobadania piersi na fantomie. Edukacją i informacją w zakresie profilaktyki nowotworowej objęto ogółem 3058 osób.

Ogólnopolski Program Edukacyjny „Skąd Się Biorą Produkty Ekologiczne”

Ogólnopolski Program Edukacyjny dla przedszkoli pod hasłem „Skąd się biorą produkty ekologiczne” jest opracowany wspólnie z Ministerstwem Rolnictwa i Rozwoju Wsi.

Celem programu jest zwiększanie świadomości i wiedzy na temat rolnictwa ekologicznego oraz budowanie właściwych nawyków żywieniowych od najmłodszych lat. Grupa, do której skierowany jest program, to dzieci uczęszczające do przedszkoli w wieku 5-6 lat.

Okres przedszkolny jest niezmiernie ważnym etapem kształtowania się postaw determinujących aktualne i przyszłe zachowania dotyczące zdrowia. Dlatego też istotne jest edukowanie dzieci w zakresie prawidłowego żywienia już od najmłodszych lat. Utrwalone wówczas przyzwyczajenia zdrowotne i nawyki decydują o późniejszym stylu życia. Z badań wynika także, że żywność ekologiczna może mieć związek ze zdrowszym stylem życia. Konsumenci ekologiczni częściej dbają o dietę i aktywność fizyczną oraz cechuje ich istotnie mniejsze prawdopodobieństwo nadwagi i otyłości.

Zajęcia w programie „Skąd się biorą produkty ekologiczne" realizowane są poprzez wykorzystanie dedykowanej dzieciom publikacji i filmu animowanego „Skąd się biorą produkty ekologiczne", jak również opracowanego scenariusza zajęć dla nauczycieli i lekcji pokazowej.

Ogólnym założeniem programu jest, aby w przedszkolach było zdrowo, ekologicznie i przyjaźnie. W 2023 r. w programie wzięło udział 25 przedszkoli wraz z oddziałami przedszkolnymi z powiatu żarskiego. Realizacja programu opierała się na kampanii informacyjno-edukacyjnej w mediach społecznościowych Powiatowej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Żarach.
Łącznie programem zostało objętych 1465 mieszkańców z powiatu żarskiego.

Program Edukacyjny „Czyste Powietrze Wokół Nas"

Głównym celem programu jest wzrost kompetencji rodziców w zakresie ochrony dzieci przed ekspozycją na dym tytoniowy, zwiększenie umiejętności dzieci w zakresie radzenia sobie w sytuacjach, gdy przebywają w zadymionych pomieszczeniach lub gdy dorośli palą w ich obecności tytoń, jak również wykształcenie umiejętności rozpoznawania różnych źródeł dymów, „wydobycia" dymu papierosowego, zwiększenie wrażliwości dzieci na miejsca, w których mogą być narażone na dym oraz zwiększenie wiedzy na temat skutków palenia papierosów.

Dla dzieci w wieku przedszkolnym bierne palenie oznacza m.in. zwiększoną częstość występowania przewlekłego zapalenia ucha środkowego, zwiększoną konieczność interwencji chirurgicznej w przebiegu tej choroby, zaburzenia rozwoju psychoruchowego, zaburzenia zachowania dziecka, mniejszą odporność na infekcje. W tym kontekście szczególnie ważna jest realizacja wychowania antytytoniowego dla grupy dzieci 5 i 6 letnich wraz z ich rodzicami.

W roku szkolnym 2022/2023 do realizacji programu w powiecie żarskim przystąpiło 85% przedszkoli i oddziałów przedszkolnych z powiatu żarskiego. Pracownicy PZ i OZ uczestniczyli w dwóch imprezach prozdrowotnych zorganizowanych przez Urząd Miasta w Lubsku oraz Urząd Miasta w Żarach razem z Żarskim Domem Kultury, podczas których zostały zorganizowane punkty informacyjno-edukacyjne. Edukacją zostało objętych 2234 mieszkańców.

Program Antytytoniowej Edukacji Zdrowotnej „Bieg po zdrowie"

Głównym celem programu jest zwiększenie wiedzy i umiejętności uczniów na temat zdrowia w kontekście szkodliwości palenia papierosów.

Przekazywanie dzieciom wiedzy na temat zachowań prozdrowotnych oraz kształtowanie odpowiednich umiejętności i postaw związanych z tym obszarem przyczynia się do zdrowego stylu życia, który uważany jest za główny czynnik wpływający na zdrowie człowieka.

Grupa, do której został skierowany program profilaktyki antytytoniowej, to dzieci w IV klasie szkoły podstawowej (grupa wiekowa 9-10 lat). Dzieci w tym wieku zaczynają kształtować w sobie cechy i nawyki, które mogą pozostać z nimi przez całe życie. Dlatego tak ważne jest podejmowanie wobec nich odpowiednio zaplanowanych działań w zakresie profilaktyki palenia tytoniu. Uzasadnieniem do skierowania programu do tej grupy są wyniki badań prowadzonych w Polsce i w wielu krajach na świecie. Wynika z nich, że większość dorosłych palaczy podjęła próby palenia tytoniu, będąc jeszcze nastolatkami.

Program jest skierowany także do rodziców i opiekunów uczniów, gdyż, jak wskazują badania naukowe, zwiększa to skuteczność programów profilaktycznych.

W roku szkolnym 2022/2023, zgodnie z zaleceniami do realizacji VII edycji programu w powiecie żarskim przystąpiło 29 szkół podstawowych.

W ramach programu pracownicy PZ i OZ podjęli działania edukacyjne w zakresie profilaktyki antytytoniowej wśród młodzieży w szkołach podstawowych. Prowadzono kampanię informacyjno-edukacyjną w mediach społecznościowych Powiatowej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Żarach. Pracownicy PZ i OZ uczestniczyli również w dwóch imprezach prozdrowotnych zorganizowanych przez Urząd Miasta w Lubsku oraz Urząd Miasta w Żarach razem z Żarskim Domem Kultury, podczas których zostały zorganizowane punkty informacyjno-edukacyjne.

Ogólnie w 2023 r. programem objęto 2042 mieszkańców powiatu żarskiego.

Program „ARS, czyli jak dbać o miłość" – przeciwdziałanie uzależnieniu od alkoholu, tytoniu i innych środków psychoaktywnych

Głównym celem programu jest ograniczenie niekorzystnych następstw zdrowotnych, prokreacyjnych i społecznych związanych z używaniem i nadużywaniem substancji psychoaktywnych przez młodzież wchodzącą w dorosłe życie.

Program ma wzbudzić wśród młodych osób refleksję nad własnymi wartościami. Nakierowany jest na zwiększenie świadomości młodzieży związanej z wpływem tytoniu, alkoholu i innych substancji psychoaktywnych na ich zachowanie i wpływ na organizm.

Adresatami programu są: kobiety w wieku prokreacyjnym, pomiędzy 15 a 49 rokiem życia, lekarze, uczniowie szkół ponadpodstawowych, nauczyciele, pracownicy wybranych zakładów pracy, ogół społeczeństwa jako adresat kampanii społecznej.

W roku szkolnym 2022/2023 do realizacji programu w powiecie żarskim przystąpiło 8 szkół ponadpodstawowych.

W 2023 r. realizacja programu opierała się głównie na kampaniach informacyjno-edukacyjnych w mediach społecznościowych Powiatowej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Żarach oraz zajęciach edukacyjnych w szkołach. W ramach programu pracownicy PZ i OZ uczestniczyli również w dwóch imprezach prozdrowotnych zorganizowanych przez Urząd Miasta w Lubsku oraz Urząd Miasta w Żarach razem z Żarskim Domem Kultury, podczas których zostały zorganizowane punkty informacyjno-edukacyjne.

W ramach realizacji programu nawiązano współpracę z Szpitalem na Wyspie w Żarach, która skutkowała przekazaniem materiałów edukacyjnych dla lekarzy oraz pacjentów.

Ogólnie w 2023 r. działaniami objęto 2740 mieszkańców powiatu żarskiego.

Ogólnopolski Program Edukacyjny „Trzymaj Formę!"

Głównym celem programu jest edukacja w zakresie trwałego kształtowania prozdrowotnych nawyków wśród młodzieży szkolnej i ich rodzin poprzez promocję zasad aktywnego stylu życia i zbilansowanej diety, w oparciu o odpowiedzialność indywidualną i wolny wybór jednostki.

Do priorytetowych założeń zalicza się zwiększenie wiedzy dotyczącej zbilansowanej diety i aktywności fizycznej, dostarczenie wiedzy i umiejętności korzystania z informacji zamieszczonych na opakowaniach produktów spożywczych, kształtowanie postaw i zachowań w zakresie prawidłowego żywienia i uprawiania aktywności fizycznej oraz propagowanie zdrowego stylu życia w szkole, w domu i środowisku pozaszkolnym.

Program skierowany jest do uczniów klas V – VIII szkół podstawowych. Realizacja programu oparta jest na metodzie projektu, dzięki której uczniowie wspólnie z nauczycielami, rodzicami, opiekunami i środowiskiem lokalnym, opracowują własne sposoby i formy propagowania zasad zdrowego stylu życia, zarówno w szkole, jak i w swojej rodzinie. Projekty powinny być interdyscyplinarne, traktujące problem zdrowego trybu życia całościowo, odnoszące się zarówno do zdobywania konkretnych umiejętności, jak też do kształtowania postaw i zwiększania zainteresowania problematyką prozdrowotną. Projekty powinny łączyć aktywność uczniów, spełnienie ich oczekiwań, zaangażowanie otoczenia szkoły i społeczności lokalnej z wykorzystaniem najnowszej dostępnej wiedzy we wskazanym zakresie.

W ramach interwencji przeprowadzono 23 spotkania edukacyjne, dotyczące zasad prawidłowego odżywiania na przykładzie talerza zdrowia, dyskusji o tym, jaki wpływ na nasze zdrowie ma odżywianie. Podczas edukacji poruszano również tematykę związaną z zaburzeniami odżywiania wśród młodych osób oraz błędów

żywieniowych wynikających z wpływu społeczeństwa. Przeprowadzano również spotkania dla uczestników półkolonii zimowych i letnich w tematyce zdrowego odżywiania.

W 2023 r. realizacja programu opierała się na kampaniach informacyjno-edukacyjnych w mediach społecznościowych Powiatowej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Żarach oraz zajęciach edukacyjnych w szkołach podstawowych i ponadpodstawowych. Pracownicy PZ i OZ uczestniczyli również w trzech imprezach prozdrowotnych zorganizowanych przez dyrekcję Zespołu Szkół Technicznych w Lubsku, Urząd Miasta w Lubsku oraz Urząd Miasta w Żarach razem z Żarskim Domem Kultury, podczas których zostały zorganizowane punkty informacyjno-edukacyjne.

W ramach realizacji programu nawiązano współpracę z Szpitalem na Wyspie w Żarach, gdzie przekazano materiały edukacyjne dla lekarzy oraz pacjentów.

Ogólnie w 2023 r. działaniami objęto 5094 osoby z powiatu żarskiego.

Program Edukacyjny „Znamię! Znam je?"

Program edukacyjny "Znamię! Znam je?" realizowany jest przez Fundację "Gwiazda Nadziei" pod honorowym patronem Głównego Inspektora Sanitarnego oraz merytorycznym patronatem Akademii Czerniaka, sekcji naukowej Polskiego Towarzystwa Chirurgii Onkologicznej.

Głównym celem programu jest upowszechnienie wśród młodzieży szkół podstawowych klas VII i VIII oraz ponadpodstawowych klas I-II wiedzy z zakresu profilaktyki czerniaka.

Do priorytetowych założeń zalicza się przekazanie wiedzy na temat czynników ryzyka zachorowania na czerniaka, uświadamiania zagrożeń, zasad profilaktyki oraz wartości odpowiednich zachowań i postaw.

W 2023 r. realizacja programu opierała się na działaniach edukacyjnych w mediach społecznościowych Powiatowej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Żarach oraz zajęciach w szkołach ponadpodstawowych i miejscach pracy. Pracownicy PZ i OZ uczestniczyli również w dwóch imprezach prozdrowotnych zorganizowanych przez Urząd Miasta w Lubsku oraz Urząd Miasta w Żarach razem z Żarskim Domem Kultury, podczas których zorganizowano punkty informacyjno-edukacyjne.

W roku szkolnym 2022/2023 do programu przystąpiło 39 placówek szkolnych, w tym szkół podstawowych i ponadpodstawowych. Łącznie edukacją i informacją z zakresu profilaktyki czerniaka objęto 4587 mieszkańców powiatu żarskiego.

Program Edukacyjny „Z Higieną za Pan Brat"

Program edukacyjny w zakresie higieny osobistej jest odpowiedzią Państwowej Inspekcji Sanitarnej na sytuację epidemiologiczną związaną z rozprzestrzenianiem się chorób zakaźnych w Polsce i w województwie lubuskim.

Celem programu jest zapoznanie dzieci z podstawowymi zasadami higieny osobistej aby zapobiec chorobom zakaźnym w przyszłości. Program skierowany jest dla dzieci w wieku przedszkolnym oraz uczniów klas I-III szkół podstawowych.

Realizacja programu w 2023 r. opierała się na kampaniach informacyjno-edukacyjnych w mediach społecznościowych Powiatowej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Żarach. Pracownicy PZ i OZ uczestniczyli również w imprezie prozdrowotnej zorganizowanej przez Urząd Miasta w Żarach razem z Żarskim Domem Kultury, podczas której rozstawiono punkt informacyjno-edukacyjny.

W roku szkolnym 2022/2023 do pilotażowej edycji programu przystąpiło 5 przedszkoli oraz 10 szkół podstawowych.

Ogólnie w 2023 roku działaniami objęto 1407 osób.

Program Edukacyjny „Wojewódzki Program Profilaktyki Wszawicy"

Głównym celem programu jest zmniejszenie występowania wszawicy w środowisku przedszkolnym i szkolnym oraz dostarczenie wiedzy z zakresu zapobiegania wszawicy rodzicom i opiekunom.

W 2023 r. realizacja programu opierała się na działaniach edukacyjnych w mediach społecznościowych Powiatowej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Żarach oraz na pogadance i dystrybucji materiałów tematycznych dla rodziców. Pracownicy PZ i OZ uczestniczyli również w imprezie prozdrowotnej

zorganizowanej przez Urząd Miasta w Żarach razem z Żarskim Domu Kultury, podczas którego został rozstawiony punkt informacyjno-edukacyjny.
Łącznie program objął 896 osób.

Program Edukacyjny „Podstępne WZW"

„Podstępne WZW" jest programem realizowany przez Fundację „Gwiazda Nadziei" we współpracy z Wojewódzkimi i Powiatowymi Stacjami Sanitarno-Epidemiologicznymi, pod merytorycznym nadzorem Polskiego Towarzystwa Hepatologicznego oraz pod patronatem honorowym Głównego Inspektora Sanitarnego.

Celem programu jest rozpowszechnienie wśród młodzieży szkół ponadpodstawowych wiedzy na temat wirusowego zapalenia wątroby typu A, B i C. Poruszane są również kwestie zasad profilaktyki i zagrożeń związanych z tym zakażeniem, zwiększenie odpowiedzialności w zakresie własnych zachowań zdrowotnych oraz kształtowanie podstaw tolerancji i zrozumienia wobec osób zakażonych.

Powiatowa Stacja Sanitarno-Epidemiologiczna w Żarach w roku 2023 rozpoczęła działania związane z wprowadzaniem programu do szkół, które będą kontynuowane w roku 2024.

Program Edukacyjny „Wybierz życie – pierwszy krok"

Program edukacyjny „Wybierz życie – pierwszy krok" organizowany jest przez Fundację „Gwiazda Nadziei" w partnerstwie z Wojewódzkimi i Powiatowymi Stacjami Sanitarno-Epidemiologicznymi, pod honorowym patronatem Polskiego Towarzystwa Onkologicznego oraz Polskiej Unii Onkologii.

Celem programu jest profilaktyka oraz rozszerzenie wiedzy na temat zakażeń brodawczaka ludzkiego – HPV oraz zwiększonym z nim ryzykiem zachorowania na raka szyjki macicy. Program skierowany jest do uczniów szkół ponadpodstawowych, rodziców i opiekunów oraz kadry pedagogicznej szkoły.

Powiatowa Stacja Sanitarno-Epidemiologiczna w Żarach w roku 2023 rozpoczęła działania związane z wprowadzaniem programu do szkół, które będą kontynuowane w roku 2024.

INTERWENCJE NIEPROGRAMOWE

Światowy Dzień Zdrowia

Światowa Organizacja Zdrowia powstała na podstawie przekonania, że wszyscy ludzie powinni móc korzystać z prawa do najwyższego możliwego poziomu zdrowia. Każdego roku 7 kwietnia, w rocznicę powstania Światowej Organizacji Zdrowia (WHO), obchodzony jest Światowy Dzień Zdrowia i każdego roku motyw przewodni poświęcony jest innej tematyce, która podkreśla priorytetowy obszar problemów w obszarze zdrowia publicznego. W 2023 roku hasłem Światowego Dnia Zdrowia było "Zdrowie dla wszystkich". Światowa Organizacja Zdrowia skupiła się na poprawie warunków społecznych, aby ludzie rodzili się, dorastali, pracowali, żyli i starzeli się w dobrym zdrowiu. Jednak postęp ten jest stale zagrożony przez utrzymywanie się nierówności zdrowotnych.

W ramach kampanii Powiatowa Stacja Sanitarno-Epidemiologiczna w Żarach przeprowadziła akcję edukacyjną w mediach społecznościowych oraz zajęcia edukacyjne w szkołach. Zorganizowano także punkt informacyjno-edukacyjny w ramach Powiatowego Konkursu Zdrowego Stylu Życia z Zespole Szkół Technicznych
w Lubsku. W 2023 roku informacją i edukacją objęto 918 osób.

Profilaktyka wad postawy „Ogólnopolski dzień tornistra"

W ramach Ogólnopolskiego Dnia Tornistra przeprowadzono kampanię edukacyjną w mediach społecznościowych Powiatowej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Żarach, mającą na celu:

- dostarczenie dzieciom, nauczycielom oraz rodzicom wiedzy oraz narzędzi, dzięki którym będą mogły dokonywać świadomego wyboru wpływającego na jakość życia,
- zmotywowanie uczniów do prawidłowego i zdrowego trybu życia wraz z działaniami profilaktycznymi wad postawy,

- zwrócenie uwagi na problem przeciążonych plecaków uczniów oraz związanych z nim wad postawy, a w konsekwencji bólów kręgosłupa, zmniejszenia pojemności płuc oraz schorzeń ortopedycznych i neurologicznych.

W 2023 roku informacją i edukacją objęto 727 odbiorców.

Akcja Zima „Bezpieczne ferie". Akcja Lato „#WAKACJE bez uzależnień"

Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Żarach co roku, w okresie zimowym i wakacyjnym, podejmuje działania promujące zdrowy styl życia i aktywność fizyczną oraz kształtowanie postaw i zachowań prozdrowotnych wśród dzieci, młodzieży i osób dorosłych korzystających z zorganizowanego wypoczynku, jak również wśród całej społeczności lokalnej. W czasie trwania ferii zimowych, a także w trakcie wakacji, przeprowadzano wspólne kontrole wypoczynków pod względem bezpieczeństwa i warunków sanitarno-higienicznych. Akcje odbywały się przy współpracy z Komendą Powiatową Policji w Żarach, Strażą Miejską w Żarach, Kuratorium Oświaty w Żarach. Ponadto przeprowadzone zostały działania edukacyjne dotyczące m.in. bezpieczeństwa, zdrowego stylu życia, profilaktyki chorób nowotworowych, szkodliwości palenia tytoniu oraz używania substancji psychoaktywnych.
Łącznie informacją i edukacją objęto 1942 osoby.

Kampania „Jedyny taki test" – „Jedyny test, którego prawdopodobnie nie zleciłeś"

Celem ogólnopolskiej kampanii społecznej jest popularyzacja wczesnego wykrywania i diagnozowania w kierunku HIV. W roku 2023 kampania była skierowana do środowiska medycznego pod hasłem „Jedyny test, którego prawdopodobnie nie zleciłeś", organizowana od 30 października do 1 grudnia 2023 r.

W ramach kampanii Powiatowa Stacja Sanitarno-Epidemiologiczna w Żarach przeprowadziła akcję edukacyjną w mediach społecznościowych. Przesłano również pismo informacyjne do placówek medycznych na terenie powiatu żarskiego, wyjaśniające główny cel kampanii oraz zachęcaniem do rozpowszechniania informacji na temat HIV wśród pacjentów.
Łącznie informacją i edukacją objęto 748 osób.

Kampania Europejski Tydzień Szczepień

Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Żarach włączył się w obchody Europejskiego Tygodnia Szczepień, który odbył się w dniach 24-30 kwietnia 2023 r. Celem obchodów święta było wzmocnienie znaczenia sprawiedliwego i rozszerzonego dostępu szczepionek, aby przyczynić się do długiego i zdrowego życia dla wszystkich. Hasłem przewodnim obchodów Europejskiego Tygodnia Szczepień było: „Każda dawka szczepionki się liczy". Podczas obchodów szczególnie zwracano uwagę społeczeństwa na terminową realizację szczepień i podkreślenie potrzeby szczepienia przeciw COVID-19, zwłaszcza u osób z grup ryzyka.

W ramach obchodów przeprowadzono akcję informacyjno-edukacyjną w mediach społecznościowych i na stronie internetowej Powiatowej stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Żarach z materiałami na temat szczepień. Pracownicy PZ i OZ we współpracy z sekcją Epidemiologii zorganizowali szkolenie dla pracowników PSSE w Żarach w tematyce szczepień przeciw HPV.

Łącznie informacją i edukacją objęto 750 osób.

Kampania EFSA „Wybieraj bezpieczną żywność"

Celem kampanii jest zwiększenie wiedzy społeczeństwa na temat roli nauki w zapewnieniu bezpieczeństwa żywności oraz zachęcenie konsumentów do dokonywania świadomych wyborów żywieniowych. Kampania umożliwia konsumentom łatwy dostęp do praktycznych informacji niezbędnych podczas kupowania i spożywania żywności – od pomocy przy czytaniu etykiety, przez informacje na temat istoty i zasadności stosowania suplementów diety, do wskazówek na temat przygotowania i przechowywania produktów spożywczych. Kampania adresowana jest głównie do osób między 25 a 45 rokiem życia, ze szczególnym uwzględnieniem kobiet i młodych rodziców.

W ramach kampanii Powiatowa Stacja Sanitarno-Epidemiologiczna w Żarach przeprowadziła akcję edukacyjną w mediach społecznościowych Powiatowej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Żarach oraz zajęcia edukacyjne w szkołach.
W 2023 roku informacją i edukacją objęto 790 osób.

WNIOSKI

Realizacja działań edukacyjnych ukierunkowanych na zwiększenie świadomości i odpowiedzialności za własne zdrowie wśród ludności wymaga długofalowych, permanentnych działań o szerokim zakresie, skierowanych do różnych grup odbiorców.

Na całokształt sytuacji zdrowia publicznego niewątpliwie ma wpływ zdrowy styl życia. Taka sytuacja wymaga realizacji działań mających na celu poprawę nawyków żywieniowych, wzrost aktywności fizycznej, zwiększenie wiedzy nt. szkodliwości czynnego i biernego palenia tytoniu oraz zwiększenie wiedzy na temat wczesnego wykrywania nowotworów.

Działalność z zakresu promocji zdrowia i oświaty zdrowotnej jest realizowana w miarę możliwości. Jednakże nadal odczuwalny jest brak nakładów finansowych oraz niedobór materiałów edukacyjnych w wersji papierowej, co utrudnia prowadzenie w pełni działań profilaktycznych. Dlatego też niezbędne jest zwiększenie nakładów na ich realizację.

W roku 2023 edukacja i promocja zdrowia była prowadzona za pośrednictwem stron internetowych i mediów społecznościowych oraz we współpracy z placówkami oświatowo-wychowawczymi. Ponadto podejmowano współpracę z wieloma instytucjami, jednostkami, organizacjami i ekspertami szczebla lokalnego. Mając również na uwadze popularność mediów społecznościowych Powiatowa Stacja Sanitarno-Epidemiologiczna w Żarach prowadzi swojego Facebooka, który cieszy się rosnącym zainteresowaniem, dzięki czemu ma możliwość dotarcia do większej liczby osób w różnym wieku, w szczególności do młodzieży. Media społecznościowe dają możliwość szybkiej komunikacji ze społeczeństwem w ciekawy i nowoczesny sposób, co niewątpliwie wpływa na skuteczność działań profilaktycznych.

DZIAŁALNOŚĆ INTERWENCYJNA

W przedstawionej tabeli została ujęta problematyka spraw interwencyjnych przyjętych i załatwionych przez poszczególne komórki organizacyjne Powiatowej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Żarach. W przypadku spraw interwencyjnych rozpatrywane jest każde zgłoszenie, nawet anonimowe. Zgłaszający często nie podaje swoich danych, co zostaje odnotowane w protokole przyjęcia interwencji i w Centralnym Rejestrze Pism Interwencyjnych. W roku 2023 przyjęto 16 anonimowych zgłoszeń, z czego połowa okazała się zasadna.

Problematyka spraw interwencyjnych załatwionych we własnym zakresie w roku 2023

L.p.	*Problematyka wniesionych spraw interwencyjnych*	*Liczba spraw interwencyjnych załatwionych we własnym zakresie*	
		Zasadnych	*Bezzasadnych*
z zakresu higieny żywności, żywienia i przedmiotów użytku		**14**	**10**
1.	Stan sanitarno-higieniczny zakładów żywnościowo-żywieniowych oraz środków transportu żywności	5	1
2.	Funkcjonowanie nielegalnych zakładów żywnościowo-żywieniowych	1	0
3.	Jakość zdrowotna żywności	8	6
4.	Postępowanie z żywnością w zakładach żywnościowo-żywieniowych	0	2
5.	Inne	0	1
z zakresu higieny środowiska		**13**	**7**
1.	Jakość wody	0	3
2..	Stan sanitarno-higieniczny obiektów użyteczności publicznej	5	2
	Stan sanitarno-techniczny budynków mieszkalnych i posesji oraz stan sanitarny otoczenia człowieka	5	1
3.	Hałas	1	0
4.	Inne	2	1
z zakresu higieny dzieci i młodzieży		**1**	**7**
1.	Warunki sanitarno-techniczne w placówkach oświatowo-wychowawczych i wypoczynku	0	6
2.	Inne	1	1
RAZEM 52		**28**	**24**
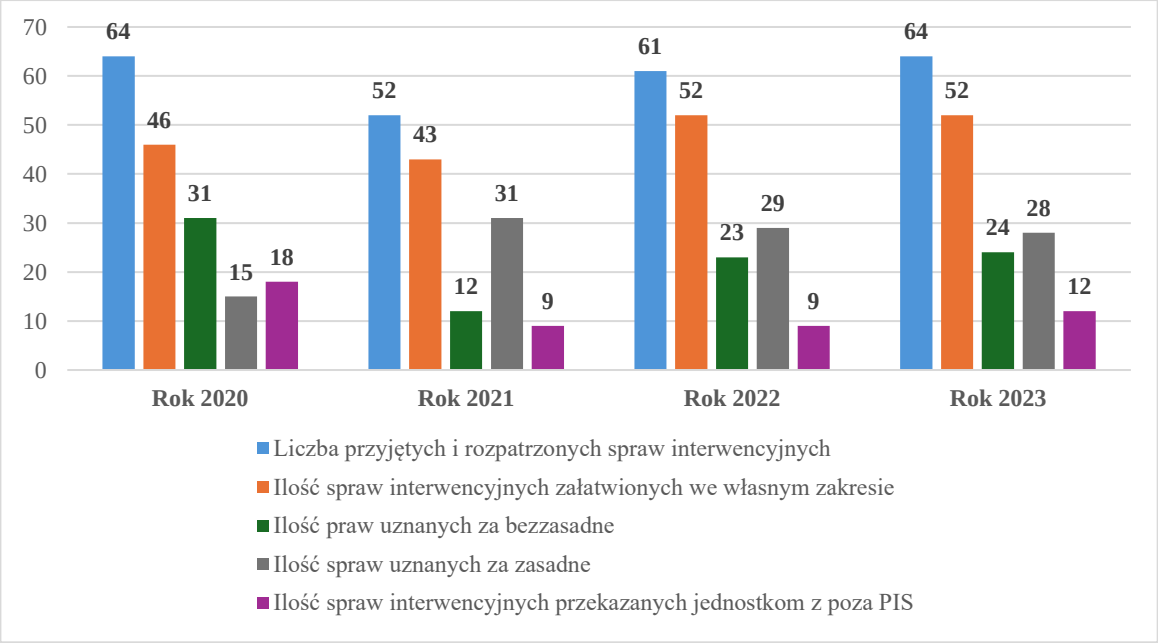
.Sprawy interwencyjne przyjęte i rozpatrzone w latach 2020-2023